Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Ald. 2/2

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE-FIRENZE
ALDINI
II
2
30
RACCOLTA NENCINI

Ex Libris Joannis Nencini
1874

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Avv.to Pietro Giri

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

CATVLLVS,

ET IN EVM COMMENTARIVS M. ANTONII MVRETI.

ab eodem correcti, & scholiis illustrati,

TIBVLLVS, ET PROPERTIVS.

AL DVS

VENETIIS, M. D. LVIII.

Cum priuilegio Pontificis Max. & Senatus Veneti.

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE FIRENZE

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

M. ANTONIVS MVRETVS BERNARDINO LAVREDANO, ANDREAE F. PATRICIO VENETO, S. P. D.

PRAESTANTIVM *poetarum, Bernardine Lauredane, adolescens clarissime, neque magna unquam copia, & semper magna laus fuit. Copia ne fuerit, id in caussa est; quod in ceteris facultatibus, nemo est, duntaxat eorum qui hebeti penitus ingenio non sunt, qui non, adhibito labore, si minus excellere, at certe ad mediocritatem aliquam peruenire se posse confidat; in hac, nisi ab ijs, quos ipsa quodam modo natura ad eam finxerit, labore, diligentia, uigilijs effici nihil potest. Ea ipsa res in hominum animis admirationem peperit poetarum, obstupefactis uidelicet hominibus, cum uiderent, alios sponte quadam, & propensione naturæ, sine ullo labore ea fundere, quæ cum omnibus eloquentiæ luminibus interlita, tum sparsa multifariam eruditionis uariæ notis, non tantum dulci sono tenerent aures, sed etiam omni genere affectuum, intimos audientium sensus, cogitationesq; tentarent; alios contra ingenuarum artium scientia perpolitos, nulla tamen diligentia, aut diuturnitate studij consequi posse, ut aliquo inter poetas numero ac loco haberentur. Vt autem omni elegantis doctrinæ tractatione, ita huius quoque uirtutis præstantia, longe supra ceteros Græcorum hominum in-*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

genia floruerunt. Romani & serius attigerunt poeticam, & coluerunt negligentius, & minime longo tempore in recte scribendorum poematum uia perstiterunt. siquidem cum à rudibus apud eos poetica profecta principijs, tandem per multos gradus ad Virgilium peruenisset; quo ego homine nihil statuo fieri potuisse diuinius; ita postea cœpere ingenia in deterius labi, ut mirum sit, quanta, quàm breui tempore, sit consecuta mutatio. Hispani poetæ præcipue & Romani sermonis elegantiam contaminarunt, &, cum inflatum quoddam, & tumidum, & gentis suæ moribus congruens inuexissent orationis genus, auerterunt exemplo suo ceteros à recta illa, & simplici, in qua præcipua poetarum sita laus est, & in quam superiores omni studio incubuerant, imitatione naturæ. itaque fere post Augusti tempora, ut quisque uersum maxime inflauerat, sententiam maxime contorserat, eo denique modo locutus fuerat, quo nemo serio soleret loqui, ita in pretio haberi cœpit. Quinetiam fucatus ille splendor, & adulterina eloquentiæ species ita non nullorum, qui ueræ eloquentiæ gustum non habent, occæcauit animos, ut his quoque temporibus extiterint Hispani duo, homines ceteroqui & in primis eruditi, & scriptis editis nobiles; quorum alter Lucanum Virgilio, alter Martialem Catullo anteponere ueritus non est. quorum ab utroque ita dissentio, ut, si quis deus potestatem mihi optionemq; faciat, non dicam Virgilij, cui uideor iniuriam facere, si eum ullo modo cum ceteris comparem, sed Ennij alicuius, aut Furij, quàm Lucani, multo similem in

scribendo

scribendo esse me malim; inter Martialis autem & Catulli scripta tantum interesse arbitrer, quantum inter dicta scurræ alicuius de triuio, & inter liberales ingenui hominis iocos, multo urbanitatis aspersos sale. neque uero negauerim, multa in Martiale quoque non inscienter dicta reperiri: sed profecto deteriorum longe numerus maior est. Latinæ quidem orationis natiua illa, minimeq; quasi pigmentis infuscata germanitas in Martiale nulla est, in Catullo præcipua. Iis de causis cum ab illo altero, nescio quo modo, semper abhorruissem, Catullum contra nunquam non mirabiliter amaui: itaque legebam eum adolescentulus studiose, magnamq; operam ad lepores illius intelligendos conferebam; nihil tamen minus cogitans, quàm fore unquam, ut in eum commentarios scriberem. sed, cum haud ita pridem uenissem in Italiam, & ut eam regionem aspicerem, qua qui æquo animo carent, mihi quidem antiquitatis memoriam satis colere non uidentur, & mehercule, uerum ut dicam, cum alios eruditos homines, tum Paulum in primis Manutium ut cognoscerem; quòd in eius scriptis mihi uidebar animaduertisse expressas quasdam excellentis doctrinæ, eximiæq; probitatis notas; mihiq; diuina quadam uirgula contigisset, ut non pedem pene prius in hac ciuitate ponerem, quàm in amicitiam ipsius familiaritatemq; intimam admitterer; ipseq; aliquot diebus post, de meis sermonibus collegisset, quantopere me eius poetæ scripta caperent; Quin tu, inquit, M. Antoni, quæ in hoc genere notasti, ea in publicum profers, fructumq; laboris tui cum ceteris

antiqua illa naturæ atque humanitatis lege communicas? ibi tum ego cum & longe aliarum uirium opus illud esse dixissem, & protulissem alia multa, quæ mihi ad eam cogitationem suscipiendam sanequam incommoda essent; eáq; ipse amice admodum refutare pergeret; (nosti autem diuinam hominis illius in dicendo suauitatem) non prius destitit, quàm me impulit denique, sibi ut reciperem, me id primo quoque tempore esse facturum. Neque uero diu fidem meam liberare distuli; ut qui inter uarias occupationes, homo alioqui laboris non nimium tolerans, hoc tamen, quidquid est, trium mensium, aliquanto etiam minore, spatio absoluerim. Nunc hasce uigilias meas, Bernardine Lauredane, multæ sunt caussæ, quamobrem tibi dicatas uelim. Natus es ex ampla cum primis & nobili familia, & ex qua ea Venetæ ciuitatis lumina extiterunt, quorum claritatem nulla unquam inobscurabit obliuio. Præterea est hoc generi uestro prope fataliter datum, ut ametis literas, hominesq; earum scientia excultos benignitate uestra comprehendatis. Non longe abierimus: pater ipse tuus, uir, ut omnes norunt, omni egregiæ uirtutis laude cumulatissimus, ita literarum amore incensus est, ut ea, qua ubique plurimum ualet, auctoritate & gratia permagnam optimorum librorum, signorum, nomismatumq; ueterum, ceterorumq; antiquitatis monimentorum copiam ex uniuersa Europa diligentissime collegerit. itaque, ut augusta quædam Musarum ædes, ita domus uestra Venetijs ab eruditis hominibus frequentatur. Hæc cum magna sint, ut certe sunt; tamen

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

ex te ipso possunt innumerabilia magis propria tuæ laudis argumẽta desumi: ingenium excellens, acre ac indefessum literarum studium, optimarum artium cognitio tanta, quantam tu cum paucis alijs in istam ætatis uiriditatem cadere posse docuisti: tum, quod præcipuum est, ita compositi mores, ut iuuentus tua multorum senectuti exemplo esse possit. Vel his superioribus mensibus, cum ad M. Antonij Triuisani, principis optimi, propinqui tui, luctuosam bonis omnibus mortem, funebri laudatione honestandam unus ex omni Venetæ nobilitatis flore delectus es; quanta, deum immortalem, orationis & grauitate, et copia, quanta omnium, qui aderant, non approbatione tantum, uerum etiam admiratione dixisti? ut iam tum sperare non dubie senatus populusq; Venetus cœperit, quæ tam diserte in alio laudares, ea te aliquando re atque operibus præstiturum. Igitur cum eam orationem in publicum emisisses, nemo repertus est, qui non in cælum tolleret; aut, si qui postea fuerunt, qui eam clanculum extenuarent uerbis, eos satis constat uel crassitudine ingenij, ne illius pulchritudinem peruideant, uel, ne pro dignitate commendent, ueteræ morbo perpetuæ in omnes bonos inuidiæ impediri. Accessere his prope quotidiani mecum Pauli Manutij de tua laude sermones; in cuius tu uiri ore plane habitas. ita enim frequenter, ita cupide de te loquitur, ut mihi nunquam omnino, quàm cum de te dicere ingressus est, facundior esse uideatur. Attigi breuiter ea, quæ me, ut hunc librum tuo nomini potissimum inscriberem, impulerunt. Nunc à te, adole-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

ſcens ornatiſſime, etiam atque etiam peto: primum, ut munuſculum hoc non ex ſua magnitudine, ſed ex meo tibi gratificandi animo ponderes: deinde, ut, ſi quando eorum rationem inibis, quos eximiæ tuæ uirtutis admiratio adiunxit tibi, me quoque, ſi uidetur, eorum adſcribendum numero exiſtimes. Venetijs, idibus Oct. M. D. LIIII.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

C. VALERII CATVLLI, VERONENSIS, AD CORNELIVM NEPOTEM LIBELLVS,

ET IN EVNDEM COMMENTARIVS M. ANTONII MVRETI.

QVOI dono lepidum nouum libellum,
Arida modo pumice expolitum?
Corneli, tibi. nanque tu solebas
Meas esse aliquid putare nugas
Iam tum, cum ausus es unus Italorum
Omne æuum tribus explicare chartis,
Doctis, Iuppiter, & laboriosis.
Quare habe hoc tibi quidquid est libelli.
*Qualecunque quidem **
Plus uno maneat perenne seclo.

Quoi dono) *quis hic Cornelius fuerit, diu, multumq; dubitatum est. dubitandi autem nulla fuisset occasio, si in ueteribus libris hæc, quæ nunc in omnibus legitur, inscriptio fuisset,* C. VALERII CATVLLI AD CORNELIVM NEPOTEM LIBELLVS. *sed profecto & hæc, & ceteræ, quæ sunt singulorum epigrammatum, factæ sunt, non ab ipso poeta, sed uel à grammaticis, uel à librarijs. cui rei si nihil aliud, certe illud indicio est, quòd multæ in*

eis

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

eis absurdissimæ, & ab auctorum sententia alienissimæ reperiuntur. Neque de hoc tantum libro loquor. idem in Tibullo, Propertio, odis Horatij à quolibet non imperitissimo homine animaduerti potest. Vtinam quidem, quæ deberet, ea in tractandis ueterum monimentis & seruata esset à superioribus, & hodie seruaretur religio. simpliciora haud dubie omnia, & integriora legerentur. nunc, dum quisque, pro suo arbitratu, addit, delet, immutat, fiunt ex non integerrimis uoluminibus manu scriptis impressa uitiosissima. Neque uero improbo, magnopere etiam laudo, qui modeste coniecturas suas proponunt: certorum audaciam non approbo. At de his satis. Quòd hic Cornelium Nepotem intelligi aiunt, mihi quoque probatur. Cornelium quidem ipsum magnifice de Catullo sensisse, ex eo liquet, quòd in uita Attici cum L. Iulium Calidum à poematum suauitate ita laudaret, ut eum ceteris ætatis suæ omnibus anteponeret, Lucretium modo, & Catullum excipiendos putauit. Lepidum) Modeste commendat munus suum. lepidum enim paruis tantum in rebus dicimus, utpote quod ductum sit ἀπὸ τῆς λεπίδος: λεπὶς autem ἀπὸ τοῦ λέπω. Arida) ita legendum esse ex testimonio Seruij, alij quoque annotarunt. Pumice expolitum) pellibus, ut nunc fit, libri etiam olim obtegebantur: eæq; pumice poliri, ac leuigari solebant. Ouidius,

Nec fragili geminæ poliantur pumice frontes:
Hirsutus passis ut uideare comis.

Verbum ipsum poliendi ductum est ἀπὸ τῆς πόλιος;

quòd

quòd urbana omnia politiora esse soleant. Nugas) *alibi ineptias uocat,*

Si cui forte mearum ineptiarum
Lectores eritis.

Vnus Italorum.) *nam etsi alij quoque scripsere historias, nemo tamen aggressus est id, quod tu, omnis æui memoriam unius libelli explicatione complecti.* Tribus chartis,) *breui libello.* Iuppiter.) *admirantis est, eandemq́; uim habet, quam Græcorum* ἠράκλεις. *sic alibi,*

Iuppiter, ut tersti lumina sæpe manu.

Laboriosis.) *laboriosus homo, industrius, &* φιλόπονος. *laboriosus etiam, impeditus, quiq́; se ex molestia aliqua explicare non potest. Cicero, Quid nobis duobus laboriosius, iudices? laboriosus locus, in quo multum laboratur. Gallus poematis,*

Durum rus fugite, & laboriosum.

citat Nonius. Hic tamen ipse uersus apud Gellium, sub Calui nomine, leuiter immutatus citatur. Hic autem chartas laboriosas dicit, μεγάλῃ καὶ ἀκριβεῖ σπουδῇ τε καὶ ἐπιμελείᾳ πεπονημένας. Qualecunque quidem.) *huius uersus altera pars desideratur. Quod autem uulgo legitur,* Ora per uirorum, *additum est à Iouiano Pontano, ut & alia nonnulla in hoc libro: quod & Palladius indicat, & aperte ex hoc ad ipsum Sannazarij epigrammate cognoscitur:*

Doctus ab Elysia redeat si ualle Catullus,
Et trahat ingratos Lesbia sola choros;
Non tam mendosi mærebit damna libelli,

Gestiet

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Gestiet officio quàm Iouiane tuo.
Ille tibi amplexus, atque oscula grata referret,
Mallet & hos numeros, quàm meminisse suos.

amice Sannazarius, & uenuste. sed Catullus mallet profectò, ut opinor, suos. Ego, etsi non uideo, quid aptius appingi potuerit; satius tamen duco, esse lacunas in bonis libris, quàm easdem cuiusquam ingenio expleri.

AD PASSEREM LESBIAE.

PASSER, deliciæ meæ puellæ,
Qui cum ludere, quem in sinu tenere,
Cui primum digitum dare appetenti,
Et acres solet incitare morsus,
Cum desiderio meo nitenti
Carum nescio quid lubet iocari,
Vt solatiolum sui doloris;
Credo, ut tum grauis acquiescat ardor;
Tecum ludere, sicut ipsa, possem,
Et tristes animi leuare curas.
Tam gratum id mihi, quàm ferunt puellæ
Pernici aureolum fuisse malum,
Quod zonam soluit diu ligatam.

Passer) Politianus, leui, aut nullo potius argumento ductus, obscœnum quiddam huius passeris nomine obtegi credidit. in quo, merito, ut mihi quidem uidetur, à Sannazario, alijsq; derisus est. Narrat quidem Festus, στρουθίς nomine uocatam in mimis obscœnam partem uirilem, à passerum uidelicet salacitate: sed hic tam

multa

multa sunt, quæ nisi de aue intelligi non queunt, ut nihil tale liceat suspicari. Quo fit, ut magis admirer, quod audio, Benedictum quoque Lampridium, hominem alioqui eruditissimum, raræq; cuiusdam in pangendis uersibus elegantiæ, hanc Politiani sententiam in omni sermone approbare solitum fuisse. Facere etiam imperite puto, qui illud Martialis,

Sic forsan tener ausus est Catullus
Magno mittere passerem Maroni,

perinde accipiunt, ac si ab historico, non à poeta, dictum esset. Primum illud, Forsan, satis indicat exemplum hoc esse ex genere eorum, quæ poetæ apte ad rem propositam sæpe comminisci solent: qualia sunt illa,

Fratris in Aeneæ sic illum funere dicunt
Egressum castris pulcher Iule tuis:

& , = Teucer Salamina, patremq;
Cum fugeret, tamen uda Lyæo
Tempora populea fertur uinxisse corona: & innumerabilia ad eundem modum. Qua in re tanta est eorum licentia, ut sæpe etiam alij alijs pugnantia confingant.

= quod erat longissima, ait Ouidius, nunquam
Thebais Hectoreo nupta resedit equo.

at ille alter narrat impuræ libidini indulgere solitos seruos, Hectoreo quoties sederat uxor equo.

Deinde non erat sane tam magnus Maro, quo tempore hæc scripta sunt, ut iudicium illius Catullus requirere, aut uero de eo quidquam cogitare deberet. quippe, si Crinitum ipsum sequamur, cum Catullus migrauit è uita, P. Maro Cremonæ studijs operam dabat, uixq; annum

num ætatis duodecimum impleuerat. Non *est autem dissimulandum, in quibusdam libris illud, quod est paulo infra,* Lugete ò Veneres, *esse principium epigrammatis; in alijs hoc totum de passere continenter legi. ego, cum, quod pro certo affirmem, non habeam, labor tamen, ut putem duo esse epigrammata, quorum priore uiuum adhuc passerem alloquitur: posteriore eundem mortuum deflet.* Deliciæ,) τὰ παιδικὰ. Primum digitum:) *summam digiti partem. ita* Terentius *primam fabulam, & ultimam plateam dixit: ita* M. Tullius *primoribus labris gustare, &* extre*mis digitis attingere.* Appetenti) *apprehendere cupienti,* ὀρεγομένῳ. Home. οὗ παιδὸς ὀρέξατο φαίδιμος ἕκτωρ. Cum desiderio) *cum puellæ ipsi, (eã enim desiderium suum uocat) aliquam animo ægritudinem sentienti, libet carum & amabile quiddam iocari, atque ex tuorum lusuum festiuitate aliquod doloris sui solatium quærere, efficereq́; ut, tecum lusitando, ardor ille animi acquiescat.* Tum,) *interim dum ipsa ita iocatur.* Grauis) *graue, proprie est* τὸ βαρὺ; *sed per translationem significat, quidquid molestum est, ut* Græcis τὸ δεινόν. Ardor) *ille doloris quasi morsus. Est autem ualde apta tralatio. nam &, urere, interdum ualet molestiam exhibere.* Terentius Eunucho, Vro *hominem: & in eadem fabula, te ut male urat.* Horatius,

Vrit *enim splendore suo, qui prægrauat artes*
Infra *se positas.*

Tecum ludere, sicut ipsa, possem) *utinam, inquit,*

inquit, sicut ipsa tecum ludendo doloris sui ardorem mitigat, possem ego quoque eadem conditione tecum ludere, & talibus lusiunculis leuare curas, quibus conficior. In *hoc autem uersu nihil mutauimus, sed ueterum librorum scripturam, temere, ut uisum est, ab alijs loco motã, reposuimus.* Possem) *subaudi utinam.* Sic *sæpe apud* Græcos Euripides, *ut* Oreste, *μόλοιμι τὰν οὐρανοῦ μέσον χθονός τεταμέναν αἰωρήμασι πέτραν.* & Phoenissis. *χορὸς γενοίμαν ἄφοβος.* Tam gratum id mihi) *subaudi, esset.* Puellæ pernici) Atalãtæ. *fabula ex metamorphosi* Ouidij, *aut ex commentario in* Comasten Theocriti *nullo negocio peti potest.* Quod zonam soluit.) Festus, Cingulo *noua nupta præcingebatur, quod uir in lecto soluebat, factum ex lana ouis, ut sicut illa, in glomos sublata, coniuncta inter se sit, sic uir suus secum cinctus uinctusq; esset.* Hoc Herculano *nodo uinctum uir soluit, ominis gratia, ut sic ille felix sit in suscipiendis liberis, ut fuit* Hercules, *qui* L X X *liberos reliquit.* & *paulo infra,* Cinxiæ *item* Iunonis *nomen sanctum habebatur in nuptijs, quòd initio coniugij, solutio erat cinguli, quo noua nupta erat cincta.* Hæc Festus. Catullus *alibi, = tibi uirgines* Zonula *soluunt sinus.* Idem,

Ne *quærendum aliunde foret neruosius illud,*
Quod *posset zonam soluere uirgineam.*

citatur & Varronis *uersus apud* Nonium, *γέροντος διδασκάλου,*

Nouos *maritus is soluebat cingulum.*

Græci *quoq; λυσιζώνους puellas* Venerẽ *expertas uocãt.*

LVCTVS

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

LVCTVS PASSERIS.

LVGETE ò Veneres, Cupidinesq́;,
Et quantum est hominum uenustiorum.
Passer mortuus est meæ puellæ,
Quem plus illa oculis suis amabat.
Nam mellitus erat, suamq́; norat
Ipsam tam bene, quàm puella matrem,
Nec sese à gremio illius mouebat;
Sed circumsiliens modo huc, modo illuc,
Ad solam dominam usque ✲ pipilabat.
Qui nunc it per iter tenebricosum
Illuc, unde negant redire quenquam.
At uobis male sit malæ tenebræ
Orci, quæ omnia bella deuoratis;
Tam bellum mihi passerem abstulistis.
O factum male, o malæ tenebræ,
Vestra nunc opera meæ puellæ
Flendo turgiduli rubent ocelli.

Lugete) *ad exemplum huius passeris, defleuit Ouidius psittacum, Stella columbam, alij alia: Stella quidem tanta non nullorum approbatione, ut Valerius Martialis, non dubitauerit ipsum Catullo anteponere. sed ego Martialem (dicam libere, quod sentio) ualde bonum harum rerum æstimatorem fuisse non puto.* Veneres, Cupidinesq́;.) *& Veneres, & Cupidines multos fuisse, docet M. Tullius secundo de natura deorum.* Et quantum est,) *&*

& quidquid usquam est. Sic infra,
O quantum est hominum beatiorum,
Quid me lætius est, beatius ue?
Plus oculis suis.) Sic infra,
Ni te plus oculis meis amarem,
Iucundissime Calue. & alibi,
Ambobus mihi quæ carior est oculis.
Oculorum sensus nobis omnium carissimus est, ut præclare disputat Aristoteles libro primo de sapientia. ideo oculorum in exprimenda ui amoris crebra fit mentio. Plautus quidem, oculitus amare, pro eo quod est singulariter amare, & oculissumũ ostium, oculissumumq; hominem pro carissimo dixit. Mellitus:) Sic infra,
Mellitos oculos tuos Iuuenti, &,
Surripui tibi, dum ludis, mellite Iuuenti.
Ita Græci, quidquid suaue, & amabile est, μελίτηρον uocant. Pipilabat.) hoc uerbi neque usquam, opinor, legitur: &, si legeretur, tamen analogia uideretur exigere, ut scriberemus pipillo, sicut, focillo, titillo, cantillo. uidit hoc accuratus homo, & diligens, Auancius, sensitq; ea caussa legendum, Pipulabat. mihi neutrum ualde probatur: potiusq;, si coniecturæ locus sit, cum eruditissimo, acerrimiq; iudicij uiro, Paulo Manutio legendum censuerim, Pippiebat. At uobis male sit.) Particula, At, male precantibus conuenit. Virgilius,
At tibi pro scelere, exclamat, pro talibus ausis. Tibul.
At te, qui puerum donis corrumpere es ausus,
Rideat assiduis uxor inulta dolis.

Noster uero,
At uobis mala multa di deæq;
Dent, opprobria Romuli *Remiq;.*

O factum male.) *ita dicebant, ubi quid infeliciter euenerat: contraq; in rebus lætis,* O *factum bene. utriusque exempla apud* Plautum, & Terentium *crebra sunt.* Itemq;, *ubi aliquid nunciatur, quod nolumus,* Male *narras; at in prosperis nuncijs,* Bene *narras, dicere assueuimus.* O malæ tenebræ, Vestra,) *in alijs,* O miselle passer, Tua. *sed illam ueriorem puto.* Turgiduli.) *Inflantur enim oculi lacrumando.* Tibullus,

Et tua iam fletu lumina fessa tument.

FASELI LAVS, ET DEDICATIO.

FASELVS *ille, quem uidetis hospites,*
Ait fuisse nauium celerrimus,
Neque ullius natantis impetum trabis
Nequisse præterire, siue palmulis
Opus foret uolare, siue linteo.
Et hoc negat minacis Adriatici
Negare littus, insulas ue Cycladas,
Rhodum ue nobilem, horridam ue Thraciam,
Propontida, trucem ue Ponticum *sinum;*
Vbi iste, post faselus, antea fuit
Comata silua. nam Cytorio *in iugo*
Loquente sæpe sibilum edidit coma.
Amastri Pontica, & Cytore *buxifer*
Tibi hæc fuisse, & esse cognitissima,

Ait

Ait faselus: ultima ex origine
Tuo stetisse dicit in cacumine,
Tuo imbuisse palmulas in æquore,
Et inde tot per impotentia freta
Herum tulisse, læua, siue dextera
Vocaret aura, siue utrunque Iuppiter
Simul secundus incidisset in pedem;
Neque ulla uota littoralibus dijs
Sibi esse facta, cum ueniret à mare
Nouissimo hunc ad usque limpidum lacum.
Sed hæc prius fuere: nunc recondita
Senet quiete, seq; dedicat tibi
Gemelle Castor, & gemelle Castoris.

Faselus.) commendat faselum, quo diu usus fuerat, eumq; Castoris ac Pollucis numini consecrat. Est autem carmen è meris Iambis: ut admirari liceat tantum leporem in tanta numerorum necessitate. talia non nulla sunt & in Priapeijs: quorum, uereor, ne magna pars ex hoc ipso fonte fluxerit. habet enim Catullus γνήσιον quiddam, quo se, etiam tacitus, prodit. detorsit hoc totum epigramma in Sabinum quendam incertus aliquis auctor, non sane inuenuste: hoc modo:
Sabinus ille, quem uidetis hospites,
Ait fuisse mulio celerrimus;
Nec ullius uolantis impetum cisi
Nequisse præterire, siue Mantuam
Opus foret uolare, siue Brixiam.
parcam cetera adscribere: sunt enim in promptu.

Faselus,) Campanum nauigium est, ait Nonius.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Plura nihil necesse: Baifii enim scrinia, ut ille ait, compilare hoc loco nolumus. Faselus ille.) dicitur & femineo genere. Ouidius, = uentis discordibus acta faselus. Celerrimus.) Græca constructio, qualis in illo Virgilij, = sensit medios delapsus in hostes. & in illo Horatij = patiens uocari Cæsaris ultor. Aristoph. μανθάνεις, ὅς φησιν εἶναι; notauit hoc & Thomas Linacer. Trabis,) nauis. hypallage. Virgilius, = uastumq; caua trabe currimus æquor. Horatius, = ut trabe Cypria Myrtoum pauidus nauta secet mare. Siue palmulis.) ita pene commendat nauim quandam suam Ouidius,

Siue opus est uelis, minimam bene currit ad auram:
 Siue opus est remo, remige carpit iter.
Nec comites uolucri contenta est uincere cursu:
 Occupat egressas quamlibet ante rates.

Palmulis,) remis. Virgilius, Littus ama, & læuas stringat, sine, palmula cautes. Minacis Adriatici.) Horat. = improbo Iracundior Adria. Negat negare,) affirmare ac testificari ait. duæ igitur negationes affirmant, ut & supra, Neque nequisse. at olim, ut apud Græcos, magis etiam negabant. Lucillius libro satyrarum XVII.

Cetera contemnit, & in usura omnia ponit
Non magna, proprium uero nil neminem habere.

id est, neminem quidquam, aut nihil quenquam habere proprium. Varro Bimargo, Qui non modo ignorasse me clamat, sed omnino omnes heroas negat nescisse. Idem lib. II. de uita pop. Rom. Qua abstinentia uiri mulieresq;

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

mulieresq; Romanæ fuerint, quòd à rege munera eorum nemo noluerit accipere. Id est, negat sciſſe, & nemo uoluerit. Rhodum ue nobilem,) ſiue ob coloſſum, ſiue ob mercaturas. Horridam ue Thraciam,) & à frigore, & ab incolarum immanitate. Trucem ue Ponticum ſinum.) eum intelligit, qui olim Axenus, poſtea Euxinus uocatus eſt. In illo autem, Propontida, ultimam ſyllabam, propter principes dictionis, quæ ſubſequitur, literas, Græco more produxit: fruſtráq; ſe torquent, qui uerſus cauſſa, Propontidem legere ſe aiunt. ſic paulo infra, Et inde tot per impotentia freta: milleq; alijs locis. Nam Cytorio in iugo.) ſignificat contextum eſſe ex arboribus è monte Cytoro cæſis. Loquente ſæpe ſibilum edidit coma.) aiunt uitioſum eſſe, ſemel ſuſceptam metaphoram non perducere ad extremum, neque in ea inſiſtere, ſed ab una ad aliam tranſilire. hic uero, talium præceptionum ſecurus, tres hoc uerſu metaphoras permiſcuit. nam & comam dixit pro frondibus, & comam loquentem; & poſtremo ſibilum à ſerpentibus mutuatus eſt. Simili libertate ſupra in carmine ad paſſerem, cum ardorem pro dolore dixiſſet, quod ab igne ſumptum eſt, addidit epitheton, Grauis, ductum non ab igne, ſed ab ijs corporibus, in quibus eſt pondus. cumq; ignem reſtinguere, & quæ grauia ſunt, leuare dicamus, ipſe aliunde accerſijt uerbum, Acquieſcat. et paulo ante in hoc ipſo carmine idem permiſit ſibi: Neque ullius natantis impetum trabis Nequiſſe præterire, ſiue

palmulis Opus foret uolare, siue linteo. *natare enim aquatilium est, ire terrestrium, uolare alitum.* Sibilum,) *id quod Theocritus uocat* ψιθύρισμα. Cytore buxifer.) *Virgilius, Seu iuuat undantem buxo spectare Cytorum.* Vltima ex origine,) *id est, à prima origine. sic enim Virg. = prima repetens ab origine pandam. Et Ouidius, = primaq; ab origine mundi. sic Terentius extremam amoris lineam uocauit, quæ prima etiam dicitur. idq;, quoniam, ut philosophi docent, idem quodam modo est primum, & ultimum. Cicero, pueritiæ memoriam recordari ultimam. Virgilius, = isq; parentem*
Te Saturne refert: tu sanguinis ultimus auctor.
Imbuisse.) *imbuere proprie est tingere, aspergere. Virgilius, = illius aram*
Sæpe tener nostris ab ouilibus imbuet agnus.
Idem, = sanguis nouus imbuit arma.
inde transfertur ad alia. Horatius, Literulis Græcis imbutus, idoneus arti Cuilibet. Varro Agathone, Virgo de conuiuio abducatur ideo, quòd maiores nostri uirginis acerbæ aures Veneris uocabulis imbui noluerunt. M. Tullius in Hortensio: Vti qui purpuram uolunt, sufficiunt prius lanam medicamentis quibusdam: sic literis, talibusq; doctrinis ante excoli animos, & ad sapientiam concipiendam imbui, ac præparari decet. in quo exemplo notandum est etiam uerbum, sufficere, aliter positum, quàm uulgo solet. Aequore.) *Aequor maris. Virgilius, = longum maris æquor arandum est. Aequor terræ. Cicero, Babylonij in camporum*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

patentium æquoribus habitantes. & , quod, haud ſcio, an quiſquam adhuc annotauerit, æquor cæli. Accius *Atreo:*

Sed quid tonitru turbida toruo
Concuſſa repente æquora cæli
Senſimu' ſonere?

Impotentia,) *æſtuoſa.* Læua, ſiue dextera.) *omiſit alterum, ſiue. uſitatius enim erat, ſiue læua, ſiue dextera. ſic* Horatius, *Cantamus, uacui, ſiue quid urimur.* Idem, *Quo non arbiter Adriæ*
Maior, tollere, ſeu ponere uult freta.

Idem, = & Sthenelus ſciens Pugnæ, ſiue opus eſt imperitare equis, Non auriga piger, Iuppiter,) *uentus. quidam enim philoſophorum, ut Anaximander, & Stoici, putant, nihil aliud eſſe uentum, quàm agitatum aera, aut quendam aeris ueluti fluxum. qua in ſententia eſt etiam is, cuius eſt liber ad Alexandrum de mundo. aerem porro ipſum antiqui uocabant Iouem.* Horatius, *= manet ſub Ioue frigido Venator. Idem, Quod latus mundi, nebulæ malusq; Iuppiter urget. Ennius, Aſpice hoc ſublime candens, quem uocant omnes Iouem. Idem, Iſtic eſt is Iuppiter, quem dico, quẽ Græci uocant Aerem, qui uentus eſt, & nubes, Imber poſtea, Atque ex imbre frigus uentus, poſt fit aer denuo.*

Pedem,) *uelum. ſynecdoche. Facere pedem etiam dicitur pro, uela facere. Virgilius,*
Vna omnes fecere pedem, pariterq; ſiniſtros,
Nunc dextros ſoluere ſinus.

Plautus Menæchmis remiges ipſos uidetur uocaſſe naua

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

les pedes. Aſſeruatote hoc, ſultis, nauales pedes. Litto ralibus diis,) *nempe ijs, quos ait Virgilius, Glauco, & Panopææ, & Inoo Melicertæ.* Nouiſsimo.) *hoc uerbum refugiſſe Ciceronem annotat Gellius. falſo: eo enim & in libris de oratore, & in oratione pro Q. Roſcio comœdo uſus eſt, & in epiſtola ad Octauianum, ſi modo ea epiſtola Ciceronis eſt: quod non puto.* Lacum,) *Benacum.* Senet.) *Antiquum uerbum. Pacuuius Periboea, = corpusq́; meum tali Mærore, errore, macore ſenet.*

Actius, *Iam iam ſtupido Theſſala ſomno*
Pectora languentq́;, ſenentq́;.

eleganter autem, quod proprium eſt animalium, ad rem inanimam tranſtulit. Gemelle Caſtor, & gemelle Caſtoris:) *hi enim dij ſunt nauigantibus maxime propitij. Horatius,*

Clarum Tyndaridæ ſidus ab intimis
Quaſſas eripiunt æquoribus rates.

uide Theocritum Dioſcuris.

AD LESBIAM.

VIVAMVS *mea Lesbia, atque amemus,*
Rumoresq́; ſenum ſeueriorum
Omneis unius æſtimemus aſſis.
Soles occidere, & redire poſſunt:
Nobis, cum ſemel occidit breuis lux,
Nox eſt perpetua una dormienda.
Da mi baſia mille, deinde centum,
Dein mille altera, dein ſecunda centum:

Dein

Dein usque altera mille, deinde centum,
Dein cum millia multa fecerimus,
Conturbabimus illa, ne sciamus,
Aut ne quis malus inuidere possit,
Cum tantum sciat esse basiorum.

Viuamus.) *admonitu mortis, puellam ad fruendas secum uoluptates cohortatur. Est autem hoc argumentum poetis perfamiliare. Virgilius,*

Pone merum, & talos: pereat, qui crastina curat.
Mors aurem uellens, uiuite, ait, uenio.

Tibullus,

Interea, dum fata sinunt, iungamus amores:
Iam ueniet tenebris mors adoperta caput.

Propertius,

Dum nos fata sinunt, oculos satiemus amore.
Nox tibi longa uenit, nec reditura dies.

Martialis,

Viuamus: mortem fallere nemo potest. Idem,
Frange toros, pete uina, rosas cape, tingere nardo:
Ipse iubet mortis te meminisse deus.

Actius Sincerus.

Ah genus imprudens hominum, quid gaudia differs?
Falle diem: medijs mors uenit atra iocis.

Horatius autem ea in re pene immodicus est. sed & scite admodum Bacchis Plautina hoc ipso argumento ad senem utitur,

Non tibi uenit in mentem, amabo, si, dum uiuas, tibi benefacias, Iam pol id quidem esse haud perlonginquum? neque, si hoc hodie amiseris, Post mortem id

euen

euenturum esse unquam? Porro hunc sermonem inter pocula usitatũ fuisse, indicat Lucretius his uersibus,

Hoc etiam faciunt, ubi discubuere, tenentq;
Pocula sæpe homines, & inumbrant ora coronis;
Ex animo ut dicant, breuis est hic fructus homullis.
Iam fuerit: neque post unquam reuocare licebit.

Viuamus.) uiuere sæpe dicunt poetæ pro eo, quod est, genialiter uiuere; & uitam eam demum uocant, quæ uoluptaria est. Martialis,

Non est, crede mihi, sapientis dicere, uiuam:
Sera nimis uita est crastina: uiue hodie.

Idem,

Non impudenter uita, quod reliquum est, petit,
Cum fama, quod satis est, habet.

Cæcilius Hymnide,

Sex menses mihi sati' sunt uitæ: septimũ Orco spondeo.

Lucillius,

Viuite lurcones, comedones, uiuite uentres.

Varro περὶ φιλονεικίας,

Properate uiuere pueræ, quas sinit ætatula ludere, esse, amare, & Veneris tenere bigas. Soles occidere.) argumentum à dissimili. non ut Soli, ita & homini fas est, ubi semel occidit, in uitam redire. Lucretius,

= nec quisquam expergitus extat,
Frigida quem semel est uitai pausa secuta.

Lux,) uita. Virgilius, = quæ lucis miseris tam dira cupido? hinc carentes luce, & cassos lumine pro mortuis poetæ dicunt: & lumina, aut lucem relinquere, mori. Virgilius,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Quo magis inceptum peragat, lucemq; relinquat.

Ennius,

Postquam lumina sis oculis bonus Ancũ reliquit.
quem uersum pene totũ usurpauit Lucretius inquiens,
Lumina sic etiam solis bonus Ancũ reliquit.
Nouius, = ubi bipedes uolucres lino linquant lumina.
NOX.) *mortem indicat, quam & Græci poetæ νύκτα interdum uocant, & χάλκεον ὕπνον. est enim, ut docent Homerus, & Virgilius, = consanguineus Lethi Sopor. sed & Orpheus ad Somnum,*
Αὐτοκασιγνητὸς γὰρ ἔφυς λήθης θανάτου τε.
Virgilius, Olli dura quies oculos & ferreus urget
Somnus: in æternam clauduntur lumina noctem.
Lucretius, = unus Homerus,
Sceptra potitus, eadem alijs sopitũ quiete est.
Horatius, Ergo Quintilium perpetuus sopor
Vrget? Propertius,
Nox tibi longa uenit, nec reditura dies.
quæ omnia loquendi genera fluxere à falsa illa opinione, qua imbuti erant multorum animi, eadem nos in caussa mortuos fore, qua dormientes sumus. Lucretius,
Tu quidem ut es lecto sopitus, sic eris, æui
Quod superest, cunctis priuatũ doloribus ægris.
Anaxagoras dicebat, duarum rerum cogitatione posse nos intelligere, quales post mortem futuri essemus: somni, & eius temporis, quod nostrum cuiusque ortum antecessit. In diuinis quoque literis (sed longe alia de caussa) mors sæpe somni ac quietis nomine afficitur. unde & à nostræ religionis hominibus sepulcreta Greco
uocabulo,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

uocabulo, quod à dormiendo inflexum est, κοιμητήρια nominãtur. Ne sciamns, Aut ne quis malus) *Putabatur enim fascinatio eis rebus nocere non posse, quarum uel nomen, uel numerus ignoraretur. nostrates quidem rustici, poma in nouellis arboribus crescentia numerare, hodieq; religioni habent.*

AD FLAVIVM.

FLAVI *delicias tuas Catullo,*
Ni sint illepidæ, atque inelegantes,
Velles dicere, nec tacere posses.
Verum nescio quid febriculosi
Scorti diligis: hoc pudet fateri.
Nam, te non uiduas iacere noctes,
Nequidquam tacitum cubile clamat,
Sertis, ac Syrio fragrans oliuo,
Puluinusq; peræque & hic, & illic
Attritus, tremuliq; quassa lecti
Argutatio, inambulatioq;.
** Nam ni præualet ista, nil taceres*
** Cur non tam latera exfututa pandas,*
Ni tu quid facias ineptiarum?
Quare quidquid habes boni, maliq;,
Dic nobis. uolo te, ac tuos amores
Ad cælum lepido uocare uersu.

Flaui.) *ex eo quòd Flauius amores suos detegere nolebat, colligit eum laborare in uili aliqua morbosáq; meretrice: tamenq; ad id, quidquid est, libere detegendum inuitat.* Non uiduas,) *non expertes Venereorum*

reorum lusuum. Ouidius,

Cur ego tot uiduas exegi frigida noctes?

Veteres sæpe nuptialibus uocabulis ad omne libidinis genus abutebantur. Martialis,

Nolito fronti credere: nupsit heri. Idem, = ne Talassioné

Indicas manibus libidinosis:

Et fias sine femina maritus. Plautus, = hæc quidem æcastor quotidie uiro Nubit, nupsitq; hodie, nubet mox noctu, nunquam ego hanc Viduam cubare siui. nam si hæc non nubat, lugubre Fame familia pereat. Demosthenes quoque Aeschinis matrem meretricem fuisse indicans, dicit eam solitam χρῆσθαι τοῖς μεθημερινοῖς γάμοις. Nequicquam tacitum cubile clamat.) ὀξύμωρον, quale illud Ciceronis in Verrem, si tacent, satis clamant. & in Catilinam, cum tacent, clamant. Frustra, inquit, cubile tuum tacitum est, utpote inanimum. Ipsum enim, quamuis tacitum, clamat, id est, multis indicijs patefacit, te non pernoctare solum. Quæ autem ea indicia sint, statim aperit. Sertis, ac Syrio fragrans oliuo.) nam in hac quoque palæstra luctaturi, prius odorato aliquo oleo corpora perungere solebant, ut hac ratione & libidinis excitaretur ardor, et teter ille sudantium membrorum halitus depelleretur. Horatius,

Quis multa gracilis te puer in rosa
Perfusus liquidis urget odoribus,
Grato Pyrrha sub antro?

Syrio.) E' Syria præcipui odores afferebantur. infra,

Fragrantem Assyrio uenit odore domum. Tibullus,

Non

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Non soror Assyrios cineri quæ dedat odores.

Argutatio,) *creber ille succussi & identidem uelut ingemiscentis lectuli sonus. nam argutare est tenui quodam sono aurem ferire.* Propertius,

Illa mihi totis argutat noctibus ignes.

& ab eiusmodi sono argutam ilicem uocauit Maro, *id est,* ἡδὺ, καὶ λεπτόν τι ψιθυρίζουσαν. Nam, ni præualet ista.) *locum hunc integrum non esse constat. & uideo fuisse, qui ex ingenio emendare conati sint: quos, quia neque quidquam adferunt magnopere probandum, et ualde ab usitata scriptura recedunt, non sequor. quid, si quis ex tribus uersiculis faciat duos, hoc modo,*

Nam cur tam latera exfututa pandas,
Ni tu quid facias ineptiarum?

exhausti enim nimia Venere, *crebro, ut* Plautino *uerbo utar, pandiculari solent. in hoc autem libro tam multa impressa sunt alienæ audaciæ uestigia, ut uersus unus facile additus esse possit. quod tamen, ut in re dubia, propositum à me, non etiam affirmatum uelim. liber calamo exaratus, qui penes me est, habet,* Nā *ïn ista pteualet nihil tacere. unde erant ex amicis meis, qui conijcerent legendum,*

Nam ista in parte ualet nihil tacere.

Latera.) *ea enim pars immoderato coitu insigniter læditur. unde est illud in* Priapeijs,

Defecit latus, & periculosam
Cum tussi miser expuo saliuam. & alibi =usque dum mihi Venus *iocosa molle ruperit latus.* Martialis,

Tu tenebris gaudes: me ludere teste lucerna,
Et iuuat admissa rumpere luce latus. Iuuenalis,
= *nec queritur, quòd*
Et lateri parcas, nec, quantum iussit, anheles. Ad cælum uocare.) *antiqua locutio. Cicero in ijs legibus, quas ipse sciscit* II. *de legibus, Et ollos, quos endo cælo merita uocauerint. ita enim et in quibusdam libris legitur, & ego legendum puto.*

AD LESBIAM.

QVAERIS, *quot mihi basiationes*
Tuæ Lesbia sint satis, superq́;?
Quàm magnus numerus Libyssæ arenæ
Laserpitiferis iacet Cyrenis,
Oraclum Iouis inter æstuosi,
Et Batti ueteris sacrum sepulcrum:
Aut quàm sidera multa, cum tacet nox,
Furtiuos hominum uident amores,
Tam te basia multa basiare,
Vesano satis & super Catullo est:
Quæ nec pernumerare curiosi
Possint, nec mala fascinare lingua.

Quæris.) *infinitatem quandam basiorum à Lesbia petit.* Basiationes.) *sic infra osculationem dixit. talia sunt apud Plautum, amatio, tactio: apud Ciceronem debitio, aliaq́; id genus.* Libyssæ.) *talia sunt illa Virgilij = uel qualis equos Threissa fatigat Harpalice. &,*
Inter quos Phœnissa recens à uulnere Dido.

Idem

Idem etiam à nomine Libs, inflexit Libystida.
Horridus in iaculis, & pelle Libystidis ursæ.
Laserpitiferis.) *Cyrenaicus ager herba Laserpitio abundat. uide Pliniũ lib.* XIX. Iouis æstuosi,) *Ammonis, cuius templum æstuosis admodum arenosisq; extructum est locis. uide Lucanum lib. nono, Q. Curtium lib.* IIII, *Herodotum lib.* II. Et Batti,) *qui Cyrenen condidit.* Cum tacet nox,) *unde & conticinium dicitur.* Furtiuos,) *occultos. furtum uocabant, quidquid occulte fieret. Tibullus,* =*Veneris per dulcia furta. Virgilius,* =*neque ego hanc abscondere furto Speraui, ne finge, fugam. Idem,* =*hic furto feruidus instat: cum de cæde, & strage nocturna loquatur.* Vident.) *nam & cæli oculos pro sideribus dicimus: unde est mellitissimum illud Platonis poema, quo, cum puerum suum, cui nomen erat Stella, de nocte in cælum suspicientem uideret, ipse cælum fieri optat, ut pluribus eum oculis obtueri queat. uersus quoque, propter singularem ipsorum mollitiem, adscribam.*

Ἀστέρας εἰσαθρεῖς Ἀστὴρ ἐμός. εἴθε γενοίμην
Οὐρανός, ὡς πολλοῖς ὄμμασιν εἰς σὲ βλέπω.

id est,

Stella meus, stellas dum suspicis, ipse utinam sim
Cælum, oculis ut te pluribus aspiciam.

eleganter quoque Papinius, cum Achilles, puellæ in modum ornatus, noctu in agris Deidamiæ pudicitiam eriperet, ita iucundum ait fuisse hoc spectaculum sideribus, ut etiam riserint. =*risit chorus omnis ab alto*

Astrorum,

Astrorum, & teneræ rubuerunt cornua lunæ.

Curiosi.) *uerbum hoc fere semper in reprehensione ponebant. Cicero. nam ut Terentianus Chremes non inhumanus, qui nouum uicinum non uult*

Fodere, aut arare, aut aliquid ferre denique:

sic isti curiosi, quos offendit noster minime nobis iniucundus labor. Plautus Sticho,

Nam curiosus nemo est, quin sit maleuolus.

Nec mala.) *de hoc aliquid supra tetigimus. Malam autem linguam eodem sensu dixit & Virgilius,*

= baccare frontem

Cingite, ne uati noceat mala lingua futuro. & hic noster supra, Aut ne quis malus inuidere possit.

AD SE IPSVM.

MISER *Catulle desinas ineptire,*
Et, quod uides perijsse, perditum ducas.
Fulsere quondam candidi tibi soles;
Cum uentitabas, quò puella ducebat
Amata nobis, quantum amabitur nulla.
Ibi illa multa cum iocosa fiebant,
Quæ tu uolebas, nec puella nolebat,
Fulsere uere candidi tibi soles.
Nunc iam illa non uult; tu quoque haud potes. quare
Nec, quæ fugit, sectare; nec miser uiue;
Sed obstinata mente perfer, obdura.
Vale puella: iam Catullus obdurat:
Nec te requiret, nec rogabit inuitam.
At tu dolebis, cum rogaberis nulli.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Scelesta te ne? quæ tibi manet uita?
Quis nunc te adibit? cui uideberis bella?
Quem nunc amabis? cuius esse diceris?
Quem basiabis? cui labella mordebis?
At tu Catulle destinatus obdura.

Miser Catulle.) *à Lesbia sperni se uidens, se ipsum ad eam uicissim spernendam cohortatur.* Scelesta, te ne? quæ tibi manet uita?) *habui puer librum ueterem, in quo memini uersum hunc ita scriptũ esse,* Scelesta, quæ nunc, quæ tibi manet uita? *neque tamen illam alteram scripturam improbandam puto.* Cui labella mordebis?) *in venereis delicijs, illud quoque numeratur, labella, inter basiandum, teneris morsiunculis leniter stringere. itaque Flora meretrix, cui cum Cn. Pompeio stupri consuetudo fuerat, ita eum commendabat, quòd nunquam ab eo potuisset non morsa discedere. Plutarchus.* φλῶραν δὲ τὴν ἑταῖραν ἔφασαν, ἤδη πρεσβυτέραν οὖσαν, ἐπιεικῶς ἀεὶ μνημονεύειν τῆς γενομένης αὐτῇ πρὸς τὸν Πομπήιον ὁμιλίας, λέγουσαν, ὡς οὐκ ἦν, ἐκείνῳ συναναπαυσαμένην, ἀδήκτως ἀπελθεῖν.

Plautus Pseudolo,

Iocũ, ludus, sermo suauis, sauiatio,
Compressiones arctæ amantum compares,
Teneris labellis molles morsiunculæ,
Papillarum horridularum oppressiunculæ. Horatius,
siue puer furens
Impressit memorem dente labris notam.

AD VERANNIVM.

VERANNI, *omnibus è meis amicis*
Antistes mihi millibus trecentis,
Venisti ne domum ad tuos penates?
Fratresq́; unanimos, tuamq́; matrem?
Venisti? ò mihi nuncij beati.
Visam te incolumem, audiamq́; Iberum
Narrantem loca, facta, nationes,
Vt mos est tuus, applicansq́; collum
Iucundum os, oculosq́; suauiabor.
O quantum est hominum beatiorum,
Quid me lætius est, beatius ue?

Veranni.) *de Verannij ex Hispania reditu, & sibi, & ipsi grătulatur.* Antistes,) *qui alios omnes antecedis. uidetur ductum à militia: ut sit quasi* προστάτης, *aut* πρωτοστάτης. Millibus trecentis,) *longiſſimo interuallo. et uenuste: quasi de itinere aliquo sermo esset. Trecenta autem dicebant pro quamlibet multis. Sic infra,*
Quare aut hendecasyllabos trecentos Expecta. &,
Quos simul complexa tenet trecentos,
Applicansq́; collum,) *id est, collum ad te molliter plicans, & inflectens. Hunc gestum ita expreſſit Horatius,* *Cum fragrantia detorquet ad oscula Ceruicem.* Suauiabor.) *mos antiquus fuit, qui hodieq́; in Italia uiget, abeuntes ac redeuntes amicos exosculari. oculos autem præcipue petebant osculo; quòd ij sunt, ut ait Cicero, quasi fenestræ quædam animi:*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

eosq; (ait Plinius) cum osculamur, animum ipsum ui= demur attingere. Horatius:

Qui nunc Hesperia sospes ab ultima
Caris multa sodalibus,
Nulli plura tamen diuidit oscula,
Quàm dulci Lamiæ. Q. Cicero Tironi: *Ego uos ad III. cal. uidebo; tuosq; oculos, etiam si te ueniens in me= dio foro uidero, dissuauiabor.*

DE VARI SCORTO.

VARVS *me meus ad suos amores*
Visum duxerat è foro ociosum,
Scortillum, ut mihi tum repente uisum est,
Non sane illepidum, nec inuenustum.
Huc ut uenimus, incidere nobis
Sermones uarij, in quibus, quid esset
Iam Bithynia, quo modo se haberet,
Et quanto mihi profuisset ære.
Respondi, id quod erat, nihil neque ipsi,
Nec prætoribus esse, nec cohorti,
Cur quisquam caput unctius referret,
Presertim quibus esset irrúmator
Prætor, nec faceret pili cohortem.
At certe tamen, inquiunt, quod illic
Natum dicitur, ære comparasti
Ad lecticam homines. ego, ut puellæ
Vnum me facerem beatiorum,
Non, inquam, mihi tam fuit maligne,
Vt, prouincia quòd mala incidisset,

Non possem octo homines parare rectos.
At mi nullus erat neque hic, neque illic,
Fractum qui ueteris pedem grabati
In collo sibi collocare posset.
Hic illa, ut decuit cinædiorem,
Quæso, inquit, mihi mi Catulle paulum
Istos commodita: uolo ad Serapin
Ferri mane. Mane, inquio puellæ:
Istud, quod modo dixeram me habere,
Fugit me ratio. meus sodalis
Cinna est Caius: is sibi parauit.
Verum utrum illius, an mei, quid ad me?
Vtor tam bene, quàm mihi pararim.
Sed tu insulsa, male, & molesta uiuis,
Per quam non licet esse negligentem.

Varus.) *Quinctilium Varum Cremonensem dicit, hominem belli, pacisq; artibus clarissimum, qui postea in Germania cum tribus legionibus cæsus est.* Vt mihi tum repente uisum est,) *quantum ego ex primo illo aspectu iudicare potui.* Bithynia,) *ex qua ego haud ita pridem redieram, cum prætore Memmio illuc profectus.* Nec prætoribus.) *puto locum hunc non uacare mendo. neque enim plures prætores in unam prouinciam mittebantur. fortasse legendum sit, quæstoribus.* Cur quisquam caput unctius referret,) *cur quisquam, propter lucrum in prouincia factum, quidquam adijceret ad solitum uictus cultusq; splendorem. Olim elegantiores homines odoratis unguentis caput perfundere solebant. Horatius:*

= *coronatus nitenteis Malobatro Syrio capillos.* *Martialis, Si sapis, Assyrio semper tibi crinis amomo Splendeat.* *Plautus Casina,*

= *unde hic, amabo, unguenta olent? St. oh, peri. Manufesto miser teneor. cesso caput pallio obtergere?*

Prætor,) *C. Memmius Gemellus.* Quod illic Natum dicitur ære,) *pecunia, quam in prouincia quæsisse diceris. Eadem autem figura dixit, æs natum, qua, parere pecuniam, aut parere diuitias, dicimus.* Homines,) *id est, seruos. ita enim non nunquam eos peculiariter nominabant: quodq; nos uulgari lingua utentes, huius aut illius hominem dicimus, cum seruum, aut certe famulum indicamus, id latine quoque probe admodum dicitur. Cicero, Hominem P. Quintij deprehendis in publico: conaris abducere: non patitur Alphenus.* Beatiorum,) *diuitiorum. beatos enim uocabant, qui abundarent opibus. Plau. Pœnulo, Aurum in fortuna inuenitur: natura ingenium bonum. Bonam, ego, quàm beatam, me esse, nimio dici mauolo. sic & Græci nõn nunquam homines copiosos* εὐδαίμονας *uocant. Euripides,*

Πλοῦτος δ᾽ ἀπορρυέντος ἀσθενεῖς γάμοι.
Τὴν μὲν γὰρ εὐγένειαν αἰνοῦσι βροτοὶ,
Μᾶλλον δὲ κηδεύουσι τοῖς εὐδαίμοσι.

Non possem,) *ex pecunia, quam in prouincia collegissem.* Parare,) *emere. Cic. ad Att. Cogito trans Tiberim hortos aliquot parare. Atque inde intelligendum est illud Terentij, non satis à quoquam adhuc, quod sciam, animaduersum, Vah? quenquam ne hominem*

minem posse in animo instituere, aut parare, quod sit carius, quàm ipse est sibi? in adoptione enim, de qua ibi sermo est, genus quoddam emptionis intercedebat. Inde & reparare: quod est, nummis ex uenditione conflatis aliquid aliud emere. Horatius, Vina Syra reparata merce. quo modo hoc uerbum sæpe à iurisconsultis accipi, primus docuit Fr. Duarenus lib. I. anniuersariarũ. Cinædiorem,) molliorem, et improbiorem. Serapin.) hic Aegyptius deus etiam Romæ templum habebat. In quibusdam est, Ad Serapis: quod non displicet: ita enim dicebant, ad Cereris, ad Dianæ, & similia; cum subintelligerent, templum. Mane. Mane.) prius aduerbium est, posterius uerbum. Est autem admodum iucunda παρήχησις. Istud, quod modo dixeram,) id est, quantum attinet ad istud, quod modo dixeram. Fugit me ratio.) hæc locutio est eius, qui aliud dixit, aliud dicere uoluit. Plautus Amphitruone,

Mer. Amphitruonis te esse aiebas Sosiam. Sos. peccaueram. Nam Amphitruonis socium næ me uolui esse dicere. Mer. Scibam equidem nullum esse nobis, nisi me, seruom Sosiam. Fugit te ratio. Sos. utinam istuc pugni fecissent tui. Cinna.) is est, qui Smyrnam, de qua infra agetur, nouem annis elaborauit. eundemq; puto esse, cuius epigrammata citantur à Nonio; quæ quidam apud Gellium, ut illepida, calumniatur. Quàm mihi pararim.) quàm si ipse mea eos pecunia emerim.

AD FVRIVM, ET AVRELIVM.

FVRI, & Aureli, comites Catulli,
Siue in extremos penetrarit Indos,
Littus ut longe resonante Eoa
Tunditur unda,
Siue in Hircanos, Arabasq; molleis,
Seu Sacas, sagittiferosq; Parthos,
Siue qua septemgeminus colorat
Aequora Nilus,
Siue trans altas gradietur Alpeis,
Cæsaris uisens monimenta magni,
Gallicum Rhenum, horribiles, & ulti-
mosq; Britannos.
Omnia hæc, quæcunque feret uoluntas
Cælitum, tentare simul parati,
Pauca nunciate meæ puellæ
Non bona dicta.
Cum suis uiuat, ualeatq; mœchis,
Quos simul complexa tenet trecentos,
Nullum amans uere, sed identidem omnium
Ilia rumpens;
Nec meum respectet, ut ante, amorem,
Qui illius culpa cecidit, uelut prati
Vltimus flos, prætereunte postquam
Tactus aratro est.

Furi, & Aureli.) *per Furium & Aurelium, quasi nuncium remittit Lesbiæ.* Comites Catulli.) *significat se ab eis ualde amari. est enim magni amoris indicium.*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

indicium, uelle cum aliquo longum ac periculosum iter, ipsius caussa, suscipere. Sic Horatius:

Septimi Gades aditure mecum, &
Cantabrum indoctum iuga ferre nostra, &
Barbara Syrteis, ubi Maura semper
Aestuat unda.

Cum horum tamen utroque graues postea inimicitias gessit, eosq; acerbissimis uersibus insectatus est, tum quòd ipsum mollem notassent: tum quòd puerum ipsi carum Aurelius quidem tentasset, Furius uero etiam constuprasset. In extremos Indos,) *in extremas Indiæ oras. Sic & apud Horatium,*

Impiger extremos curris mercator ad Indos.

Littus ut longe.) *ita est in libris Aldinis, melius, puto, quàm in alijs, Longe ubi littus: nam particula* Vt, *in epigrammate quoque ad coloniam, eodem modo usus est.* Longe resonante,) πολυφλοίσβῳ. Sagittiferosq; Parthos.) *annotandus est choreus in secunda sede Sapphici, ut & paulo post,*

Pauca nunciate meæ puellæ. & alibi,

Ocium Catulle tibi molestum est.

id ex posterioribus solus, quod sciam, imitari ausus est diuinus poeta, Michael Marullus. Sappho autem, quæ nomen huic generi uersuum dedit, sæpe admodum id fecerat. Septemgeminus,) *qui septem ostijs exit in mare. Virgilius,*

Et septemgemini turbant trepida ostia Nili.

Sic idem centumgeminum Briarea à centum manibus, & tergeminum canem, Cerberum dixit: Colorat,)

limo,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

limo, cuius magnam copiam secum trahit. Monimenta,) *trophaea.* Gallicum Rhenum.) *epitheton addit, ad discrimen Rheni Bononiensis.* Horribiles,) *hospitibus feros, ut eos Horatius uocat. Vltimos autem, diuisos toto orbe, ut Virgilius loquitur. infra quoque, ultimam Britanniam uocat. Horatius, Serues iturum Cæsarem in ultimos Orbis Britannos.* Trecentos.) *hyperbole.* Velut prati Vltimus flos.) *ultimos prati flores uocamus, qui sunt proxime uiam. ij autem fere aut uiatorum pedibus, aut curruum prætereuntium rotis obteri solent. Respicit autem Catullus ad uetus prouerbium, quo, cum, aliquid plane perijsse, indicare uolebant, dicebant, Tam perijsse, quàm extremam fabam. Vide Festum.*

IN ASINIVM.

MARRVCINE *Asini manu sinistra*
Non belle uteris in ioco, atque uino:
Tollis lintea negligentiorum.
Hoc falsum esse putas? fugit te inepte.
Quamuis sordida res, & inuenusta est.
Non credis mihi? crede Polioni
Fratri, qui tua furta uel talento
Mutari uelit: est enim leporum
Disertus puer, ac facetiarum.
Quare aut hendecasyllabos trecentos
Expecta, aut mihi linteum remitte:
Quod me non mouet æstimatione,
Verum est μνημόσυνον *mei sodalis.*
Nam sudaria setaba ex Iberis

Miserunt

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Miserunt mihi muneri Fabullus,
Et Verannius. hæc amem, necesse est,
Vt Veranniolum meum, & Fabullum.

Marrucine Asini.) *cum in ueteribus libris aperte legeretur,* Marrucine Asini; *nescio, qua ratione moti eruditi quidam, illius loco substituerunt,* Inter cenam Asini; *ut ex Palladij interpretatione cognoscitur; qui etiam hoc ipsum sibi ualde placere ait. mihi quidem, ne quid dissimulem, non placet, tum alijs de caussis, tum quia poeta ipse indicat furta hæc non tam inter cenam fieri solita esse, quo tempore, uix est, ut quisquam patiatur sibi linteum suum eripi, quàm peracta iam cena, cum, sublatis epulis, iocari conuiuæ inter se, & maioribus poculis poscere consueuerant. id enim tempus non obscure innuit, cum ait,* In ioco atque uino: *ut & infra,* Reddens mutua per iocū atque uinum. *Marrucinos quidem populos Italiæ esse constat. itaque nihil uideo, cur ueterem scripturam mutare oporteat. non enim, si de hoc Asinio, qui Marrucinus fuerit, nihil alibi proditum est, idcirco à ueterum librorum fide recedi par est.* Salsum,) *urbanum.* Fugit te,) *erras.* Quamuis sordida,) *id est, admodum sordida. Sic Plautus Menæchmis,*
Solet iocari sæpe mecum illo modo:
Quamuis ridiculus est, ubi uxor non adest. id est, nihil eo magis ridiculum ne optari quidem potest. Quo autem uitio notatur hic Asinius, eodem Martialis Hermogenem quendam notat, de quo ita scribit,
Ad cenam Hermogenes mappam non attulit unquam:

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

À cena ſemper rettulit Hermogenes.

Mutari.) id eſt, qui ait cupere ſe furta tua uel talento redimere. Mutare autem, pro eo quod eſt emere, aut uendere, antiqui ſæpe dicebant. Columella: Porcus lactens ære mutandus eſt. Idq; Græcorum exemplo, apud quos ſæpe hoc ipſo modo ponitur uerbum ἀλλάττεσθαι. eo autem id fit, quia antiquiſſima ratio contrahendi, ut Ariſtoteles, & iuriſconſulti docent, permutatio eſt. quin ipſum permutationis nomen commune eſt omnibus, ut prudentes loquuntur, contractibus. tantum enim ualet Latine permutatio, quantum Ariſtoteli συνάλλαγμα. ideoq; numeratur inter eos contractus, quibus proprium nomen inditum non eſt. Sed ijs de rebus à nobis & magis ſuo loco, & copioſius diſputatum eſt in commentarijs, quos in quintum Ethicorum ſcripſimus. Diſertus puer.) in alijs, Diſertus pater. mihi, & ſi non ſum neſcius, patrem leporum ac facetiarum Latine admodum dici, & nomen, diſertus, cum generandi caſu, ita rarum eſſe, ut fortaſſe uix uſquam alibi legatur, tamen neſcio quo modo prius illud uenuſtius uidetur. Sudaria ſetaba,) Ex lino ſetabo, quod optimum in Hiſpania creſcit ad fluuium Tarraconem.

AD FABVLLVM.

CENABIS bene mi Fabulle apud me
Paucis, ſi tibi dij fauent, diebus,
Si tecum attuleris bonam, atque magnam
Cenam, non ſine candida puella,

Et uino,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Et uino, & sale, & omnibus cachinnis.
Haec si, inquam, attuleris Fabulle noster,
Cenabis bene. nam tui Catulli
Plenus sacculus est aranearum.
Sed contra accipies meros amores,
Seu quid suauius, elegantius'ue est:
Nam unguentum dabo, quod meae puellae
Donarunt Veneres, Cupidinesq;:
Quod tu cum olfacies, deos rogabis,
Totum ut te faciant Fabulle nasum.

Cenabis.) Fabullum ad cenam inuitat, ea lege, ut Fabullus quidem cenam secum afferat, ipse autem nihil suppeditet praeter unguentum. Sciendum autem est, ueteres floribus redimitos, unguentisq; delibutos cenitasse, ubi se liberalius inuitare decreuerant: tum uoluptatis caussa, tum quòd crederent odoramentis ebrietatem impediri. Nonnunquam etiam, ut est apud Festum, auiculas quasdam corollis suis alligabant; quarum & cantu assiduo, et crebris rostri unguiumq; punctuis efficeretur, ne ipsi inter potandum obdormiscerent. Horatius:

Cur non sub alta uel platano, uel hac
Pinu, iacentes sic temere, & rosa
Canos odorati capillos
Potamus uncti? Idem:
Huc uina, & unguenta, & nimium breueis
Flores amoenae ferre iube rosae.

ceterum huiusmodi conuiuatorem, qui unguentum modo praeberet, alicubi irridet Martialis, hoc uersu,

Vnguentorum,

Vnguentum, fateor, bonum dedisti
Conuiuis here, sed nihil scidisti.
Res salsa est, bene olere, & esurire.
Qui non cenat, & ungitur, Fabulle,
Hic uero mihi mortuus uidetur.

Paucis diebus.) *intra paucos dies. Hoc modo etiam Propertius locutus est,*

Tu quoties aliquid conabere, uita, memento
Venturum paucis me tibi luciferis.

Sale,) *facetijs.* Plenus sacculus est aranearum,) *id est, pridem inanis est. Afranius apud Festum, Tam ne arcula tua plena est aranearum? Plautus Aulularia =an ne quis ædes auferat?*
Nam hic apud nos nihil est aliud quæsti furibus:
Ita inanijs sunt oppletæ atque araneis.

Meros amores,) *ita lego, non, ut alij, meos amores: & de ipso unguento hoc dictum accipio.*

AD C. LICINIVM CALVVM.

NI *te plus oculis amarem*
Iucundissime Calue, munere isto
Odissem te odio Vatiniano.
Nam quid feci ego, quid ue sum locutus,
Cur me tot male perderes poetis?
Isti dij mala multa dent clienti,
Qui tantum tibi misit impiorum.
Quòd si, ut suspicor, hoc nouum, ac repertum
Munus dat tibi Sylla litterator;
Non est mi male, sed bene, ac beate,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Quòd non diſpereunt tui labores.
Di magni horribilem, & ſacrum libellum,
Quem tu ſcilicet ad tuum Catullum
Miſti, continuo ut die periret,
Saturnalibus, optimo dierum.
Non, non hoc tibi ſalſe ſic abibit.
Nam ſi luxerit, ad librariorum
Curram ſcrinia, Cæſios, Aquinos,
Suffenum, omnia colligam uenena,
Ac te his ſupplicijs remunerabor.
Vos hinc interea ualete, abite
Illuc, unde malum pedem attuliſtis,
Sæcli incommoda, peſſimi poetæ.

Ni te plus oculis.) non eſt, cur ambigatur, ad poetam Caluum, an ad oratorem ſcriptum fuerit hoc carmen. idem enim C. Licinius Caluus C. Licinij Macri filius, & poeta, & orator clarus fuit: ex quo imperiti duos, unum poetam, & alterum oratorem, faciunt. Odio Vatiniano. Macrobius lib. II. Lapidatus à populo Vatinius, cum gladiatorium munus ederet, obtinuerat, ut ædiles edicerent, ne quis in arenam, niſi pomum, miſiſſe uellet. forte ijs diebus Caſellius iuriſconſultus, conſultus à quodam, num nux pinea pomum eſſet, ſi in Vatinium miſſurus es, inquit, pomum eſt. Cicero Interrogatione in Vatinium. Odio enim tui, in quo etſi omnes, propter tuum in me ſcelus, ſuperare debeo, tamen ab omnibus pene uincor, &c. Hinc intelligi poteſt, cur dicat poeta odium Vatinianum. eo autem libentius id facit, quòd Vatinium Cal-

uus

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

uus ipse acerbissimis orationibus insectatus erat: qua de re infra quoque agetur. Munus;) fortasse, quòd ipsum in causa aliqua defenderis. Sylla.) de Sylla grammatico nihil alibi legere memini: tantum reperio fuisse Cornelium quendam Epicadum, Syllæ libertum; qui, fieri potest, ut, cum sibi de more patroni nomen assumpsisset, etiam ipso eiusdem cognomine à populo afficeretur. Literator.) ita uocabant grammaticos, id est poetarum interpretes. Alij distinguebant ita, ut dicerent tantum interesse inter literatum, & literatorem, quantum inter grammaticum, & grammatistam. uide Suetonium in libello de claris grammaticis. Non est mi male, sed bene ac beate.) gaudeo enim, quòd labores tuos tam bellis muneribus pensari uideam. Ironia est. Sacrum.) Festus: homo sacer is est, quem populus iudicauit ob maleficium: neque fas est eum immolari: sed, qui occidit, parricidij non damnatur. nam lege tribunicia prima cauetur, si quis eum, qui plebiscito sacer sit, occiderit, parricida ne sit. ex quo quiuis homo malus atque improbus sacer appellari solet. Afranius Fratribus,

= o sacrum scurram, & malum. Turpilius Demetrio,

Etiam me irridis pessume, et sacerrume? Plau. Pœnulo:

Venditq; has omneis, & nutricem, & uirgines,
Præsenti argento, homini (si modo læno est homo)
Quantum hominum terra sustinet, sacerrumo.

sic igitur dixit sacrum libellum, ut Virgilius sacram auri famem, &, = sacras depellere tedas.

Saturnalibus, optimo dierum.) nullum enim

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

alium diem ueteres tanta hilaritate celebrabant. is dies erat XIIII *cal. Ian. uide Macrobium.* Non, non hoc tibi.) *iocose se Caluo par pro pari redditurum, & uicissim quasi struem quandam pessimorum poetarum ipsi missurum minatur.* Non, non.) *eleganter geminata negatio. Sic Propertius,*

Non, non humani sunt partus talia dona.

Interdum etiam aliquid interponebant. Cicero lib. X. *ad Atticum, Non sunt ab obsequio nostro, non: habent suas radices. ita enim erudite hunc locum emendat Manutius, qui etiam in eo explicando multa similia exempla colligit.* Salse,) *derisor.* Sic,) *impune.* Nam si luxerit,) *id est, ubi primum dies apparere cœperit. Particula,* Si, *hoc loco non conditionem, sed tempus indicat. Sic Virgilius,*

Heu quantum inter se bellum, si lumina uitæ
Attigerint, quantas acies, stragesq; ciebunt. Idem,
Præterea si nona diem mortalibus almum
Aurora extulerit, radijsq; retexerit orbem,
Prima citæ Teucris ponam certamina classis.

lucere autem ualet, diem esse. Cicero ad Att. Catilina, si iudicatum erit meridie non lucere, certus erit competitor. Idem pro Sex. Roscio, occisus est à cena rediens. nondum lucebat, cum Ameriæ scitum est. Pro Cluentio, ante noctem mortuus, & postridie, antequam luceret, combustus est. Plautus Milite,

Priusquam lucet, assunt: rogitant, noctu an somnum ceperim.

Nonnunquam etiam dicebant, lucet hoc, aut lucescit

hoc, cum uidelicet cælum, aut inane illud ſpatium intelligerent. Plautus Amphitruone,

Eamus Amphitruo. luceſcit hoc iam. Idem Curculione,

Quid tu, Venerin' peruigilare te uouiſti Phædrome?

Nam hoc quidem æpol haud multo poſt luce lucebit.

Idem Milite, Vigila, expergiſcere, inquam: lucet hoc, inquam. Terentius Heauton timorumeno,

Luceſcit hoc iam: ceſſo pultare oſtium

Vicini, &c. Hūc autem poſtremum locum ita interpungendum eſſe, primus me, ante hoc biennium, admonuit uir omni elegantis doctrinæ genere politiſſimus, Adrianus Turnebus, regius Luteciæ Græcarum literarum profeſſor. Cæſios, Aquinos, Suffenum.) de Cæſio nihil memini legere. Aquinum quidem M. Tullius in Tuſculanis nominat, ut poetam inſigniter malum. de Suffeno inferius agetur.

AD AVRELIVM.

COMMENDO tibi me, ac meos amores
Aureli. ueniam peto pudentem;
Vt, ſi quicquam animo tuo cupiſti,
Quod caſtum expeteres, & integellum,
Conſerues puerum mihi pudice:
Non dico, à populo: nihil ueremur
Iſtos, qui in platea modo huc, modo illuc
In re prætereunt ſua occupati:
Verum à te metuo, tuoq; pene,
Infeſto pueris bonis, maliſq;:
Quem tu, qua lubet, ut lubet, moueto

Quantum uis, ubi erit foris paratum.
Hunc unum excipio, ut puto, pudenter.
Quòd si te mala mens, furorq; uecors
In tantam impulerit sceleste culpam,
Vt nostrum insidijs caput lacessas;
Ah tum te miserum, maliq; fati,
Quem, attractis pedibus, patente porta,
Percurrent rhaphaniq;, mugilesq;.

Commendo.) hunc puerum postea Aurelius corrumpere conatus est; unde graues inter eum, & Catullum inimicitiæ extiterunt. Occupati.) ociosorum enim hominum hic morbus est. Bonis, malisq;.) & formosis, et deformibus. Attractis pedibus,) diductis, diuaricatis. Patente porta,) τῷ πρωκτῷ. Portã autem dicit, ut indicet pathicum fuisse Aurelium, &, ut Aristophanes loquitur, εὐρύπρωκτον. In Priapeijs, Iam primum stator hic libidinosus,
Alternis & eundo, & exeundo,
Porta te faciet patentiorem.

Percurrent rhaphaniq;, mugilesq;.) alludit ad supplicium, quo olim Athenienses afficiebãt pauperes in adulterio deprehensos. eis enim depilabant nates cinere calido, deinde etiam rhaphanos prægrandes in podicem immittebant. hanc pœnam uocabant παρατιλμὸν, καὶ ῥαφανίδωσιν. Mugiles autem etiam interdum ad hanc rem adhiberi solitos, indicat Iuuenalis,
= quosdam mœchos & mugilis intrat.
atque ita hunc locum recte ex interprete Aristophanis interpretatus est Parthenius.

AD AVRELIVM, ET FVRIVM.

PAEDICABO *ego uos, & irrumabo*
Aureli pathice, & cinæde Furi;
Qui me ex uersiculis meis putastis,
Quòd sint molliculi, parum pudicum.
Nam castum esse decet pium poetam
Ipsum; uersiculos nihil necesse est:
Qui tum denique habent salem, ac leporem,
Si sint molliculi, ac parum pudici;
Et, quod pruriat, incitare possint,
Non dico pueris, sed ijs pilosis,
Qui duros nequeunt mouere lumbos.
Vos, qui millia multa basiorum
Legistis, male me marem putastis.
Si cui forte mearum ineptiarum
Lectores eritis, manusq; uestras
Non horrebitis admouere nobis,
Pædicabo ego uos, & irrumabo.

Pædicabo.) *Furius & Aurelius de Catullo, tanquam effeminato, & impudico, ob mollitiem carminum, senserant. id nunc eis irascitur, negatq́; poetarum mores è scriptis spectari oportere. eadem excusatione utitur Ouidius,*

Crede mihi, distant mores à carmine nostri.
Vita uerecũda est, musa iocosa mihi. et *Martialis,*
Lasciua est nobis pagina, uita proba est.
& notum est illud in Voconium,
Lasciuus uersu, mente pudicus eras.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Male marem,) *mollem & effeminatum. mares enim uocabant fortes. Horatius,*

Et maribus Curijs, & decantata Camillis.

AD COLONIAM.

O COLONIA, *quem cupis ponte ludere longo,*
En ſalire paratum habes; ſed uereris inepta
Crura ponticuli, ſub his totus irrediuiuus
Ne ſupinus eat, cauáq; in palude recumbat.
Sic tibi bonus ex tua pons libidine fiat,
In quo uel ſaliſubſuli ſacra ſuſcipiuntor.
Munus hoc mihi maximi da Colonia riſus.
Quendam municipem meum de tuo uolo ponte
Ire præcipitem in lutum, per caputq;, pedeſq;;
Verum totius ut lacus putidæq; paludis
Liuidiſſima, maximeq; eſt profunda uorago.
Inſulſiſſimus eſt homo, nec ſapit pueri inſtar
Bimuli, tremula patris dormientis in ulna;
Cui cum ſit uiridiſſimo nupta flore puella,
Vt puella, tenellulo delicatior hœdo,
Aſſeruanda nigerrimis diligentius uuis;
Ludere hanc ſinit, ut lubet, nec pili facit uni,
Nec ſe ſubleuat ex ſua parte, ſed uelut alnus
In foſſa * *Ligeris iacet ſeparata ſecuri,*
Tantundem omnia ſentiens, quàm ſi nulla ſit uſquam.
Talis iſte meus ſtupor nil uidet, nihil audit,
Ipſe quis ſit, utrum ſit, an non ſit, id quoque neſcit.
Hunc ego uolo de tuo ponte mittere pronum,
Si pote ſtolidum repente excitare ueternum,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Et supinum animum in graui derelinquere cœno,
Ferream ut soleam tenaci in uoragine mula.

O Colonia.) *de genere ipso carminis ad finem disputabimus: ualde enim inepta sunt, quæ hoc loco à ceteris afferuntur. nunc quidem argumentum epigrammatis, quantum in nobis erit, coniectura comprehendere studeamus. Coloniam (fortasse oppidum haud procul Verona, quod hodieq́; nomen illud retinet) alloquitur: & , ut mihi uidetur, de duobus agit: quorum alterum ipsi Coloniæ subodiosum fuisse significat, cum ait,* Quem cupis &c. *neque tamen ita infensum, ut eum uellent ciues insigniter lædere: idq́; ex eo intelligitur, quòd uereri eos ait, ne ille, quisquis erat, irrediuiuus in palude recumberet. atque eum quidem uidetur præsentem sistere, quasiq́; obijcere, ut de ponte præceps agatur; cum ait,* En salire paratum habes. *Agi autem postea, non de eodem, sed de alio quopiam, uel id satis argumento est, quod, quasi nouam quãdam narrationem exorsus, ait,* Quendam municipem meum &c. *absurda enim plane fuerint hæc, si ad eum referantur, de quo paulo ante, & quasi ipsi Coloniæ noto, dixerat,* Quem cupis; *& quasi præsente,* En salire paratum habes. *agit igitur de alio quodam, eoq́; Veronensi: quem, cupere se ait, de ponte deturbari: idq́;, magni muneris loco, sibi à Colonia concedi petit. quod certe non faceret, si de eo ageret, quem ipsa suapte sponte Colonia, ut initio dictum est, deijcere cupiebat.* Ludere) *ita est in quibusdam libris: egoq́; ita malo, quàm, ut in alijs,*

Lædere.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Lædere. *ludibrij enim potius, quàm atrocis contumeliæ caussa, comparatum hoc fuisse, indicant illa, salire; & , sed uereris inepta; & , Munus hoc mihi maximi da Colonia risus.* Crura) *Sublicas dicit, siue columellas ligneas, quibus pons fulciebatur.* Ponticuli) *quo modo ponticulum uocat, quem antea pontem longum dixerat? an, quòd parum latus esset, an quòd infirmus?* Totus irrediuiuus,) *ita ut extrahi postea non queat.* Sic tibi.) *eiusmodi obsecrationibus uti solemus, ubi aliquid petituri sumus.* Ex tua libidine,) *arbitratu tuo.* In quo uel Salisubsuli.) *ita latus, firmusq;, ut etiam possit Martis sacra peragentes salios sustinere. Salisubsulum uocat Martem Pacuuius,*

Pro imperio sic Salisubsulus nostro excubet.

Municipem meum,) *Veronensem.* Vt,) *qua parte.* Vt puella,) *delicatior tenello hœdo: quantum tanta teneritas potest in puellam conuenire. Significat enim ita delicatam esse, ut tamen sit in ea roboris ad rem gerendam, quantum in puella est satis.* Nec se subleuat ex sua parte,) *assentior ijs, qui hoc ad Venereos lusus referendum putant.* In fossa Ligeris.) *fossam uocare uidetur ipsum alueum fluminis. Ligeris autem, fluuius Galliæ. Alij legunt, In fossa Liguri, aut Liguris. amplius igitur quærendum est.* Separata,) *Excisa. Politianus legebat, expernata, aut, quod magis suspicor, suppernata: ut esset metaphora ducta ab ijs, quibus, in morem pernarum suillarum, femina excisa sunt. Marullus autem, qui,*

quasi dedita opera, omnes Politiani emendationes irridebat, hanc exagitauit hoc epigrammate,

Quid separatam, insane, supernas, roge,
    Alnum Catulli nobilem?
Plebi ociosæ scilicet risum parans,
    Oblitus, ut soles, pedis.

non putauit igitur Marullus, in hoc uersu, quarto loco spondæum recipi posse: in quo falsus est, ut infra docebimus. usitatam tamen lectionem sequendam puto. Si pote stolidum.) recte emendauit Victorius hunc locum, cum antea legeretur, Si potest olidum: magnumq; putarent fecisse se, qui caussas exquirebant, cur Catullus olidum ueternum nominasset. Supinum animum,) stuporem illum, torporemq; animi.

Nunc, uti recepimus, de genere ipso carminis dissseremus. Est igitur genus quoddam hexametri, ex heroico effictum: sed molle, eneruatumq;, describendisq; rebus tantum ludicris, non etiam serijs & grauibus aptum. Priapeiũ Censorinus uocat: ponitq; hoc exemplũ,

Hunc lucum tibi dedico, consecroq; Priape.

& addit, tertium pedem pro dactylo creticum esse debere: alioqui enim hexametrum heroicum fore. Quod tamen non perpetuo uerum est. Diomedes uocat Angelicum, à Terpsichoro repertum, additq; exemplum,

Incidi patulum in specum, procumbente Priapo.

Terentianus autem Maurus, qui asperitatem grammaticarum præceptionum inusitata quadam numerorum suauitate condiuit, ita de hoc genere uersus disputat.

Hexametrum pedibus cernes constare receptis,

Qui

Qui tamen heroum facti indignus habetur.
Nanque tome media est uersu non apta seuero:
Fitq; soluta magis, quoties spondæus inest pes
Tertius & quartus. non hunc * incolumem ergò,
Sed de commatibus tradunt constare duobus.
Ipse enim sonus indicat esse hoc lusibus aptum.
Et ferme modus hic datur à plerisque Priapo,
Inter quos cecinit quoque carmen tale Catullus.
Hunc lucum tibi dedico, consecroq; Priape,
* Qua domus tua Lampsaci est, * quaq; Priape.
Nam te præcipue in suis urbibus colit ora
Hellespontia, ceteris ostriosior oris.
Et similes plures sic conscripsisse Catullum
Scimus.

hæc uerba optimi ac festiuissimi grammatici apposuimus, ut ex eis intelligeretur, quanta esset huius uersus cum heroico affinitas: tanta ea quidem, ut Virgilius quoque in hoc genus interdum incidat, non in Bucolicis modo,

Quod nunquam ueriti sumus, ut possessor agelli;

aut Georgicis,

Cui non dictus Hylas puer, & Latonia Delos?

sed in ea etiam, quæ una Græciæ fastum retundit, Aeneide,

Troas, relliquias Danaum, atque immitis Achilli.

Vt tamen uersus hic insigni aliqua nota ab heroico distingueretur; receptum est, ut, primo quartoq; loco, pro spondæo choreus, iambus ue; tertio, creticus pro dactylo poneretur. Quoniam autem Terentianus ad-

monet,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

monet, hortorum deo cecinisse Catullum huius generis uersus: extantq; inter Virgilianos lusus non nulli, quos eruditi homines Catullo tribuunt, & nos quoque nunquam aliter credidimus. ascribemus eos, tum ut, quasi postliminio, ad auctorem redeant suum; tum ut cursim à nobis non nulla in eis, quæ ceteros fugere, annotentur.

PRIAPVS.

HVNC ego iuuenes locum, uillulamq; palustrem,
Tectam uimine iunceo, caricisq; maniplis,
Quercus arida, rustica conformata securi
Nutriui: magis, & magis ut beata quotannis.
Huius nam domini colunt me, deumq; salutant,
Pauperis tuguri pater, filiusq; *
Alter assidua colens diligentia, ut herba
Dumosa, asperaq; à meo sit remota sacello;
Alter parua ferens manu semper munera larga.
Florido mihi ponitur picta uere corolla
Primitu, & tenera uirens spica mollis arista:
Luteæ uiolæ mihi, luteumq; papauer,
Pallentesq; cucurbitæ, & suaue olentia mala,
Vua pampinea rubens educata sub umbra.
Sanguine hanc etiam mihi (sed tacebitis) aram
Barbatus linit hirculus, cornipesq; capella.
Pro queis omnia honoribus hæc necesse Priapo
Præstare, & domini hortulum, uineamq; tueri.
Quare hinc ò pueri malas abstinete rapinas.
Vicinus prope diues est, negligensq; Priapus.
Inde sumite. semita hæc deinde uos feret ipsa.

Hunc

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Hunc ego) *putabatur hic deus, quibus in agris sta-tueretur, coleretur q;, eis fœcunditatem afferre.* Hoc *igitur se facere prædicat, additq; caussam, nempe quòd ab agelli dominis diligenter ac religiose colatur.* Ad po-*stremum admonet pueros, ne quid ex eo agro furen-tur, cui sit & dominus pauper, & ipse diligens addi-tus custos: indicatq; eis agrum uicinum, unde commo-dius eripere aliquid possint; quòd & dominum diuitem habeat, & negligentem* Priapum. Porro Priapum Orpheus *deorum antiquissimum esse dicit: uideturq; eundem cum* Sole, *ac* Baccho *facere.* Dictus *est autem* πρίηπος *uel quasi* βριήπυος, *id est, clamosus, propter clamores, qui in* Bacchi *sacris excitabantur, uel quasi* προϊέμενος τὸ σπέρμα, *ut annotat interpres* Theocriti. Magis, & magis ut beata quotannis,) *ita ut assidue posterior annus prioris fertilitatem uince-ret.* Primitu.) *antiquum aduerbium, quale a-pud* Plautum, *simitu.* Qui *autem uocem hanc, ut insolentem, aspernati, eius loco substituerunt,* Pri-*mitiæ, deprauarunt uersum.* Sanguine hanc, &c. aram.) *in aliis,* Sanguinea *arma, contra me-tri legem.* Hunc *autem locum ex ingenio emenda-uimus: neque sane dubitauimus, quin omnes intelli-gentes homines nobis sint assensuri.* Sic & Græci αἱ-μάσσειν βωμοὺς *dicunt* ἀντὶ τοῦ ἱεροποιεῖν. Sed ta-cebitis.) *hoc inserit, quia, legibus* XII, *sacra fa-cere peregrinis diis, nisi qui publici asciti essent, non licebat.* Hæc necesse) *in aliis, hoc necesse: con-tra grammatices regulas.* Addemus & *aliud eiusdem*

argu-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

argumenti: quod ipſum quoque Catulli eſſe, eruditis hominibus ita iudicantibus aſſentimur.

PRIAPVS.

EGO *hæc, ego arte fabricata ruſtica,*
Ego arida, o uiator, ecce populus
Agellulum hunc, ſiniſtra, tute quem uides,
Tuor, malaſq; furis arceo manus.
Mihi corolla picta uere ponitur:
Mihi rubens ariſta ſole feruido:
Mihi uirente dulcis uua pampino:
Mihiq; glauca duro oliua frigore.
Meis capella delicata paſcuis
In urbem adulta lacte portat ubera:
Meiſq; pinguis agnus ex ouilibus
Grauem domum remittit ære dexteram.
Tenerq;, matre mugiente, uaccula
Deum profundit ante templa ſanguinem.
Proin' uiator hunc deum uereberis,
Manumq; ſeorſum habebis. hoc tibi expedit.
Parata nanque crux, ſine arte mentula.
Velim pol, inquis. at pol ecce, uillicus
Venit; ualente cui reuulſa brachio
Fit iſta mentula, apta claua dexteræ.

Siniſtra,) *è regione agelli ad ſiniſtrā ſita.* Tuor.) *antique, pro tueor.* Malas manus.) *ſic Tibullus,*
Quid fraudare iuuat uitem creſcentibus uuis,
Et modo nata mala uellere poma manu?
Mihiq; glauca.) *in alijs, Mihi glauca dura cocta*

oliua frigore. in Aldinis, Mihi glauca duro cocta oliua frigore. in quibusdam ueteribus, Mihi glauca duro oliua frigore. unde apparet uocem, cocta, additam ab aliquo, qui uersum mutilum perficere uellet. sed, cum è meris iambis carmen hoc sit, præstare opinor, ut legamus, Mihiq́; glauca, & illud, cocta, repudiemus. Adulta,) distenta. Agnus ex ouilibus.) Virgilius, = ab ouilibus imbuet agnus. Grauem domum remittit ære dexteram.) Virgilius, Non unquam grauis ære domum mihi dextra redibat. Tenerq́;.) ita legendũ, non, ut in alijs, Teneraq́;. carmen enim, ut ante dixi, est ex solis iambis. Neque est, quod cuiquam perturbata generibus uideri debeat oratio, qui meminerit, unum ouem, non unam ouem, ueteres protulisse. Præterea nomina, quæ er syllaba finiuntur, ueteribus, maximam partem, communia fuerunt. non ea tantum, quæ generibus uariari non possunt, uber, celer, & similia, sed alia quoque. pauperem feminam dicimus, cum tamen pauperam dicere liceat. Terentius,

Quæ sese inhoneste optauit parere hic ditias
Potius, quàm in patria honeste paupera uiuere.

ita enim locus ille legendus est, ex ueteribus libris, & ex Prisciano. Cato II. originum, Itaque res uber fuit, antequam uastassent regiones. Næuius de bello Punico, Fames acer augescit hostibus. Ennius,

aestatem autumnus sequitur, post acer hiems hunc.

at utrobique acris dici poterat. Pueram nonnunquam dicebant. Liuius Odyssea,

Mea

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Mea puera, quid uerbi ex tuo ore profluit?
quo uerſu interpretatus eſt illum Homericum,
Τέκνον ἐμὸν, ποιόν σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων;
At puerum tamen utroque genere efferebant. Næuius
ſecundo belli Punici,
Prima incedit Cereris Proſerpina *puer.*

Seorſum habebis,) *continebis, ne quid præripias.* In ſeorſum *autem eſt ſynæreſis, qualis in illo* Virgilij,
Vna eademq; uia ſanguisq; animusq; ſequuntur.
& in illo Propertij,
Eoſdem habuit ſecum, quibus eſt elata, capillos.

Sine arte mentula.) *in ueteribus,* Parata nanque crux * arte mentula. *itaque alij fecerunt,* Parata nanque crux & arte mentula: *in quo illud,* &, *redundare, nemo non uidet: alij,* Parata nanque crux eſt arte mentula: *ſed hos ipſa uerſus ratio coarguit. nos, quod repoſuimus, uerum eſſe arbitramur.*

At pol) *repetitio eiuſdem uerbi ualde irriſioni conueniens. Eſt autem iocus elegans, ſed obſcœnus. cum enim diceret uiator, ſe nihil metuere, aut appetere etiam uſitatum illud ſupplicium; illudens deus, longe alieum, quàm putabat, modo acceptum iri reſpondet.*

AD AVRELIVM.

AVRELI *pater eſuritionum,*
Non harum modo, ſed quot aut fuerunt
Aut ſunt, aut alijs erunt in annis,
Pædicare cupis meos amores,

Nec

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Nec clam: nam ſimul & iocaris una,
Hæres ad latus; omnia experiris,
Fruſtra: nam inſidias mihi inſtruentem
Tangam te prius irrumatione.
Atqui, ſi id faceres ſatur, tacerem:
Nunc ipſum id doleo, quòd eſurire
Næ meus puer, & ſitire diſcet.
Quare deſine, dum licet pudico;
Ne finem facias, ſed irrumatus.

Aureli.) iraſcitur Aurelio, quòd puerum, quem, ut ex ſuperioribus intelligitur, ipſe eius fidei commiſerat, corrumpere moliatur. Pater eſuritionum.) ſignificat eum ſordide & tenuiter conuiuari, ita ut cenæ ipſius non cenæ uocandæ ſint, ſed eſuritiones. Cenæ patrem uocabant τὸν ἑϛιάτορα, quem etiam Cicero dominum epuli uocat. Horatius,

In primis Lucanus aper leni fuit auſtro
Captus, ut aiebat cenæ pater.

Nonius eum & dominum conuiuij, & dominum, ſine ulla additione, uocari ſolitum admonet. Non harum modo.) hæc gradatio familiaris eſt huic poetæ. Sic infra,

O, qui floſculus es Iuuentiorum,
Non horum modo, ſed quot aut fuerunt,
Aut poſthac alijs erunt in annis. &,
Diſertiſſime Romuli nepotum,
Quot ſunt, quotq; fuere, Marce Tulli,
Quotq; poſt alijs erunt in annis.

Experiris.) in antiquis codicibus Experibis,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

quod non temere reijciendum est. ita enim multa ueteres dixere agendi uoce, quæ nunc tantum ea, quæ patiendi est, efferuntur: & contra. Quin hoc quoque ipso alicubi utitur Plautus. Tangam te prius.) est genus figuræ, quod Græci μείωσιν, Latini imminutionem aut extenuationem uocant. eo qui uti uolunt, ubi quis alium percusserit, pupugerit ue, aut insigniter etiam læserit, tetigisse dicunt. ea caussa est, cur nōnunquam ipsum tangendi uerbum idem ualeat, quod percutere, pungere, lædere. Terentius Eunucho, Quo pacto Rhodium tetigerim in conuiuio. id est, acerbo aculeatoq; dicto quasi pupugerim. Propertius,

Quem tetigit iactu certus ad ossa deus.

Vbi etiam uidetur ducta tralatio à sagittarijs, qui tangere dicuntur, ὅταν τοῦ σκοποῦ ἐπιτυγχάνωσι. Plautus Pseudolo,

Si neminem alium potero, tuum tangam patrem. id est, eum multabo hoc damno, emungam eum hac pecunia. idem Pœnulo,

Quia cernit amare, hominem uolt leno tangere.

Catullus supra, =uelut prati
Vltimus flos, prætereunte postquam
Tactus aratro est.

Græci quoque ἁψάμενον γυναικὸς dicunt eum, qui mulierem quampiam depereat, quo modo et Latini dicunt amore percussum. Virgilius,

Quarū sacra fero ingenti percussus amore.

Lucretius,

Percussit thyrso laudis spes magna meum cor.

Si id faceres satur.) sic Martialis,

Denique pædica Mamuriane satur.

etenim, cum saturi, & delicijs affluentes homines ista conquirunt, minus mirum est: at, si idem faciant inopes, & famelici, id uero indomitæ libidinis signum est. Dum licet pudico.) impudicos uocabãt, qui parte aliqua corporis sui alienam libidinem excepissent: pudicos, qui nihil tale perpessi essent. in Priapeijs,

Prædictum tibi ne negare possis,
Si fur ueneris, impudicus ibis. Plautus Amphitruone,
Ego tibi istã hodie sceleste cõprimã linguã. S. haud potes
Bene pudiceq; asseruatur. Et pudicas uirgines uocabant, quarum nemo pudicitiam delibasset. Plautus Curculione, = iam ne ea fert iugum?
Tam à me pudica est, quasi soror mea sit. et paulo post,
At ila est pudica, neque dum cubitat cum uiris.

AD VARVM.

SVFFENVS iste Vare, quem probe nosti,
Homo est uenustus, & dicax, & urbanus,
Idemq; longe plurimos facit uersus.
Puto esse ego illi millia aut decem, aut plura
Perscripta, nec sic, ut fit, in palimpsesto
Relata; chartæ regiæ, noui libri,
Noui umbilici, lora rubra, membrana
Desecta, plumbo, & pumice omnia æquata.
Hæc cum legas, tum bellus ille, & urbanus
Suffenus, unus caprimulgus, aut fossor
Rursus uidetur: tantum abhorret, ac nutat.
Hoc quid putemus esse? qui modo scurra,
Aut si quid hac re tritius uidebatur,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Idem infaceto est infacetior rure,
Simul poemata attigit; neque idem unquam
Aeque est beatus, ac poema cum scribit:
Tam gaudet in se, tamq; se ipse miratur.
Nimirum idem omnes fallimur; neque est quisquam,
Quem non in aliqua re uidere Suffenum
Possis. suus cuique attributus est error:
Sed non uidemus, manticæ quod in tergo est,

Suffenus.) *uereor, ne Fufenum hoc loco, non Suffenum, legere oporteat. sic enim & apud Liuium pro Fufetio uulgo legitur Suffetius.* Vrbanus.) *urbani non nunquam dicuntur, qui doctis dictis uictum aucupantur, quos & ab assectandis diuitibus scurras uocabant. itaque urbani nomen sæpe idem, quod ridiculum, ualet.* Horatius,

Menius, ut, rebus maternis atque paternis
Fortiter absumptis, urbanus cœpit haberi,
Scurra uagus, non qui certum præsepe teneret.

Plautus Trinummo,

Nihil est profecto stultius, nec stolidius,
Neque mendaciloquius, neque argutum magis,
Neque confidentiloquius, neque periurius,
Quàm urbani assidui ciues, quos scurras uocant. Cicero in Bruto. *Tu elegans, tu solus urbanus.* Idemq; longe plurimos facit uersus.) *propria, ac pene perpetua malorum poetarum nota.* Sic,) *negligenter.* Vt fit,) *ut fieri solet.* In palimpsesto,) *in charta deleticia, id est, ex qua deletum est aliquid, ut aliud denuo scriberetur.* Cicero Trebatio,

Nam

Nam quod in palimpsesto; laudo equidem parsimoniam: sed miror, quid in illa chartula fuerit, quod delere malueris: nisi forte tuas formulas. non enim puto te meas epistolas delere, ut reponas tuas. Locus *autem ille* Ciceronis *in uulgaribus libris, uocularum aliquot interpositu, deprauatus est.* Hæc cum legas) *ubi carmina illa tam diligenter, tamq; eleganter ornata legere incipias.* Tum bellus ille, & urbanus Suffenus,) *tum* Suffenus *ille, qui antea tam bellus, tamq; urbanus uidebatur,* Vnus caprimulgus, aut fossor Rursus uidetur.) *ita ineleganter, & illepidos uersus facit.* Aut si quid hac re.) *facete adhibet rei nomen, quasi scurras hominum nomine satis dignos non putet.* Sic Cicero Verrem*, importunum animal uocat.* Tritius.) *insalse legunt alij, tristius. in quo risi equidem non mediocriter &* Parthenium*, &* Guarinum*: qui cum uiderent in scurras, homines ad risum factos, nullo modo tristitiam conuenire; tristesq; homines uulgari* Italorum *lingua uocari scirent homines nequam, ac nullius bonæ frugi; hoc loco, tristius, idem, quod peius, ualere dixerunt.* Tritius*, legendum est. scurrarum enim est, tritos esse atque exercitatos in omni genere rerum agendarum, omninoq; minime fatuos, ut qui & sibi ex aliena fatuitate uictum colligant, & omnibus se omnium negocijs immisceant: ut præclare describit* Plautus *eo ipso, quem paulo ante citauimus, loco.* Neque idem unquam.) *beati sunt, qui suo contenti sunt.* Quod *igitur ait, nunquam æque esse bea-*

tum Suffenum, atque cum uersus facit, significat uidelicet, eum nunquam sibi magis placere, nunquam sibi magis satisfacere. Porro cum omnibus in rebus uerum illud est, suum cuique opus placere; tum nusquam uerius, quàm in ratione scribendorum carminum. id & hoc tempore experimur; quo se homines ita imperiti, ut in ipsa syllabarum ratione sæpe peccent, non poetas modo tamen, sed etiam illustres poetas inscribere audent: & celeberrimi olim scriptores memoriæ prodiderunt. nam & apud Platonem Socrates, cum admirari se dixisset, quòd Cephalus, qui opes suo ipse sibi labore pepererat, immodice eas tamen non amaret, hac comparatione usus est, ὥσπερ γὰρ οἱ ποιηταὶ τὰ αὑτῶν ποιήματα, καὶ οἱ πατέρες τοὺς παῖδας ἀγαπῶσι, ταύτη τὲ δὴ καὶ οἱ χρηματισάμενοι περὶ τὰ χρήματα σπουδάζουσιν, ὡς ἔργον ἑαυτῶν: quem locum Aristoteles in quartum de moribus ad Nicomachum transtulit: qui cum dixisset eo propensiores esse ad liberalitatem eos, qui opes à parentibus accepissent, quàm qui eas industria quæsissent sua, quòd illi inopiam nunquam experti essent; addit statim aliam caussam, inquiens, καὶ πάντες ἀγαπῶσι μᾶλλον τὰ ἔργα αὑτῶν, ὥσπερ οἱ γονεῖς, καὶ οἱ ποιηταὶ. idemq; hoc etiam apertius ponit nono eorundem librorum, his uerbis, πᾶς γὰρ τὸ οἰκεῖον ἔργον ἀγαπᾷ μᾶλλον, ἢ ἀγαπηθείη ἂν ὑπὸ τοῦ ἔργου ἐμψύχου γενομένου. μάλιστα δ' ἴσως τοῦτο περὶ τοὺς ποιητὰς συμβαίνει. ὑπεραγαπῶσι γὰρ οὗτοι τὰ οἰκεῖα ποιήματα, στέργοντες, ὥσπηρ τέκνα. sed & M. Tullius Tusculanarum disputationum

libro

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

libro quinto, cum de Dionyſio tyranno loqueretur, Muſicorum uero, inquit, perſtudioſum acceperimus; poetam etiam tragicum, quàm bonum, nihil ad rem. in hoc enim genere neſcio quo pacto magis, quàm in alijs, ſuum cuique pulchrum eſt. Adhuc neminem cognoui poetam (& mihi fuit cum Aquino amicitia) qui ſibi non optimus uideretur. Sic ſe res habet: te tua, me delectant mea. & libro ſecundo ad Q. fratrem. Non mehercule quiſquã μουσοπάτακτος libentius ſua recentia poemata legit, quàm ego te audio. Nimirum idem omnes fallimur.) *grauis ſententia, & ab optimis quibuſque auctoribus maximopere celebrata.* Idem fallimur.) *eadem in re fallimur. Horatius, Vt ſcriptor ſi peccat idem librarius.* Suffenum,) *Suffeni ſimilem, ad ſua uitia conniuentem, nimium amantem ſui. Quo modo autem quiſque ſe ipſum amare debeat, præclare diſputat Ariſtoteles libro nono de moribus.* Sed non uidemus.) *reſpicit ad fabulam Aeſopicam, quæ his uerbis apud Stobæum explicata legitur,* Αἴσωπος ἔφη, δύο πήρας ἕκαστον ἡμῶν φέρειν, τὴν μὲν ἔμπροσθεν, τὴν δὲ ὄπισθεν: καὶ εἰς μὲν τὴν ἔμπροσθεν ἀποτιθέναι τὰ τῶν ἄλλων ἁμαρτήματα, εἰς δὲ τὴν ὄπισθεν τὰ ἑαυτοῦ. διὸ οὐδὲ καθορῶμεν αὐτά.

AD FVRIVM.

FVRI, *cui neque ſeruus eſt, neque arca,*
Nec cimex, nec araneus, nec ignis,
Verum eſt & pater, & nouerca, quorum

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Dentes uel silicem comesse possunt,
Est pulchre tibi cum tuo parente,
Et cum coniuge lignea parentis.
Nec mirum. bene nam ualetis omnes:
Pulchre concoquitis: nihil timetis,
Non incendia, non graues ruinas,
Non facta impia, non dolos ueneni,
Non casus alios periculorum.
Atqui corpora sicciora cornu,
Aut si quid magis aridum est, habetis,
Sole, & frigore, & esuritione.
Quare non tibi sit bene, ac beate?
A te sudor abest, abest saliua,
Muccusq;, & mala pituita nasi.
Hanc ad munditiem adde mundiorem,
Quòd culus tibi purior salillo est;
Nec toto decies cacas in anno:
Atque id durius est faba, & lapillis:
Quod tu si manibus teras, fricesq;,
Non unquam digitum inquinare possis.
Hæc tu commoda tam beata Furi
Noli spernere, nec putare parui;
Et sestertia, quæ soles, precari
Centum, desine: nam sat es beatus.

Furi, cui neque.) *iratus Furio Pisaurensi, quòd is Iuuentio puero, quem ipse diligebat, stuprum obtulisset, paupertatem illius salsissimo iucundissimoq; uersu insectatur.* Neque seruus.) *talem quempiam describit Lucillius his uersibus, qui sunt apud Nonium,*

Cui neque iumentum est, nec seruus, nec comes ullus.
Bulgā, et quidquid habet nummorū, secum habet ipse:
Cum bulga cœnat, dormit, lauit: omnis in una
Spes hominis bulga: hac deuincta est cetera uita.

Nec cimex, nec araneus.) *facete, ut omnia deesse dicat, ea quoque deesse dicit, quæ usum nullum habent, quæq; non habere potius quilibet, quàm habere, præoptet sibi.* Nec ignis.) *summam paupertatem notat. quippe & Tibullus, cum paupertatem à se non deprecetur, hanc tamen exceptionem adhibet, ut sibi focus perpetuo luceat.*

Me, inquit, mea paupertas uitæ traducat inerti;
Dum meus assiduo luceat igne focus.

In ædibus quoque senis illius Plautini, qui in summis opibus summa inopia laborabat, tamen ignis fuisse dicitur, sed quem ipse abiens extingui imperat. et uero quoniam locus ipse Plauti, ubi hoc agitur, deprauatus est, neque adhuc à quoquam, quod sciam, animaduersus; dabunt mihi, opinor, lectores hanc ueniam, ut, paulisper digrediēs à re proposita, auctori optimo opis aliquid afferā. locus igitur in impressis libris sic habet.

Caue quenquam alienum in ædeis intromiseris.
ST. Quid si quispiam ignē quærit? Eu. extingui uolo;
Ne caussæ quid sit, quo te quisquam quæritet.
Nam, si ignis uiuet, tu extinguere extemplo.

at in calamo notatis hæc omnia continenter ab Euclione dicuntur, multo sane rectius.

Caue quenquam alienum in ædis intromiseris.
Quòd quispiam ignem quærat; extingui uolo,

Ne caussæ quid sit, cur te quisquam quæritet.
Nam, si ignis uiuet, tu extinguere extempulo.

Occasionem uero præsidentibus hominibus deprauãdi loci dedit ignorata uis particulæ, Quòd; *qua hic senex indicat, si quis, ut inter uicinos assolet, ignem quærere se dicat, nihilo magis ea de caussa, uelle ipsum intromitti, immo uelle etiã ignem extingui, ut omnis eiusmodi tollatur occasio. atque hoc non tam uerbis exprimi, quàm prolatis exemplis patefieri potest. Plautus ipse Asinaria,*

Alienum hominem intromittat ad se neminem.
Quòd ila aut amicum eum, aut patronum nominet,
Aut quòd ila amicæ amatorem esse prædicet,
Fores occlusæ sint omnibu', nisi tibi.
& uno uersu interiecto,
Aut quòd ila dicat peregre allatam epistulam,
Ne epistula quidem sit ulla in ædibus.

Idẽ Milite, qui etiam locus in impressis deprauatus est.
Quẽque à milite hic uideritis hominẽ in nostris tegulis,
Extra unum Palæstrionem, hunc deturbatote in uiam.
Quòd ille gallinam aut columbam se sectari, aut simiĩ
Dicat, perijstis, nisi usque ad mortem multatis male.

Ouidius quoque eodem modo locutus uidetur,
Illa quòd est uirgo, quòd tela Cupidinis odit,
Multa dedit multis uulnera, multa dabit.

Et quidam in Priapeijs,
Quòd sim ligneus, ut uides, Priapus,
Et falx lignea, ligneusq; penis,
Prendam te tamen, & tenebo prensam.

ita enim & in ueteribus, & in Gryphianis legitur. Est pulchre tibi.) *pulchrum non nunquam ualet beatum. Cicero pro Murena. Prætor quoque ne se pulchrum ac beatum putaret. Idem, de natura deorum. Propone ante oculos deum nihil aliud in omni æternitate cogitantem, nisi, mihi pulchre est, &, ego sum beatus, &c.* Sole, & frigore, & esuritione.) *sol exsiccat, frigus cōtrahit, esuritio extenuat.* Pituita.) *diæresis, ut cum siluam tribus syllabis dicimus: nam pituita naturaliter trisyllabum est. Horatius,*

Præcipue sanus, nisi cum pituita molesta est.

Purior salillo.) *summam ueteres puritatem tribuebant sali. Ouidius,*

Mica salis puri pacificabat heros. Idem,

Far erat, & puri lucida mica salis. Horatius,

= purum & sine labe salinum. Idem, = cui paternum

Splendet in mensa tenui salinum.

Et sestertia.) *scio Budæum reprehensum esse à multis, quòd sestertia & sestertios distinxisset, tradidissetq; singula sestertia ualere mille sestertijs nummis. at ego eos, qui sestertia & sestertios pro eodem accipiunt, longe ipsos errare arbitror. nam quis tandem credat, Furium hunc nō plus sibi optare solitum à dijs, quàm centum sestertios? multo uero diuitior fuisset, si monetæ nostræ tres aureos nummos, aut paulo amplius habuisset. infra quoque, in epigrammate,*

Aut sodes mihi redde decem sestertia Silo; credimus, poetam, si decem modo ei sestertios, id est aurei nummi minus tertiam partem, dedisset, tantillæ pecuniæ rationem

nem habiturum fuisse? quid apud Horatium, ubi Philippus Vulteio,

Dum septem donat sestertia, mutua septem
Promittit, persuadet, uti mercetur agellum:

qualem tandem illum agellum fuisse dicemus? nempe minorem eo, de quo est apud Martialem:

Donasti Lupe rus sub urbe nobis:
Sed rus est mihi maius in fenestra:

& eo, de quo Cicero:

Fundum Varro uocat, quem possim mittere funda:
    Ni tamen exciderit, qua caua funda patet.

certe enim talem fuisse oportet: cuius pretium essent quatuordecim sestertij.

AD IVVENTIVM, PVERVM.

O QVI flosculus es Iuuentiorum
Non horum modo, sed quot aut fuerunt,
Aut posthac alijs erunt in annis,
Mallem delicias mihi dedisses,
Quàm isti, cui neque seruus est, neque arca;
Quàm sic te sineres ab isto amari,
Cui nil est. homo bellus, inquies, est:
Sed bello huic neque seruus est, neque arca.
Hæc tu, quàm lubet, abijce, eleuaq;:
Nec seruum tamen ille habet, neque arcam.

O qui flosculus.) conqueritur cum Iuuentio, quòd Furium, mendicum pene hominem, potissimum elegerit, cui se attrectandum, floremq; ætatis suæ fruendum daret.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

daret. Idem argumentum est epigrammatis alternis im paribus numeris facti, cuius principium est,

Nemo ne in tanto potuit populo esse Iuuenti.

Porro hoc commune uitium esse puerorum omnium, qui sibi conscij sunt alicuius elegantiæ, ut ex amatoribus suis uilissimum fere quenque & abiectissimum amplexentur, ex Aristophanis equitibus annotat amœnissimi homo ingenij, eruditionisq; summæ, Petrus Victorius Variarū lectionum lib. XXII. *cap.* XI. *ubi multa disserit, quæ ualde pertinent ad percipiendam huius carminis uenustatem.* Flosculus.) *Præcipuum Iuuentiæ familiæ ornamentum. Quod in quaque re pulcherrimum, purissimumq; est, id floris nomine indicatur. sic Theocritus Hyla, Argonautas uocauit diuinum heroum florem. sic honestissimus ille adolescens, qui amatorios diuini Platonis uersus diuine interpretatus est, puriorem illam animæ partem, quæ basiando attrahitur, florem spiritus nominat:*

Dum semihulco suauio
Meum puellum suauior,
Dulcemq; florem spiritus
Duco ex aperto tramite.

sic Plautina quædam uetula generosum uinum, florem Liberi uocat. sic ab Ennio Cethegus elegantissime dictus est

Flos inlibatus populi, suadæq; medulla.

Simonides in epigrammate, quo Sophoclem laudat,

Ἐσβέσθης γηραιὲ σοφοκλέες, ἄνθος ἀοιδῶν.

Plautus Casina, Ea tempestate flos poetarum fuit.

Lucanus,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Lucanus, Tunc flos Hesperiæ, Latij tum sola iuuentus Concidit. Catullus infra,

Ego Gymnasi fui flos, ego eram decus olei.

Et alibi, Flos Veronensum depereunt iuuenum. sed & apud Ciceronem sæpissime. Mallem delicias mihi dedisses, Quàm isti.) hoc uel iniurato facile credi potest. Terentius,

Verum illud uerbum est, uolgo quod dici solet,
Omnes sibi melius malle esse, quàm alteri.

AD THALLVM.

CINAEDE Thalle mollior cuniculi capillo,
Vel anseris medullula, uel hinnula tenella,
Vel pene languido senis, situq; araneoso,
Idemq; Thalle turbida rapacior procella,
Cum diua mater alites ostendit occinentes,
Remitte pallium mihi meum, quod inuolasti,
Sudariumq; setabum, catagraphonq; linum,
Inepte, quæ palam soles habere, tanquam auita:
Quæ nunc tuis ab unguibus reglutina, & remitte:
Ne laneum latusculum, manusq; mollicellas
Inusta turpiter tibi flagella * conscribillent,
Et insolenter æstues, uelut minuta magno
Deprensa nauis in mari, uesaniente uento.

Cinæde Thalle.) rationem horum uersuum Diomedis uerbis explicabo. Septenarium, ait ille, uersum Varro fieri dicit hoc modo. cum ad iambum trimetrum syllaba, & pes additur, fit tale,

Quid immerentibus noces? quid inuides amicis?

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Similis in Terentio,

Nam si remittant quippiam Philumenæ dolores.

& in Plauto sæpius tales reperiuntur. Sed & apud Græcos, ut

Ὡς ἥδομαι, καὶ τέρπομαι, καὶ βούλομαι χορδεῦσαι.

Citat & tales Nonius ex Varronis satyra, quæ inscribitur, ὄνος πρὸς λύραν. Cinæde Thalle.) *rapacitatem, commune* τῶν πόρνων *uitium, in Thallo quondam exagitat.* Vel anseris medullula.) *imitatus est hoc nescio quis in Priapeijs,*

Quidam mollior anseris medulla

Furatum uenit huc amore pœnæ.

Vel hinnula tenella.) *sic supra, tenellulo hœdo delicatiorem puellam dixit.* Cum dia mater.) *Tethys uidelicet, quæ eadem est cum mari. Mater autem dicitur, quod, ex Thaletis Milesij sententia, principium ceterarum omnium rerum aqua sit. Notum uero est, Platoni quoque primam illam rerum materiam, matrem uocari. Sed & Homerus,*

Ὠκεανόν τε θεῶν γένεσιν, καὶ μητέρα Τηθύν.

Et eadem de caussa cecinisse creditur Pindarus, Ἄριστον μὲν ὕδωρ. Alites.) *fulices intelligit, quæ fugientes è mari, cantu suo tempestatem iam iamq; imminere indicant. Cicero Prognosticis,*

Cana fulix itidem fugiens è gurgite ponti

Nunciat horribiles clamans instare procellas,

Haud modicos tremulo fundens è gutture cantus.

Catagraphonq; linum,) *linteum uarijs figuris notatum, & depictum.* Reglutina.) *facete: siquidem*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

quidem etiam uulgari ioco furum manus uiſco eſſe illitas dicimus. Conſcribillent.) aptum omnino eſt hoc uerbum ad ſententiam. nam & Plautus uirgis dorſum ſcribere eodem modo dixit: & ipſum ſiue conſcribillandi, ſiue conſcribellandi uerbum (utroque enim modo legitur) antiquum, & Varroni quoque uſitatum eſſe, ex Nonio conſtat. ſed repugnate uidetur ſyllabæ modus. itaque alij hoc loco legunt, Conſigillent. ego interponere me in iſtam diſſenſionem non audeo, do nec ueterem aliquem librum, qui me adiuuet, uiderim. Inſolenter.) inſolens enim, & inuſitatum erit tibi tam tenero, tamq; dedicato, uerberibus cædi. Aeſtues.) æſtuare dicuntur, qui in aliquam difficultatem adducti, neque quid agant, neque quid conſilij capiant, ſciunt. æſtuare etiam eſt, fluctuum in morem, modo huc, modo illuc agi. Horatius,

Aeſtuat, & uitæ diſconuenit ordine toto.

Et æſtuare, calere. Plau. = nunc dum ſcriblitæ æſtuant.

AD FVRIVM.

FVRI, uillula noſtra non ad auſtri
Flatus oppoſita eſt, nec ad fauoni,
Nec ſæui boreæ, aut apheliotæ,
Verum ad millia quindecim, & ducenta.
O uentum horribilem, atque peſtilentem.

Furi.) urget adhuc Furij paupertatem, cuius uillulam, quæ ei, ut ueriſimile eſt, unica erat, dicit non eo incommodam eſſe, quòd ad huius aut illius uenti flatum oppoſita ſit, ſed, quod omni uento deterius eſt, quòd op-

poſita

posita sit pignori pro tanta pecunia, ut nihil iam sit, cur eam Furius suam dicere debeat. iocatur autem in ambiguitate uocabuli, opposita. Villula nostra.) *aut legendum uestra, aut ex sua persona dicit, quod tamen de Furio intelligi cupit.* Ad millia quindecim & ducenta,) *subaudiendum, HS.*

AD PVERVM SVVM.

MINISTER *uetuli puer Falerni*
Ingere mi calices amariores,
Vt lex Postumiæ iubet magistræ,
Ebriosa acino ebriosioris.
At uos, quò lubet, hinc abite lymphæ,
Vini pernicies, & ad seueros
Migrate: hic merus est Thyonianus.

Minister uetuli puer Falerni.) *hic una uoce à Græcis οἰνοχόος, à Latinis pocillator dicitur, aut, ut hic, minister. nam & in hac re ministrandi uerbum proprie admodum ponitur. Cicero Frumentaria: Cum in eis conuiuijs symphonia caneret, maximisq; poculis ministraretur.* Ingere mi.) *aut notandus est dactylus in prima sede: aut pro, Ingere, legendum, Inger.* Calices amariores,) *meraciores, & uetustioris uini, in quo sentitur amarus quidã sapor. Erat autem hæc à Græcis ducta consuetudo, procedente conuiuio, poscendi maioribus assidue, et meracioribus poculis. cuius consuetudinis siue Alexander Aphrodisiensis, siue quis alius auctor est eorum problematum, quæ sub ipsius nomine circũferuntur, & meminit problemate*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

LXXX, & caussas quasdam probabiles reddit. Vt lex Postumiæ iubet magistræ.) in conuiuijs olim mos erat, talorum iactu unũ aliquem creare, qui præscriberet, quantum quisque, & quo modo temperatum biberet. eum Græci συμποσίαρχον, aut etiam βασιλέα, rem uero, id est, potestatem ipsam, ἀρχιποσίαν uocabant. Horatius regnum uini, & bibendi arbitrum dicit.

Nec regna uini sortiere talis. & alibi,
= Quem Venus arbitrum Dicet bibendi?

Varro modiperatorem. Magistros etiam eos, & hanc ludicram dignitatem magisterium nominabant. Cicero de senectute, Me uero et magisteria delectant à maioribus instituta, & is sermo, qui more maiorum à summo adhibetur magistro in poculo. Postumiam igitur eodem sensu magistram uocari intelligo. Ebriosa acino.) de hoc loco uide Gellium cap. XX. lib. VII. Thyonianus.) nomen Liberi patris, à Thyone matre ipsius; quæ & Semele dicitur.

AD VERANNIVM, ET FABVLLVM.

PISONIS comites, cohors inanis,
Aptis sarcinulis, & expeditis,
Veranni optime, tuq; mi Fabulle,
Quid rerum geritis? satis ne cum isto
Vappa frigoraq;, & famem tulistis?
Ecquidnam in tabulis patet lucelli
Expensum? ut mihi, qui, meum secutus
Prætorem, refero datum lucello.

Pisonis

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Piſonis comites.) *iocatur cum Verannio, & Fabullo; indicatq; ipſos, Piſonem in Hiſpaniam ſecutos, nihilo plus lucri feciſſe, quàm ipſe lucri fecerat, Memmium in Bithyniam ſecutus.* Vappa,) *homine nihili.* Patet.) *uerbum ualde proprium in hac ratione tabularum; ut & uerbum referendi, quo ſtatim utitur. Cicero pro Roſcio comœdo: Non habere ſe hoc nomen in codice accepti, & expenſi relatum confitetur, ſed in aduerſarijs patere contendit.* Expenſum.) *iucunde, & παρὰ προσδοκίαν. id enim, quod expenſum eſt, non in lucro, ſed in damno potius ponitur. ſed uidelicet indicat in eorum tabulis nihil patere præter expenſum; lucri eos nihil omnino feciſſe.* Refero datum lucello.) *ſignificat ſe quoque nihil lucri feciſſe; itaque in tabulis ſuis nihil patere, præter ea quæ ipſe Memmio prætori dederat; eaq; lucri locum occupare.*

IN MEMMIVM.

O' MEMMI, *bene me, ac diu ſupinum*
Tota iſta trabe lentus irrumaſti:
Sed, quantum uideo, pari fuiſti
Caſu: nam nihilo minore uerpa
Es fartus. pete nobiles amicos.
At uobis mala multa di, deæq;
Dent, opprobria Romuli, Remiq;.

O Memmi.) *niſi me ualde animus fallit, poeta hic non ex ſua perſona loquitur, ſed imitatur uocem alicuius, qui à Memmio prætore turpitudinem hanc paſſus*

 fuerat.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

fuerat. nam neque credendum est, generosæ hominem indolis tantam suo corpore spurcitiem pertulisse; neque, si eò usque processisset impudentiæ, tamen fuisse tam prodigiose stultum, ut eam notam sibi ipse uersibus suis inurere uoluerit. Trabe.) *quam trabem dicat, notum est. eandem & columnam, & pyramidem uocabant, ut in Priapeijs,*

Nimirum tibi salsa res uidetur
Astans inguinibus columna nostris. *& alibi,*
Accedit istis impudentiæ signum,
Libidinoso tenta pyramis neruo. *et palum. Horatius,*
Obscœnoq; ruber porrectus ab inguine palus.

Nam nihilo minore uerpa Es fartus.) *significat, Memmium quoque eodem modo acceptum ab alio quopiam æque bene, atque ipse erat, peculiato. Verpam autem uocabant eam partem à uerrendo. In Priapeijs,*

Quæ quot nocte uiros peregit una,
Tot uerpas tibi dedicat salignas.

Pete nobiles amicos.) *hactenus ex aliena, nunc ex suo persona loquitur. I nunc, inquit, quisquis es, & te ad nobiles amicos applicato, à quibus tam pulchra facinora edi uideas.* At uobis mala multa di deæq; Dent.) *contra Plautus Pœnulo,*

o, multa di tibi dent bona,
Quom hoc mi obtulisti tam lepidum spectaculum.
& in eadem fabula,
Di deæq; uobis multa bona dent, cum mihi
Et bene præcipitis, & bonam prædam datis. & rursum,

ſum, Multa tibi di dent bona, cum me ſaluum eſſe uis. Opprobria Romuli, Remiq;.) *ita eos uocat, quo'd factorum ſuorum turpitudine ueteribus Romanis, ipſisq; adeo urbis fundatoribus dedecori eſſe uiderentur.*

IN CAESAREM.

QVIS hoc poteſt uidere? quis poteſt pati?
Niſi impudicus, & uorax, & aleo?
Mamurram habere, quod comata Gallia
Habebat omnis, ultima & Britannia?
Cinæde Romule hæc uidebis, & feres?
Es impudicus, & uorax, & aleo.
Et ille nunc ſuperbus, & ſuperfluens
Perambulabit omnium cubilia,
Vt albulus columbulus Dioneus.
Cinæde Romule hæc uidebis, & feres?
Es impudicus, & uorax, & aleo.
Eo ne nomine imperator unice
Fuiſti in ultima occidentis inſula,
Vt iſta ueſtra diffututa mentula
Ducenties comeſſet, aut trecenties?
Quid eſt? an hæc ſiniſtra liberalitas
Parum expatrauit? an parum helluatus eſt?
Paterna primum lancinata ſunt bona,
Secunda præda Pontica, inde tertia
Ibera, quam ſcit amnis aurifer Tagus.
Hunc Galliæ timent, timent Britanniæ?
Quid hunc (malum) fouetis, aut quid hic poteſt,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Nisi uncta deuorare patrimonia?
Eo ne nomine urbis opulentissimæ
Socer, generq; perdidistis omnia?

Quis hoc potest uidere.) *indignatur, Mamurram Formianum stulta Cæsaris, cum quo stupri consuetudinem habebat, liberalitate ad tantas pecunias uenisse, ut solus aliquot prouinciarum opes possidere uideretur. De huius opibus, & luxuria uide Plinium lib.* XXXVI. *Est autem memorabile, quod narrat Tranquillus, ita leni Cæsarem fuisse ingenio, ut, cum sibi perpetua his uersibus imposita esse stigmata intelligeret, tamen Catullum satisfacientem sibi (id est, testibus præsentibus affirmantem, pœnitere se, quòd ea scripsisset: hanc enim esse uim in his rebus uerbi, satisfacio, satis ex Amphitruone Plauti, & Terentij Adelphis, & Cicerone pro Roscio comœdo intelligi potest) eadem die adhibuerit cenæ, hospitioq; patris ipsius, sicuti consueuerat, uti perseuerauerit.* Comata Gallia.) *ita omnem transalpinam Galliam nominabant.* Cinæde.) *notum est illud,*

Ecce Cæsar nunc triumphat, qui subegit Gallias.
Nicomedes non triumphat, qui subegit Cæsarem.

Romule.) *hoc nomine sæpe utebantur in eos, quos significare uolebant dissimillimos esse Romuli, multumq; ab illius præstanti uirtute abesse. auctor declamationis illius in Ciceronem, quæ tribuitur Sallustio, Oro te Romule Arpinas. Persius, = num Romule cæues?* Superfluens.) *ita uocantur, qui, ut uulgo loquimur, continere se in sua pelle præ superbia non queunt.*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

atque hoc uitium in iuuenibus notatum puto ab Homero, cum eos dixit esse ὑπερφιάλους. etsi non sum nescius, Græcos grammaticos longe aliter hanc uocem interpretari. sed de hoc alias. metaphora est à uasis nimium plenis. Dioneus.) Venerius. Detrita autem est una litera è diphthongo, propter metrum. rectum enim erat, Dionæus. Virgilius,

Sacra Dionææ matri, diuisq; ferebam.

Ducenties, aut trecenties.) id est, ducenties, aut trecenties centena millia HS. ducenties autem efficiunt monetæ Venetæ aureos nummos 588235. & præterea marculos quadraginta: trecēties, 882353 aureos nummos, octo marculis minus, ea ratione, ut sestertios quidem singulos quaternis marculis, aureos autem singulos tricenis quaternis grossulis æstimemus. Sinistra,) stulta, & præpostera. nam & Græci sæpe σκαιὸν pro stulto dicunt. sic & Horatius,

= o ego læuus,

Qui purgor bilem uerni sub temporis horam.

Expatrauit,) libidinibus absumpsit. Patrare, honestum olim uerbum, postea ad obscœnitatem tralatum fuisse, indicat Fabius libro octauo. Quo autem sensu, ex Boetio de definitione intelligitur; qui patrationem esse ait fractæ Veneris lacrymas. itaque Persius oculum molliter ac libidinose natantem, patrantem uocauit. =patranti fractus ocello. quòd id uidelicet, in re Venerea, perficientibus eueniat. Iuuenalis,

= oculosq; in fine trementes.

Helluatus est?) de Cæsare ipso loquitur. Præda

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Pontica.) *superato Pharnace Mithridatis, aut, ut ego in tribus perueteribus æreis nomismatis Græce insculptum animaduerti, Mithradatis filio. de quo notum est illud Cæsaris, Veni, uidi, uici.* Ibera.) *superatis in Hispania Petreio, & Afranio. historia satis nota est.* Hunc.) *ἐρωτηματικῶς, & cum indignatione legendum est. Hunccine, tantum helluonem, Galliæ, & Britannia timent?* Quid hunc (malum) fouetis?) *apostrophe ad populum Romanum.* Vncta,) *pinguia, opulenta, & copiosa.*

AD ALPHENVM.

ALPHENE *immemor, atque unanimis false sodalibus,*
Iam te nil miseret dure tui dulcis amiculi?
Iam me prodere, iam non dubitas fallere perfide.
Nec facta impia fallacum hominum cælicolis placent.
Quæ tu negligis, ac me miserum deseris in malis.
Eheu quid faciant, dic, homines, cui ue habeant fidem?
Certe tute iubebas animam tradere inique me,
Inducens in amorem, quasi tuta omnia mi forent;
Idem nunc retrahis te, ac tua dicta omnia, factaq;
Ventos irrita ferre ad nebulas aerias sinis.
Si tu oblitus es, at dij meminerunt, meminit Fides,
Quæ, te ut pœniteat postmodo facti, faciet, tui.

Alphene.) *Alphenum, (nescio an iurisconsultū, illum Ser. Sulpicij discipulum, cuius frequens & in Pandectis, & in alijs scriptis ueterum mentio est) ut in ratione colendæ amicitiæ perfidiosum, accusat; minaturq;*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

turq́; fore, ut dij tandem meritas ab eo uiolatæ fidei pœnas exigant. Facile autem crediderim, etiam carmen infra positum, cuius principium est, Desine de quoquam, ad hunc ipsum Alphenum pertinere. Nec facta impia.) expressisse uidetur uersum Homeri,

οὐ γὰρ σχέτλια ἔργα θεοὶ μάκαρες φιλέουσιν.

Tute iubebas animam tradere,) tu ipse iubebas, ut tibi animam traderem, id est, ut me totum ad te amandum darem. At di meminerunt.) in meo illo libro, cuius bonitatem nunquam tantopere perspexi, quàm cum hæc scriberem: (eo autem magis memini, quòd eo utens, totum Catullum, etiam tum puerulus, sæpe relegendo edidiceram) in eo igitur uersus hic ita scriptus erat, Si tu oblitus es, at di meminere, at meminit Fides. quæ lectio quanto sit elegantior, nemo non uidet. Fides.) hanc quoque inter deos numeratam fuisse, omnes iam sciunt.

AD SIRMIONEM, PENINSVLAM.

PENINSVLARVM Sirmio, insularumq́;
Ocelle, quascunque in liquentibus stagnis,
Mariq́; uasto fert uterque Neptunus,
Quàm te libenter, quamq́; lætus inuiso,
Vix mi ipse credens, Thyniam, atque Bithynos
Liquisse campos, & uidere te in tuto.
O quid solutis est beatius curis?
Cum mens onus reponit, ac peregrino

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Labore feſſi uenimus larem ad noſtrum,
Deſideratoq; acquieſcimus lecto.
Hoc eſt, quod unum eſt pro laboribus tantis.
Salue o uenuſta Sirmio, atque hero gaude:
Gaudete uosq; Lydiæ lacus undæ:
Ridete quidquid eſt domi cachinnorum.

Peninſularum.) *gaudet, gratulaturq; ſibi, è Bithynia in inſulam Sirmionem reuerſus. Sirmio autem putatur eſſe in agro Veronenſi, quem hodie Gardæ lacum uocant. ibi poſſeſſiones habuit Catullus.* Ocelle.) *locum hunc ſumma elegantia tractat Petrus Victorius, uariarum lectionum lib.* I X. *cap.* I X. *eodem autem modo Cytheronem montem in Phœniſſis Euripides Dianæ oculum uocat, & apud eundem Andromacha filium, quem è Pyrrho ſuſceperat, uocat oculum uitæ ſuæ.* Vterque Neptunus.) *mare ſuperum, & inferum ſignificat.* Vix mi ipſe credens,) *nam, quæ nimiopere optamus, difficillime credimus. inde ſunt illa,*

Teneon' ego te Antiphila? &,
Vera ne te facies, uerus mihi nuncius offers,
Nate dea? & ſimilia. Thyniam.) *ut Syriam, & Aſſyriam, ita Thyniam, & Bithyniam pro eodem ſæpe dicebant. neque ſum neſcius, aliam Syriam eſſe, aliam Aſſyriam: ſed à poetis hæc nomina confundi aio.* O quid ſolutis.) *quinque, meo quidem animo, ſupra quàm dici poteſt, pulcherrimis uerſibus exponit uoluptatem, qua perfunduntur ij, qui ex longa laborioſáq; peregrinatione reuerſi domum, omnia ibi quieta, &*

ta, & composita reperiunt. Et solutas autem curas, ut hic, & solutum curis animum, ut sæpe Cicero, & simpliciter, solutum animum pro libero, & quieto dicimus; ut in his pulcherrimis Varronis uersibus; qui quoniam apud Nonium deprauati leguntur, ascribam equidem eos ita, ut emendandos puto.

Varro ἀνθρωπουργία, ἢ περὶ γενεθλίων:

Non fit thesauris, non auro pectu' solutum.
Non animis demunt curas, ac relligiones
Persarum montes, non atria diuiti' Crassi.

Salue o uenusta Sirmio.) mos erat, ut, qui primum ingrederentur regionem aliquam, ad eam ue ex interuallo reuerterentur, religiose eam salutarēt: idq;, quoniam cuique loco suum quendam genium præesse arbitrabantur. itaque Pythagorici ob id alijs alios locis fortunatiores esse rebantur: prout uidelicet cum cuiusque loci genio cuiusque hominis genius conueniret. Virgilius, Ignarus, genium ne loci, famulum ne parentis Esse putet. Idem,

Sic deinde effatus, frondenti tempora ramo
Implicat, & geniumq; loci, primamq; deorum
Tellurem, nymphasq;, & adhuc ignota precatur
Flumina. Ouidius,
Cadmus agit grates, peregrinæq; oscula terræ
Figit, & ignotos montesq;, agrosq; salutat.

& quidam apud Menandrum,

χαῖρ' ὦ φίλη γῆ, διὰ χρόνου πολλοῦ σ' ἰδὼν
Ἀσπάζομαι. et seruus quidam Plautinus, Bacchidibus,
Herilis patria salue, quam ego biennio

Postquam

Postquam in Ephesum abij, conspicio lubens.

& alter in Sticho,

Saluete Athenæ, quæ nutrices Græciæ.

O terra herilis patria, te uideo lubens.

Lydiæ lacus undæ.) *undas Benaci Lydias uocat à similitudine quadam: nam ut Pactolus, ita Benacus quoque aureas arenas uoluere dicitur. forte etiam Lydias uocat Etruscorum ditioni subditas, quòd à Lydis Etrusci originem ducunt.*

AD IPSITHILLAM.

AMABO *mea dulcis Ipsithilla,*
Meæ deliciæ, mei lepores,
Iube, ad te ueniam meridiatum.
Quod si iusseris, illud adiuuato,
Ne quis liminis obseret tabellam,
Neu tibi lubeat foras abire:
Sed domi maneas, paresq; nobis
Nouem continuas fututiones.
Verum, si quid ages, statim iubeto.
Nam pransus iaceo, & satur supinus
Pertundo tunicamq;, palliumq;.

Adiuuato,) *antique, pro, addito.*

IN VIBENNIOS.

OFVRVM *optime balneariorum*
Vibenni pater, & cinæde fili,
(Nam dextra pater inquinatiore,
Culo filius est uoraciore)

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Cur non exilium, malasq; in oras
Itis? quandoquidem patris rapinæ
Notæ ſunt populo, & nates piloſas
Fili non potes aſſe uenditare.

O furum optime balneariorum.) *fures balnearios uocabant, qui ſurripere ſolerent ueſtimenta eorum, qui lauatum ierant. hi autem capitali ſupplicio afficiebantur; cum ceteris dupli tantum pœna propoſita eſſet. cuius rei multas cauſſas reddit Ariſtoteles in problematis. Primum, quòd facillimum eſt in balneis furari. quare, ne magna illa efficiendi facultas cuiquam occaſionem peccandi daret, uoluit legislator quaſi ex aduerſo opponere maioris pœnæ metum. Deinde, ſi quis tuum aliquid è domo tua ſurripuerit, iam tua, ex parte aliqua, culpa eſt; qui non uel fores occluſeris, uel quoquo modo parum tibi ſpectatæ fidei hominē ædium tuarum aditu prohibueris. at balneator, uelit, nolit, omnes ſine diſcrimine in balineas recipere cogitur. merito igitur lex plus ei opis afferre debuit. Adde, quòd, qui cōuicti ſunt furti alicuius alio in loco non ita celebri admiſſi, poſtea tamen interdum ſeſe ad bonam frugem recipiunt, omniq; ſtudio moliuntur efficere, ut maculam illam inſequentis uitæ continentia deleant: at hi, qui prauitatem ſuam toti populo patefactam uident, abiecta omni ſpe, fore ut illud famæ diſpendium ulla unquam ratione ſarcire poſſint, ne conantur quidem animum ad bonas partes adducere: itaque merito, tanquam depoſiti penitus, deſperatiq;, à corpore reipublicæ excinduntur. Præterea, ut qui publice egregium aliquod*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

facinus obeunt, plus præstant reip. quàm qui priuatim; ideoq; maioribus præmijs honorantur: ita qui publice scelus aliquod obeunt, insignius lædunt ciuitatem, quàm si eodem se, aliquibus in latebris, contaminarent: neque facto tantum, uerum etiam exemplo nocent: quare & grauioribus eos supplicijs affici par est. Addit & alias quasdam, quibus, ne nimium excrescat oratio, recensendis supersedebimus. Lepide autem optimum furem dixit Catullus, cum callidissimum, & furacissimum significet: quasi ulla in uitijs bonitas esse possit.

SAECVLARE CARMEN AD DIANAM.

DIANAE sumus in fide
Puellæ, & pueri integri.
Dianam pueri integri,
Puellæq; canamus.
O Latonia maximi
Magna progenies Iouis,
Quam mater prope Deliam
Deposuit oliuam,
Montium domina ut fores,
Siluarumq; uirentium,
Saltuumq; reconditorum,
Amniumq; sonantum;
Tu Lucina dolentibus,
Iuno dicta puerperis,
Tu potens Triuia, & notho es
Dicta lumine luna.

Tu cursu dea menstruo
Metiens iter annuum,
Rustica agricolæ bonis
Tecta frugibus exples.
Sis quocunque tibi placet
Sancta nomine, Romuliq;
Antiquam, ut solita es, bona
Sospites ope gentem.

Dianæ sumus in fide.) *ludis sæcularibus, pueri puellæq; Apollinis ac Dianæ laudes canere consueuerant. In eum igitur usum hymnus hic factus est, quo Dianæ laudes continentur. Tres eiusdem generis hymni apud Horatium leguntur. De his autem ludis multa admodum digna cognitu collegit Politianus in miscellaneis.* In fide,) *in tutela, in clientela.* Integri.) *nam & ipsa uirgo est; utq; semper uirgo esse posset, recens nata, obtinuit à Ioue. unde apud Ouidium Daphne,*

Da mihi perpetua genitor carissime, dixit,
Virginitate frui: dedit hoc pater ante Dianæ.

quo loco dubium non est, quin Ouidius Callimachum exprimere uoluerit, apud quem Diana ipsa ita loquitur,
Δός μοι παρθενίην αἰώνιον ἄππα φυλάσσειν.
Quin & Socrates apud Platonem in Cratylo, cum uarias caussas tradat, cur hæc dea Græce ἄρτεμις *nominetur, illam primam ponit, quòd* ἄρτεμες *integrum ualeat, & incorruptum; ideoq; recte illi hoc nomen tribui,* διὰ τὴν τῆς παρθενίας ἐπιθυμίαν. Deposiuit,) *enixa est.* ἀπεθήκατο κόλπων, *Callimachus.*

Depo-

Deposiuit autem antique, pro deposuit. Priscianus lib. X. Antiqui, inquit, & posiui protulisse inueniuntur. Plautus in Vidularia,

Nunc apud sequestrum uidulum posiuimus.

Appuleius in primo Hermagoræ, Et cibatum, quem iocundum esse nobis animaduerterant, eum apposiuerunt. Prope Deliam oliuam.) de Latonæ partu uaria antiqui scriptores literis prodiderunt. Sunt, qui dicant ab ea in Delo Apollinem Dianamq; uno partu editos. Cicero in Verrem, Si in pueritia non ijs artibus et disciplinis institutus eras, ut ea, quæ literis mandata sunt, disceres atque cognosceres: ne postea quidem, cum in ea ipsa loca uenisti, potuisti accipere id, quod est proditum memoriæ ac literis? Latonam ex longo errore, & fuga, grauidam, & iam ad pariendum uicinam, temporibus exactis fugisse Delum, atque ibi Apollinem, Dianamq; peperisse: qua ex opinione hominum illa insula eorum deorum sacra putatur. Atque ea sententia plurimos assertores habet: unde Latonam Orpheus διδυματόκον, Ouidius gemelliparan uocat. Alij Apollinem & Dianam ne eodem quidem loco, nedum eodem partu, editos esse aiunt, sed Dianam quidem in Ortygia, Apollinem uero in Delo. idq; ex Orpheo ipso colligunt.

Γειναμένη φοῖβον τε, καὶ ἄρτεμιν ἰοχέαιραν,
Τὴν μὲν ἐν ὀρτυγίῃ, τὸν δὲ κραναῇ ἐνὶ δήλῳ.

Sed & Homerus,

Χαῖρε μάκαιρ' ὦ λητοῖ, ἐπεὶ τέκες ἀγλαὰ τέκνα,
Απόλλωνα τ' ἄνακτα, καὶ ἄρτεμιν ἰοχέαιραν,

Τὴν

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Τὴν μὲν ἐν ὀρτυγίῃ, τὸν δὲ κραναῇ ἐνὶ δήλῳ.

Rursum alij Ortygiam & Delum eandem esse dicunt. Ouidius, = tempusq́; fuit, quo nauit in undis, Nunc sedet Ortygie: ubi aperte Ortygiam, Delum uocat. Strabo quoque Delum olim Ortygiam uocatam admonet. distinguuntur tamen in ijs, quos citauimus, Orphei, & Homeri uersibus; & Strabo ipse libro XIIII, aliam quandam à Delo Ortygiam describit, ubi de non nullorum sententia ait Dianam & Apollinem natos esse. Neque minus habet dubitationis, ad quam arborem Latona pepererit. Catullus hic oliuam nominat; in eademq́; sententia sunt Strabo, & Hyginus. at palmam, ait Plinius, in Delo, Apollinis & Dianæ natalibus nobilem conspici. idq́; Homerus, Theognis, Callimachus comprobant. interpres quoque Apollonij, Mos, inquit, parturientium est, proxima quæque apprehendere, ut sic dolores aliqua ex parte subleuent: sic Latona palmam apprehendit. interpres Iliados Homericæ utranque arborem ponit, & palmam uidelicet, & oliuam: idemq́; etiam Ouidio placuit, cuius illud est,

Illic incumbens cum Palladis arbore palmæ,
Edidit inuita geminos Latona nouerca.

at Plutarchus in Pelopida, & in libro de defectu oraculorum, Deli, qui Bœotiæ mons est, accolas Apollinis & Dianæ ortum sibi uendicare ait; illic esse Apollinis Gyræi ædem, ad cuius posteriorem partem duos fontes fluere aqua dulcissima, plurima, frigidissima; quorum alterum palmam, alterum oliuam uocari. Euripides

autem

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

autem in Hecuba, duas arbores è terra extitisse in Delo, palmam, et laurum; cum ibi Latona partu leuaretur. Montium domina.) sic Horatius,

Montium custos, nemorumq; uirgo. & ipsa apud Callimachum Iouem alloquens, Δὸς δέμοι οὔρεα πάντα. & paulo post, Οὔρεσιν οἰκήσω. Tu Lucina.) eadem est Iuno Lucina, & Diana Lucifera, ut ex hoc loco cognoscitur, & ex Cicerone II. de natura deorum. Sic Horatius,

Siue tu Lucina probas uocari, Seu genitalis
Diua. Idem, Rite maturos aperire partus
Lenis Ilithyia tuere matres.

Hesiodus tamen, & Pindarus, & Callimachus aliam à Diana Ilithyian faciunt: immo uero parienti Latonæ ait Pausanias Ilithyian affuisse; cum ex Hyperboreis ad eam parturientem accurrisset. Seruius, Dianam ipsam matri obstetricis munus præstitisse. Apud Callimachum Diana sibi datum ait à fatis, ut parientibus opituletur, quòd ipsa sine ullo materno dolore edita fuerit. Contra Homerus, totos nouem dies laborasse Latonam, donec Iris partu eam leuatura, inscia Iunone, adueniret. Sed quis in fabulis firmum aliquid, aut constans requirat? Potens Triuia.) eadem enim est cum Hecate, quæ in triuijs colebatur. Virgilius,

Nocturnisq; Hecate triuijs ululata per urbes.

Potentis autem epitheton ei proprium est. Idem,

Voce uocans Hecaten, cæloq; ereboq; potentem.

Notho lumine,) lucet enim aliena luce, ut ait Cicero.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Cicero. Vnde & mulos eius uehiculo dabant; quòd ut mulus non suo genere, sed equis creetur, sic ea solis, non suo, fulgore luceat. auctor Festus. Tu cursu dea menstruo.) *unde & mensis ipse dictus est,* ἀπὸ τῆς μήνης. Rustica agricolæ.) *Callimachus,*

Οὓς δέ κεν εὐμειδής τε καὶ ἵλαος αὐγάσσῃ,

Κείνοις εὖ μὲν ἄρουρα φέρει στάχυν.

hoc autem non sine ratione physica dictum est. humori enim præest Luna, quo omnia nutriuntur. Sis, quocunque tibi placet.) *erudite, & eleganter explicat hunc locum Petrus Victorius Variarum lectionũ lib. XIII, cap. II.* Bona ope.) *sic infra,*

Salue, teq; bona Iuppiter auctet ope.

Sospites.) *sospitare est bona spe afficere, aut bonam spem non fallere. Festus. Sospitent, seruent. Ennius Menalippa, Regnumq; uostrum sospitent, superstitentq;. Nonius.*

CAECILIVM ACCERSIT.

POETAE *tenero, meo sodali,*
Velim Cæcilio papyre dicas,
Veronam ueniat Noui relinquens
Comi mœnia, Lariumq; littus.
Nam quasdam uolo cogitationes
Amici accipiat sui, meiq;.
Quare, si sapiet, uiam uorabit.
Quamuis candida millies puella
Euntem reuocet, manusq; collo
Ambas iniiciens roget morari;

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Quæ nunc, si mihi uera nunciantur,
Illum deperit impotente amore.
Nam quo tempore legit incohatam
Dindymi dominam, ex eo misellæ
Ignes interiorem edunt medullam.
Ignosco tibi Sapphica puella
Musa doctior: est enim uenuste
Magna Cæcilio incohata mater.

Poetæ tenero.) *Cæcilium Nouocomo Veronam accersit.* Dicas.) *chartæ enim tabulæq; quodam modo loqui uidentur.* Lariumq; littus,) *Lacus Larij ripam.* Incohatam Dindymi dominam,) *incohatum à Cæcilio poema de Cybele.* Interiorem edunt medullam.) *sic Virgilius,*
= est mollis flamma medullas. Catullus ipse infra,
= cuius me magnus edebat amor. Virgilius,
Nec te tantus edat tacitam dolor.. Cicero,
Ipse suum cor edens, hominum uestigia uitans.
Horatius, = si, quod
Est animum, differs curandi tempus in annum.
quæ exempla congessi, ut magis perspiciatur huius uerbi in talibus exprimendis elegantia. Sapphica musa.) *sapphicam musam uocat Sappho ipsam, quam Græci poetæ, propter suauitatem uersuum, decimam musam esse dixerunt.*

IN ANNALES VOLVSII.

ANNALES *Volusi, cacata charta,*
Votum soluite pro mea puella.

Nam sanctæ Veneri, Cupidiniq;
Vouit, si sibi restitutus essem,
Desissemq; truces uibrare iambos,
Electissima pessimi poetæ
Scripta tardipedi deo daturam
Infelicibus ustulanda lignis.
Et hoc pessima se puella uidit
Iocose, & lepide uouere diuis.
Nunc o cæruleo creata ponto,
Quæ sanctum Idalium, Vriosq; apertos,
Quæq; Ancona, Cnidumq; arundinosam
Colis, quæq; Amathunta, quæq; Golgos,
Quæq; Dyrrhachium, Adriæ tabernam,
Acceptum face, redditumq; uotum,
Si non illepidum, neque inuenustum est.
At uos interea uenite in ignem
Pleni ruris, & infacetiarum
Annales Volusi, cacata charta.

Annales Volusi.) *siue hoc uerum est argumentum, siue fictum, nihil salsius dici potuit in annales Volusianos. sed, quia ceteri interpretes huius carminis sensus satis non sunt assecuti, faciendum est mihi, ut illius argumentum explicem. Catullus, ut in amore sæpe accidere solet, puellæ suæ iratus erat, cœperatq; in eam uersus iambicos scribere: quorum illa aculeos extimescens, Veneri ac Cupidini uouerat, si Catullus sibi restitutus foret, se pessima pessimi poetæ scripta igni daturam. quod uotum suum cum mitigato iam*

ipsi aperuisset, ridens Catullus, Volusianos annales, ut ipsa uoti religione soluatur, cremandos esse ait. eius autem libri ineptiam alio etiam loco notat, affirmans, usum illius, nisi in complicandis scombris, nullum fore. Annales Volusi.) suspicatus sum aliquando, horum annaliũ mentionem fieri à Seneca, lib. XIIII. epistolarum, his uerbis: Et paucorum uersuum liber est, & quidem laudandus, atque utilis, annales Volusij. scis, quàm non decori sint, & qui uocentur. Hæc autem postrema uerba huc referebam, ubi eos Catullus chartam cacatam uocat. sed tamen hoc non ualde asseueranter affirmauerim. etenim apud Senecam, Tamusij, non Volusij, legitur. Restitutus.) reconciliatus, non, ut alij exponunt, reuersus ex Bithynia. sic & infra,

Quòd te restituis Lesbia mi cupido.

Tardipedi deo,) Vulcano: qui eo claudus fingitur, quòd flamma trepido sursum motu tendens quasi claudicare uideatur. Infelicibus.) quæ dicantur infelices arbores, uide Macrobium. Nunc ò cæruleo creata ponto.) Venerem inuocat, ut libro comburendo assit, puellamq; uoti religione liberet. Vt autem dea illa è mari enata fuerit, copiose enarrat Hesiodus Theogonia. Quæ sanctum Idalium.) enumerat multos locos Veneri sacros, more ueterum, qui in dijs appellandis celebrandisq; solebant multa ipsorum epitheta congerere, ac percensere locos, quibus ipsi præessent: quod in Homeri præcipue, Orpheiq; hymnis animaduerti potest. Vriosq; apertos,)

plano

BIBLIOTECA NAZIONALE CENTRALE FIRENZE

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

plano ac patente ſitos loco. In quibuſdam ſcriptis libris, Aerios, non Vrios, legitur: ſuntq́; qui populos Cypri fuiſſe dicant. ego de Aerijs nihil reperio. Vriæ oppidi meminit & Homerus in Bœotia, Οἵθ' Ὑρίην ἐνέμοντο: & Dionyſius, qui Vrium uocat: & Herodotus in Polymnia, & Strabo, & Stephanus, & alij. ſed cum eo nomine uaria diuerſis locis oppida fuiſſe reperiam: illud nondum reperire potui, ecquod illorum Veneri ſacrum fuerit. Dyrrhachium Adriæ tabernam,) quòd illud diuertere ſolerent, qui per Adriaticum nauigaſſent. Acceptum face.) uerbum ſumptum ab argentarijs, qui acceptam, redditamue pecuniam facere dicuntur, cum in tabulas ſuas referunt, eam ſibi ſolutam fuiſſe. Pleni ruris.) ita legẽdum, non, ut uulgo, turis. atque hoc recte ex ueteribus libris emendauit Palladius. Rus autem pro ruſticitate dicit, ut ſupra, Idem infaceto eſt infacetior rure. Sic ancilla quædã, apud Plautũ Truculento, ſeruum, à quo ruſtice excipiebatur, rus merum eſſe dicit.

AD CONTVBERNALES.

SALAX taberna, uosq́; contubernales,
A pileatis nona fratribus pila,
Solis putatis eſſe mentulas uobis?
Solis licere, quidquid eſt puellarum,
Confutuere, & putare ceteros hircos?
An, continenter quòd ſedetis inſulſi
Centum, aut ducenti, non putatis auſurum
Me una ducentos irrumare ſeſſores?

Atqui putate: nanque totius uobis
Frontem tabernæ ſcipionibus ſcribam.
Puella nanque, quæ meo ſinu fugit,
Amata tantum, quantum amabitur nulla,
Pro qua mihi ſunt magna bella pugnata,
Conſedit iſtic. hanc boni, beatiq;
Omnes amatis, & quidem, quod indignum eſt,
Omnes puſilli, & ſemitarij mœchi;
Tu præter omnes une de capillatis,
Cuniculoſæ Celtiberiæ fili,
Egnati; opaca quem bonum facit barba,
Et dens Ibera defricatus urina.

Salax taberna.) *minitatur & uerbera, & multo fœdius aliquid contubernalibus quibuſdam, qui puellam, quæ ab ipſo aufugerat, detinebant.* Taberna,) *συνεκδοχικῶς tabernam pro ipſis contubernalibus ponit: itaque, quod addit,* Voſq; contubernales, *quaſi expoſitio quædam eſt eius, quod præceſſerat. Contubernales, ait Feſtus, dicuntur à tabernis, quæ fiebant ex tabulis: unde & tabernacula ſunt dicta, licet ex tentorijs, & pellibus fiant.* A pileatis nona fratribus pila.) *indicat, quos contubernales alloquatur; eos nempe, qui tabernam haberent ad pilam nonam à Caſtorum templo, quod in foro ad lacum Iuturnæ fuit, à Caſtore tantum nominari ſolitum: etſi tum ipſi, tum Polluci ſacrum foret. Caſtorem autem & Pollucem pileatos fratres uocat, quòd eis, utpote Laconibus, eo ornatu ſtatuæ ponerentur.* Hircos,) *ita fœdos, ut eorum congreſſum puellæ omnes æque,*

atque hircorum, refugere, atque aspernari debeant. Nanque totius uobis Frontem tabernæ scipionibus scribam.) *etsi scipionem proprie dicimus baculum, quo infirmiores inter incedendum niti solent: tamen hic scipiones eos uocat, è quibus merces in taberna appenderentur. eis igitur ait se scripturum contubernalibus frontem, id est, ita ualide percussurum, ut cicatrices imprimantur.* Puella nanque, quæ.) *in alijs, Puella nam, modo quæ è meo sinu fugit. quæ lectio mihi quidem magis probatur.* Boni beatiq;.) *ironia.* Pusilli,) *abiecti, & contemptæ sortis.* Et semitarii,) *qui plerunque uulgaria modo scorta, & in semitis prostantia consectemini. in alijs sellularij.* Tu præter omnes.) *hos uersus temere ab alijs loco motos è ueteribus libris hic reposuimus. Hic autem, quisquis est, Egnatius unus ui delicet ex illis contubernalibus fuit: qui quòd, se formosum putans, puellam præter ceteros assectaretur, ei quoque poeta præter ceteros irascitur.* Vne.) *Priscianus libro quinto, de nomine, unus, loquens, De cuius, inquit, uocatiuo quia quidam dubitant, Caper, doctissimus antiquitatis perscrutator, ostendit hoc usum Catullum, & Plautum. Catullus,*

Tu præter omnes une de capillatis.

Plautus in Fribolaria,

O amice & multis, at mihi une Cephalio.

Egnati, opaca quem bonum facit barba, It dens, &c.) *qui nihil habes, quo bonus, id est formosus, uideri queas, præter opacam barbam, & den-*

tium candorem multa urinæ fricatione quæsitum.

AD CORNIFICIVM.

MALE *est Cornifici tuo Catullo,*
Male est, Hercule me, & laboriose,
Et magis magis in dies, & horas;
Quem tu, quod minimum, facillimumq; est,
Qua solatus es allocutione?
** Irascor tibi. sic meos amores?*
** Paulum quidlubet allocutionis*
** Mæstius lacrumis Simonideis.*

Male est Cornifici.) *conqueritur cum Cornificio, qui ipsum, in magno dolore animi positum, ne allocutione quidem ulla solatum accesserat.* Et magis magis.) *ita est in meo manuscripto, aliisq; ueteribus: et sic quoque Catullus alio loco locutus est,*
Post, uento crescente, magis magis increbrescunt.
ut, quin hæc uera lectio sit, dubitari non oporteat. Allocutione.) *proprie admodum. Varro, Allocutum mulieres ire aiunt, cum eunt ad aliquam locutum, consolandi caussa. ita enim eum locum Varronis, ope ueteris libri, emendauit Victorius, cum in aliis legeretur, consulendi.* Sic meos amores?) *post hunc uersum, equidem non dubito, quin aliquid desit, sine quo insequentium uersuum sententia explicari non queat. sunt tamen quidam in primis eruditi homines, qui putent fieri posse, ut nihil desideretur: exponantq; ad hunc modum: adhibuisse quidem Cornificium Catullo consolationem aliquam, sed & breuem, & eiusmodi, ut*

di, ut lamentationi alicui, quàm consolationi, similior uideretur: hanc autem orationem concisam esse, & ἐλλειπτικὴν, ad indicandam uim & magnitudinem doloris: ut intelligamus, Sic meos amores? id est: siccine meos amores à te parui fieri, ut meliorem mihi consolationem nullam afferas? quid enim tandem à te allatum est? Paulum quidlubet allocutionis, atque id quoque ipsum Mæstius lacrumis Simonideis. excelluisse autem Simonidem poetam in tractatione rerum tristium, cum aliunde, tum ex Fabij testimonio intelligi potest. Sunt, ut dixi, qui hunc locum ita interpretentur. ego deduci de sententia non possum: omninoq; deesse aliquid existimo.

IN EGNATIVM.

EGNATIVS, quòd candidos habet dentes,
Renidet usquequaque: seu ad rei uentum est
Subsellium, cum orator excitat fletum,
Renidet ille: seu pij ad rogum fili
Lugetur, orba cum flet unicum mater,
Renidet ille. quidquid est, ubicunque est,
Quodcunque agit, renidet; hunc habet morbum,
Neque elegantem, ut arbitror, neque urbanum.
Quare monendus est mihi. bone Egnati,
Si urbanus esses, aut Sabinus, aut Tiburs,
Aut parcus Vmber, aut obesus Etruscus,
Aut Lanuuinus ater, atque dentatus,
Aut transpadanus, ut meos quoque attingam,
Aut quilibet, qui puriter lauit dentes,

Tamen

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Tamen renidere uſquequaque te nollem.
Nam riſu inepto res ineptior nulla eſt.
Nunc Celtiberus, Celtiberia in terra
Quod quiſque minxit, hoc ſibi ſolet mane
Dentem, atque ruſam defricare gingiuam:
Vt, quo iſte ueſter expolitior dens eſt,
Hoc te amplius bibiſſe prædicet loti.

Egnatius.) *ineptiam Egnatij exagitat; qui cum de candore dentium, quem ſibi ſpurciſſime parabat, ut de magno aliquo bono, magnopere ſe amaret, eius oſtentandi cauſſa, ſæpe, nulla occaſione, ridebat, aut ea etiam excipiebat riſu, quæ lacrymis potius excipi par foret. Eodem morbo Alexis comicus mulieres quoque laborare ait lepidiſſimis uerſibus, quos è Clemente Alexãdrino Petrus Victorius in libros ſuos tranſtulit: quos, quoniam nondum ſatis emendatos puto, ita proferam, ut legi oportere arbitror: neque me id etiam cum bona ipſius Victorij gratia facturum eſſe diffido. ſunt autem trochaici octonarij catalectici.*

Εὐφυεῖς ὀδόντας ἔχεν; ἐξ ἀνάγκης δεῖ γελᾷν.
Ινα θεωρῶσιν οἱ παρόντες, τὸ ϛόμ᾽ ὡς κομψὸν φέρει.
Εὰν δὲ μὴ χαίρῃ, γελῶσα διατελεῖ τὴν ἡμέραν,
Μυῤῥίνης ξυλύφιον ἔχουσα λεπλὸν ἐν τοῖς χείλεσιν,
Ὥστε τῷ χρόνῳ σεσηρέν᾽, ἄντε βούλετ᾽, ἄν τε μή.

Renidet,) *ridet.* Renidere *dicitur, quidquid hilarem aliquam ſpeciem præſefert. quo ſenſu transfertur etiam ad inanimata.* Seu ad.) *huius* συνεκφωνήσεως *rara admodum exempla reperiri puto.* Seu ad rei uentum eſt Subſellium,) *ſiue quis eum*

amicus in graui aliqua caussa periclitans aduocatum adduxit sibi. quis autem locus alienior à risu, quàm iudicium? Cum orator excitat fletum,) cum ad eam orationis partem uentum est, in qua orator, uelut habenas eloquentiæ laxans, omnia permiscet affectibus, ita ut sæpe è corona astante ij quoque, ad quos nihil res attinet, lacrumare cogantur; eo inquam tempore, quo subsellia ceterorum gemitu, planctuq; resonant, Renidet ille. Addit etiam, quod sit absurdius. Seu pii ad rogum fili Lugetur; orba cum flet unicum mater.) in singulis autem uerbis inest pondus. nam & nullus acerbior luctus est, quàm ob amissum filium; & in eo minus sibi matres, quàm patres, tẽperant: idq; præcipue, si lugeatur et pius, et unicus, & eo maxime temporis puncto, quo miseræ matres illa sibi tantopere dilecta ora flammis feralibus depasci uident: in quo tanti eiulatus excitari solent, ut ipsa pene saxa perrumpat dolor. At Egnatius, dum dentes ostendat, istis rebus non ualde mouetur. itaque in tam mæsto spectaculo, lamentantibus ceteris, Renidet ille. ac denique, Quidquid est, ubicunque est. Quodcunque agit, renidet. hunc habet morbum.) morbos uocabant prauitates quasdam animi, consuetudinesq; uitiosas. Cicero in Verrem, de signis. Venio nunc ad istius, quemadmodum ipse appellat, studium; ut amici eius, morbum, & insaniam; ut Siculi, latrocinium. Apposite autem id uerbi adhibuit poeta, quo in amicorum uitijs uterentur; qui & se amicum esse Egnatio

simulet, & admonere eum, quasi amice, uelit. Quare monendus est mihi.) *hactenus de eo locutus est: nunc ad eum orationem conuertit, inquiens,* Bone Egnati, &c.) *subest autem uis argumenti ἀπὸ τοῦ ἐλάττονος, hoc modo. Etiam si oriundus esses ex aliqua earum gentium, quæ sibi dentium candorem sine ulla spurcitia comparant: tamen, ita frequenter, ac nulla occasione eos retegere, ineptum esset. quanto igitur id ineptius est, cum originem ex ea gente hominum ducas, quæ sibi non horret quotidie urina confricare gingiuas, ut dentes efficiat candidos?* Si urbanus esses.) *id est, in urbe natus.* Aut parcus Vmber.) *uidetur frugalitatem & parsimoniam Vmbris tribuere. cōtra tamen eorum luxus à multis idoneisq; scriptoribus incessitur.* Aut obesus Etruscus,) *è copiosis uidelicet, frequentibusq; sacrificiorū epulis, quibus ea gens plurimū dedita fuisse dicitur.* Aut Lanuuinus ater.) *in alijs, acer.* Vt meos quoque attingam.) *Verona enim est ex Italia transpadana.* Lauit.) *ita dicebant ueteres, non, ut nunc, lauat. Virgilius, = lauit improba teter Ora cruor.* Nam risu inepto.) *ob id etiam Græci, quos significare uolunt insigniter fatuos, ἀχρειογέλωτας uocant.* Celtiberia in terra.) *antique additum, terra.*

AD RAVIDVM.

QVAENAM *te mala mens misselle Rauide*
Agit præcipitem in meos iambos?

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Quis deus tibi non bene aduocatus
Vecordem parat excitare rixam?
An ne ut peruenias in ora uulgi?
Quid uis? qualubet esse notus optas?
Eris; quandoquidem meos amores
Cum longa uoluisti amare pœna.

Quænam te mala mens.) huius uersus postrema syllaba à principe subsequentis absumitur. Agit præcipitem.) cum enim meos amores attentare audes, tum uideris ultro in ipsam meorum uersuum aciem incurrere, teq; in eos præcipitem dare. Quis deus.) à dijs enim iratis mala consilia in hominum mentes immitti putabant. Cicero pro Milone, Hic dij immortales, ut supra dixi, mentem dederunt illi perdito, ac furioso, ut illi faceret insidias. aliter perire pestis illa nō poterat. Aut ad eorum sententiam respicit, qui affectiones, quibus agitatur animus, deos uocabant. in Græcorum enim commentarijs reperio, dei nomen quinque fere modis usurpari solere, ut modo sapientes homines, modo reges ac potentes deos uocemus, modo elementa, modo fatum, modo etiam facultates animi, ipsasq; illius agitationes. quò etiam respexit Virgilius,

= dij ne hunc ardorem mentibus addunt,
Euryale, an sua cuique deus fit dira cupido?

Vt peruenias in ora uulgi?) ut meis uersibus traductus ad infamiam, nobilis, & decantatus euadas? Hæc autem locutio, uenire in ora, & in uitio, & in laude etiam ponitur. Liuius libro II. timorem iniecit, ne in ora hominum pro ludibrio abiret. Propertius,

Crede

Crede mihi; magnos æquabunt ista triumphos
Indicia; & uenies tu quoque in ora uirum.

IN ACMEN.

ACME *illa, illa puella defututa,*
Tota millia me decem poposcit,
Ista turpiculo puella naso,
Decoctoris amica Formiani.
Propinqui, quibus est puella curæ,
Amicos, medicosq; conuocate.
Non est sana puella; nec rogare,
Qualis sit, solet hæc imaginosum.

Acme illa.) *indignatur, Acmen ausam esse à se decem millia pro mercede concubitus poscere.* Turpiculo.) *Cicero II. de Oratore, Grauitas honestis in rebus seuere, iocus in turpiculis, & quasi deformibus ponitur.* Formiani,) *Septimij; ut infra, Acmen Septimius suos amores.* Propinqui.) *aduocandos ait esse amicos puellæ, & medicos ad eam curandam: furere enim, & atra bili percitam esse.* Nec rogare, Qualis sit, solet hæc imaginosum.) *id est, speculum de forma sua consulere non solet. id enim si faceret, quamuis sana non est, cognosceret tamen deformiorem esse se, quàm ut tantum poscere debeat. Imaginosum autem uocat speculum à reddendis intuentium imaginibus.*

IN QVANDAM.

ADESTE *hendecasyllabi, quot estis*

Omnes undique, quotquot estis omnes.
Iocum me putat esse mœcha turpis;
Et negat, mihi uestra reddituram
Pugillaria, si pati potestis.
Persequamur eam, & reflagitemus.
Quæ sit, quæritis? illa, quam uidetis
Turpe incedere, myrmice, ac moleste,
Ridentem catuli ore Gallicani.
Circumsistite eam, & reflagitate.
Mœcha putida redde codicillos.
Redde putida mœcha codicillos.
Non assis facis o lutum, lupanar,
Aut si perditius pote est quid esse.
Sed non est tamen hoc satis putandum.
Quòd si non aliud pote est; ruborem
Ferreo canis exprimamus ore.
Conclamate iterum altiore uoce,
Mœcha putida redde codicillos,
Redde putida mœcha codicillos.
Sed nil proficimus; nihil mouetur.
Mutanda est ratio, modusq; uobis,
Si quid proficere amplius potestis.
Pudica, & proba redde codicillos.

Adeste hendecasyllabi.) *hendecasyllaborum opem implorat, ad extorquenda pugillaria, sibi à meretrice quadam subrepta: ac primum quidem eam conuicijs persequitur, ad postremum etiam blanditijs tentat.* Quot estis,) *id est, quotquot estis. sic supra, Et quantum est hominum uenustiorum, pro, quantum*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

quantum est. sic sæpe apud Ciceronem, *quo modo, pro quoquo modo, & cuiusmodi, pro cuicuimodi. sic quot calendis* Plautus, *et nos quotannis, pro eo quod* Varronem *quotquot annis dicere solitũ tradunt: quã* Varronis *cõsuetudinem imitatus uidetur* Horatius *illo uersu,*

Non si trecentis, quotquot eunt dies,
Amice places illacrymabilem Plutona tauris.

Vestra,) *scribendis uobis quasi dicata.* Turpe,) *turpiter.* Myrmice.) *pari figura formicinum gradum dixit* Plautus Menæchmis. O lutum.) *eodem modo seruus quidam in* Persa *lenonem, lutum lenoniũ uocat. hac quoque contumelia* Cicero *in* Pisonem *usus est.* Quod si non aliud pote est.) *si nihil, inquit, aliud possumus, saltem incutiamus ei ruborem. etsi hoc propter ipsius impudentiam difficile erit.* Ferreo.) *impudentiam significat, ut apud* Aristophanem *σιδηροῦς ἀνήρ. sic & apud* Ouidium,

=duri puer oris, & audax. Cicero *quoque pro* P. Quintio, *eodem sensu, durissimo ore esse eos ait, qui præsente* Roscio *gestum agere conarentur.* Idem *ualet, quod statim additur,* Canis: *nota enim est eius bestiæ impudentia: unde &* Homericum *illud κυνώπης, &* Cynicorum *appellatio fluxit. sed & apud* Terentium Eunucho *& canis, & os durum, impudentiam significant; ut pridem in eam fabulam scripsimus.*

IN ACMEN.

SALVE *nec minimo puella naso,*
Nec bello pede, nec nigris ocellis,

Nec

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Nec longis digitis, nec ore ſicco,
Nec ſane nimis elegante lingua,
Decoctoris amica Formiani.
Ten' prouincia narrat eſſe bellam?
Tecum Lesbia noſtra comparatur?
O ſeclum inſipiens, & infacetum,

Salue.) *enumerat multa in Acme, quæ parum uenuſta ſint. tum urbane admodum admiratur, infacetos uſque eò eſſe homines, ut eam non modo bellam putent, ſed etiam cum Lesbia comparare audeant.* Nec bello pede.) *breuitas pedis in puellis laudatur.*

Ouidius,

Pes erat exiguus. pedis hæc aptiſſima forma eſt.
Contra Vergilius de ruſtica, = ſpatioſa prodiga planta.
Horatius, Depygis, naſuta, breui latere, ac pede longo.
Ariſtoteles quoque (ſi eius ſunt τὰ φυσιογνωμονικὰ) *longum latumq́; pedem roboris, breuem mollitiei notam eſſe affirmat; uiriſq́; illum, hunc mulieribus eſſe aptiorem.* Nec nigris ocellis.) *nigros oculos antiqui in non minima pulchridinis laude ponebant.*
Horatius, Et Lycum nigris oculis, nigroq́;
Crine decorum. Idem,
Spectandum nigris oculis, nigroq́; capillo.
Pindarus Pythiis ἑλικώπιδα *Venerem uocat, Heſiodus Theogonia* ἑλικωβλέφαρον. *Homerus primo Iliados Chryſeida* ἑλικώπιδα κȣ́ρην, *idemq́; in hymno Caſtorum Muſas* ἑλικώπιδας *nominat.* Nec longis digitis.) *contra Propertius de Cynthia,*
Fulua coma eſt, longæq́; manus, & maxima toto

Corpore, & incedit uel Ioue digna ſoror.

Nec ore ſicco.) *ſignificat eam frequenter ſpuere: quod cum omnibus, tum puellis præcipue indecorum eſt. ſic Iuuenalis naſum ſiccum uocauit eius mulieris, quæ non ſæpe emungeretur.*

IN FVNDVM.

O FVNDE *noſter, ſeu Sabine, ſeu Tiburs,*
(Nam te eſſe Tiburtem autumant, quibus non eſt
Cordi Catullum lædere; at, quibus cordi eſt,
Quouis Sabinum pignore eſſe contendunt,)
Sed ſeu Sabine, ſiue uerius Tiburs,
Fui libenter in tua ſuburbana
Villa, malamq; pectore expuli tuſſim:
Non immerenti quam mihi meus uenter,
Dum ſumptuoſas appeto, dedit, cenas.
Nam Sextianus dum uolo eſſe conuiua,
Orationem in Actium petitorem
Plenam ueneni, & peſtilentiæ legit.
Hic me grauedo frigida, & frequens tuſſis
Quaſſauit, uſque dum in tuum ſinum fugi,
Et me recuraui ocymoq;, & urtica.
Quare refectus maximas tibi grates
Ago, meum quòd non es ultu' peccatum.
Nec iam recuſo, ſi nefaria ſcripta
Sexti recepſo, quin grauedinem, & tuſſim,
Non mi, ſed ipſi Sextio ferat frigus,
Qui tunc uocat me, cum malum legit librum.

O funde noſter.) *mos antiquis fuit, ubi quid ſcripſerant, conuocare amicos, eiſq; illud, quidquid erat,*

recitare,

recitare, ac ipsorum iudicio subijcere, antequam ederetur. Cum igitur Sextius orationem quandam scripsisset; eamq; recitaturus, lautum amicis aliquot conuiuium apparasset; ait Catullus se, sumptuosæ cenæ (sed hoc ioco dictum accipio) cupiditate motum, uenisse una cum reliquis, ibiq;, audienda illa oratione, tantum contraxisse frigoris, ut postea necesse habuerit, ualetudinis caussa, in suburbanam uillam ad dies aliquot secedere. Agit igitur gratias fundo, in quo pristinam firmitatem recuperarat; seq; postea nihil tale admissurum pollicetur. Seu Sabine, seu Tiburs.) erat uidelicet fundus hic in utriusque regionis confinio; ideoq;, utrius esset, ambigebatur. Nam te esse Tiburtem.) Tiburtinæ regionis summa amœnitas fuit: ita ut Horatius & nobilissimis quibusque Græciæ ciuitatibus eam anteponat, & alio loco eam sedem senectuti optet suæ. itaque magno in pretio erant Tiburtina prædia. quo fit, ut Catullus fundum suum dicat ab ijs, qui sibi gratificari uelint, Tiburtem, Sabinum ab alijs nominari. ad dignitatem enim fundi putabat pertinere, ut Tiburs potius, quàm Sabinus, diceretur. Tiburs.) Tibur à Tiburno nomen accepit. Virgilius,

Fratris Tiburni dictam cognomine gentem.

quo loco uulgati codices pro, Tiburni, male habent; Tiburti. cum tamen & Seruius Tiburnum agnoscat; & Pierius in Romano codice, Tiburni, affirmet legi, & Tiburni Priscianus quoque meminerit. sed &, cum mihi, odas Horatij Luteciæ publice interpretanti, Petrus

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Gallandius, Latinarum literarum professor regius, homo optimus, & eruditissimus, Horatium peruveterem utendum dedisset, eumq; una ego, &, flos Galliæ, Adrianus Turnebus euolueremus, animaduertimus in eo locum hunc aperte ita scriptum esse,

Quàm præceps Anio, & Tiburni lucus, & uda
Mobilibus pomaria riuis.

neque dubitauimus, quin ea uera scriptura esset: cum tamen in impressis omnibus, Tiburti, legatur. Autumant,) dicunt. Non immerenti quam mihi meus uenter.) alij, uertitur mens: alij, ue renti mens: alij, uertitur mensa: alij, meretur mens. quorum nullum recipi potest. Dionysius Lambinus, homo eruditissimus, mihiq; summe amicus ait, se uidisse librum, in quo esset, Vorax uenter. ego, cum in meo manuscripto reperissem, meus uertet, suspicatus sum, legendum, meus uenter. Ocymo.) ita legendum, non, ut in alijs, ocio. Grates ago.) locutio poetica; quâ tamen Cicero sexto de rep. usus est. Grates, inquit, tibi ago summe Sol. Liuius libro V. plena omnia templa Romanarum matrum, dijs grates agentium, erant. Deprecor,) recuso. Recepso.) antique, pro recepero. Virgilius,

Cetera, quà iusso, mecum manus inferat arma.

poeta quidam uetus apud Ciceronem de officijs,

Quòd ni Palamedis perspicax prudentia
Istiu' percepset malitiosam audaciam. Pacuuius,

Haud sinam quicquam profari, priusquam accepso, quod peto.

Non

Non mi, sed ipsi Sextio.) *iocus παρὰ προσδοκίαν, Plauto ualde usitatus.*

DE ACME, ET SEPTIMIO.

ACMEN *Septimius, suos amores,*
Tenens in gremio, mea, inquit, Acme,
Ni te perdite amo, atque amare porro
Omneis sum assidue paratus annos,
Quantum qui pote plurimum perire;
Solus in Libya, Indiaq; tosta,
Cæsio ueniam obuius leoni.
Hoc ut dixit, Amor sinistra, ut ante
Dextra, sternuit approbatione.
At Acme leuiter caput reflectens,
Et dulcis pueri ebrios ocellos
Illo purpureo ore suauiata,
Sic inquit: mea uita Septimille,
Huic uni domino usque seruiamus,
Vt multo mihi maior, acriorq;
Ignis mollibus ardet in medullis.
Hoc ut dixit, Amor sinistra, ut ante
Dextra, sternuit approbatione.
Nunc ab auspicio bono profecti,
Mutuis animis amant, amantur.
Vnam Septimius misellus Acmen
Mauult, quàm Syrias, Britanniasq;.
Vno in Septimio fidelis Acme
Facit delicias, libidinesq;.
Quis ullos homines beatiores
Vidit? quis uenerem auspicatiorem?

Acmen Septimius.) *exponit blanditias, quas ſibi inuicem dicebant, faciebantq; Septimius, & Acme: eisq;, εἰρωνδόμενος, nihil eſſe beatius ſcribit.* Cæſio.) *à parte totum. σωεκδοχή.* Hoc ut dixit, Amor, ſiniſtra, ut ante Dextra, ſternuit approbatione.) *cum Septimius ardorem amoris in Acmen ſui uerbis aperuiſſet; Cupido, ait Catullus, utrinque ſternuens, quæ ab eo dicta erant, comprobauit. Incertum autem eſt, ex utra parte prius ſternuiſſe Amorem dicat. ſunt enim, qui ita diſtinguant,*

= Amor ſiniſtra, ut ante

Dextra, ſternuit approbatione. alij ita,

= ſiniſtra ut ante, Dextra ſternuit approbatione.

Porro ueteres ſternutationem medium quoddam omen eſſe arbitrabantur, id eſt, quo modo boni aliquid, modo mali portenderetur: ut annotant interpretes Theocriti in locum illum ex Thalyſijs,

Σιμιχίδᾳ μὲν ἔρωτες ἐπέπταρον, ἦ γὰρ ὁ δειλὸς
Τόσσον ἐρῇ μυρτοῦς, ὅσον εἴαρος αἶγες ἔρανται.

ſæpius tamen in bonam partem accipiebatur, præcipue ſi dextrorſum quis ſternuiſſet, ut in VII. *Iliados annotat Euſtathius. itaque & Odyſſeæ* XIIII. *Penelope è ſternutatione Telemachi, gaudio perfunditur, quem in locum idem interpres ſatis multa ad hanc rem pertinentia congerit: & apud eum, quem ſupra nominaui, Theocritum in Helenes epithalamio iſta ponuntur:*

Ολβιε γάμβρ' ἀγαθός τις ἐπέπταρεν ἐρχομένῳ τοι
Ες σπάρταν. *ſed & illud Propertij non alienum eſt,*

Num

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Num tibi naſcenti, primis, mea uita, diebus,
Aridus argutum ſternuit omen Amor?

quem in locum plura dicemus, cum eum poetam interpretabimur. Ab auſpicio bono profecti,) *ductis à tam bono auſpicio amoris ſui principiis.* Mutuis animis amant, amantur.) *Summa in amore felicitas, inuicem æque amari. eum amorem Plautus cultu optimum uocat.*

Is amabat meretricem natam Athenis Atticis,
Et ila illum contra: qui eſt amor cultu optimus.

hoc etiam eſt, quod de ſe & puero ſuo Theocritus apud poſteros prædicari optat, fuiſſe uidelicet duos homines, qui ſe, æqua ueluti lance, mutuo amauerint; fuiſſeq; tunc homines plane aureos, cum, qui amaretur, uiciſſim amaret.

Ἀλλήλους δ᾽ ἐφίλησαν ἴσῳ ζυγῷ. ἦ ῥα τότ᾽ ἦσαν
Χρύσειοι πάλαι ἄνδρες, ὅκ᾽ ἀντεφίλησ᾽ ὁ φιληθείς.

Huc pertinet & illud Bionis,

-καλὸν δέ τ᾽ ἐρασαμένῳ συνερᾶσθαι.

AD SE IPSVM DE ADVENTV VERIS.

IAM *uer egelidos refert tepores,*
Iam cæli furor, æquinoctialis
Iucundis zephyri ſileſcit auris.
Linquantur Phrygij Catulle campi,
Niceæq; ager uber æſtuoſæ:
Ad claras Aſiæ uolumus urbes.
Iam mens prætrepidans auet uagari:
Iam læti ſtudio pedes uigeſcunt.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

O dulces comitum ualete cœtus;
Longe quos ſimul à domo profectos,
Diuerſos uariæ uiæ reportant.

Iam uer.) *carmen hoc in Bithynia factum eſſe opinor; cum illuc Memmium prætorem ſecutus eſſet.* Egelidos tepores,) *moderatos illos calores, quorum fotu omnia uegetantur. Egelidum eſt tepidum, ut in illo optimo, ſed in multis libris deprauato, Ouidij uerſu,*

Et gelidum Borean, egelidumq́; Notum.

Cæli furor,) *horrificus ille ſtridor uentorum tumultuantium.* Aequinoctialis Zephyri) *ſub uernum æquinoctium flantis.* Nicææ.) *urbs eſt Bithyniæ, quæ olim ab inſigni agri ubertate Olbia dicebatur. qui eam Pruſiada uocant, errant uidelicet de male intellectis, deprauatisq́; Plinij uerbis.* Ad claras Aſiæ uolemus urbes.) *Troiam, inter ceteras; quò ad inferias fratri ſoluendas profectus eſt.*

AD PORCIVM, ET SOCRATIONEM.

PORCI, *& Socration, duæ ſiniſtræ*
Piſonis ſcabies, fameſq́; mundi,
Vos Verranniolo meo, & Fabullo
Verpus præpoſuit Priapus ille.
Vos conuiuia lauta ſumptuoſe
De die facitis, mei ſodales
Quærunt in triuio uocationes.

Porci, & Socration.) *indignatur, Porcio, & Socrationi Verannium, & Fabullum à Piſone poſthaberi. Socrationis*

crationis nomen Græcum est, non Romanum. forsitan liberti alicuius nomen fuerit. Pisonis scabies,) qui Pisoni prurientem illum libidinis ardorem excitatis. Famesq; mundi,) in aliјs, famesq; Memmi. Priapus,) libidinosus, qualis Priapus à poetis fingitur. Lauta.) Lautitia, ait Festus, epularum magnificentia * aliј à lauatione dictum putant: quia apud antiquos hæ elegantiæ, quæ nūc sunt, non erant, & raro aliquis lauabatur. Cogitandum autem, num in illis Festi uerbis tale aliquid desit, à Græco λαύζω: ut prius Græcam, postea Latinam eius uerbi originem tradat. qui manuscriptos libros habent, de hac mea coniectura iudicabunt. Quoniam autem uerba quædam Phauorini leguntur apud Gellium, quibus mirifice aperitur, quod lautum conuiuium ueteres dixerint, ea quoque ipsa ascribam. Præfecti popinæ, atque luxuriæ negant cenam lautam esse, nisi, cum libentissime edis, tum auferatur, & alia esca melior, atque amplior succenturietur. is nunc flos cenæ habetur inter istos, quibus sumptus & fastidium pro facetiјs procedit; qui negant ullam auem, præter ficedulam, totam comesse oportere: ceterarum auium, atque altilium nisi tantum apponatur, ut à cluniculis inferiori parte saturi fiant; conuiuium putant inopia sordere: superiorem partem auium atque altilium qui edint, eos palatum non habere: si pro portione crescit luxuria, debere & epulas crescere. Videte, quid relinquitur, nisi ut delibari sibi cenas iubeant, ne edendo defatigentur: quando stratus auro, argento, purpura, amplior

amplior aliquot hominibus, quàm dijs immortalibus adornatur. De die.) de nocte, quàm de die, indulgere Genio, tolerabilius habebatur. diem enim agendis rebus, noctem curandis corporibus, hilarandóq; animo impendi uolebant. itaque Catonem quoque ipsum largius se ac prolixius de nocte inuitare solitum accepimus. quo nomine cum à quodam reprehenderetur; Cicero, qui tum forte aderat, debueras, inquit, illud adijcere, eum totos dies aleam ludere: cum illud uidelicet ex contrario indicaret, homini, qui totos dies susceptis pro republica curis laboribusq; traduceret, noctem liberam concedi oportere. Quærunt in triuio uocationes,) stant in triuijs expectantes, dum se aliquis ad cenam uocet. Vocare, antiqui sæpe sine ulla adiectione dicebant, cum, ad cenam, subintelligerent. Catullus ipse supra, Qui tunc uocat me, cum malum legit librum. Parasitus quidam apud Plautum Sticho,

Negare nulli soleo, si quis me uocat. quo loco male quidam libri habent, esum uocat, contra ueterum librorum fidem, & rationem metri. Vocatores quoque nominabant seruos, quorum opera in uocandis conuiuis uterentur. Quod in quibusdam libris, uorationes, legitur, operarum uitio factum est, non quòd quisquam locum ita immutandum putarit.

AD IVVENTIVM.

MELLITOS oculos tuos, Iuuenti,
Si quis me sinat usque basiare;

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Vsque ad millia basiem trecenta:
Nec unquam saturum inde cor futurum est,
Non si densior aridis aristis
Sit nostræ seges osculationis.

Mellitos.) neminem fore arbitror, qui non potius horum uersuum suauitatem admiretur, quàm cuiusquam in eis explicandis industriam requirat.

AD M. TVLLIVM.

DISERTISSIME Romuli nepotum,
Quot sunt, quotq; fuere, Marce Tulli,
Quotq; post alijs erunt in annis,
Gratias tibi maximas Catullus
Agit, pessimus omnium poeta,
Tanto pessimus omnium poeta,
Quanto tu optimus omnium patronus.

Disertissime.) agit gratias M. Tullio; quod ob beneficium ab eo acceptum, diuinare non possumus. nam, qui ad fundum Tiburtem hoc loco confugiunt, nihil aliud, quàm inscitiam patefaciunt suam.

AD LICINIVM.

HESTERNO, Licini, die ociosi,
Multum lusimus in meis tabellis,
Vt conuenerat esse delicatos:
Scribens uersiculos uterque nostrum,
Ludebat numero modo hoc, modo illoc,
Reddens mutua per iocum, atque uinum.
Atque illinc abij tuo lepore

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Incensus Licini, facetijsq;,
Vt nec me miserum cibus iuuaret,
Nec somnus tegeret quiete ocellos;
Sed toto indomitus furore lecto
Versarer, cupiens uidere lucem,
Vt tecum loquerer, simulq; ut essem.
At defessa labore membra postquam
Semimortua lectulo iacebant,
Hoc iucunde tibi poema feci,
Ex quo perspiceres meum dolorem.
Nunc audax caue sis, precesq; nostras,
Oramus, caue despuas ocelle,
Ne pœnas Nemesis reposcat à te.
Est uehemens dea, lædere hanc caueto.

Hesterno.) *epigramma hoc est ad Caluum, de quo supra egimus.* Vt conuenerat esse.) *ubi uterque nostrum ad cenam condixerat. Esse enim hoc loco expono, cibum capere.* Nec somnus tegeret quiete ocellos.) *hac locutione infra quoque usus est, Piger ijs, labante langore, oculos sopor operit.* Semimortua,) *propter illam mentis agitationem, dormiendiq; difficultatem.* Poema.) *Varro Parmenone, Poema est* λέξις ἔνρυθμος, *id est, uerba plura modice in quandam coniecta formam. itaque etiam distichon, epigrammation, uocant poema. poesis est perpetuum argumentum è rhythmis, ut Ilias Homeri, & annales Ennij. poetice est ars earum rerum.* Despuas,) *contemnas.* Ocelle,) *ita sæpe uocabant eos, quibus blandiebantur. exempla apud Plautum*

satis

ſatis crebra ſunt. Nemeſis.) *hæc enim dea faſtum & arrogantiam punire credebatur.*

AD LESBIAM.

ILLE *mi par eſſe deo uidetur,*
Ille, ſi fas eſt, ſuperare diuos,
Qui ſedens aduerſus identidem te
Spectat, & audit
Dulce ridentem, miſero quod omneis
Eripit ſenſus mihi. nam, ſimul te,
Lesbia aſpexi, nihil eſt ſuper mi
*
Lingua ſed torpet, tenuis ſub artus
Flamma demanat, ſonitu ſuopte
Tinniunt aures, gemina teguntur
Lumina nocte.
Ocium Catulle tibi moleſtum eſt:
Ocio exultas, nimiumq; geſtis.
Ocium & reges prius, & beatas
Perdidit urbes.

Ille mi par eſſe.) *beatum eſſe ait, quicunque Lesbiæ aſpectu, & alloquio frui poſſit. poſt caſtigat ſe ipſum, affirmans, tales cogitationes non niſi ex ocio naſci: additq; grauem ſententiam; ocium multis regibus, multisq; urbibus exitii cauſſam fuiſſe. Secundæ ſtrophes ultimus uerſus deſideratur. is autem qui uulgo legitur,* Quod loquar amens, *non Catulli eſt, ſed Parthenii: ideoq; eum ſuſtulimus.*
hoc enim perpetuo tenere decreuimus, ut ne quid alie-
num

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

num ueterum scriptis scientes admisceamus. alioqui enim reijciendus ille uersiculus non erat; cum ad sententiam mirifice quadret. Libet autem hoc potissimum loco singularem gratiam inire ab ijs omnibus, qui antiquitatis studio, & delicatorum uersuum suauitate capiuntur. Etenim, cum Dionysii Longini libellum περὶ ὕψους, qui nondum à quoquam editus est, hortante eodem, qui me ad hæc scribenda impulit, singularis doctrinæ, eximiæq; uirtutis uiro, Paulo Manutio, Latine interpretari cœpissem, ut eodem tempore optimus liber & Græcus, & mea opera Latinus factus ederetur; cum alia in eo sane plurima deprehendi digna, propter quæ liber ipse communi omnium elegantium hominum desiderio expetatur, tum oden suauissimam poetriæ Sapphus, quam ijs, qui proxime antecesserunt, uersibus maxima ex parte Catullus expressit. quis autem est, duntaxat eorum, qui aliquem literarum, atque humanitatis sensum habent, qui non summam uoluptatem capiat, mulieris in hoc genere longe post homines natos præstantissimæ, & poetæ Latinorum omnium mollissimi uersibus inuicem comparandis? eam autẽ oden, cum locis aliquot deprauata esset, uersusq; ipsi permisti, confusiq; inuicem essent, iam ante, quàm liber in meas manus ueniret, emendauerat, distinxeratq; homo & Latinarum & Græcarum literarum cognitione excellens, Franciscus Portus; qui idem cum in alijs optimis utriusque linguæ scriptoribus, tum in Aeschylo multa felicissime emendauit, quæ adhuc in omnibus impressis libris deprauata circumferuntur. eum

igitur merita laude fraudare nolui. Sed iam neminem esse arbitror, qui non decimam illam Musam audire gestiat.

Φαίνεταί μοι κεῖνος ἴσος θεοῖσιν
ἔμμεν᾽ ἀνὴρ, ὅς τις ἐναντίον τοι
ἰζάνει, καὶ πλασίον ἁδὺ φωνεύ-
σας ὑπακούει,
καὶ γελώσας ἱμερόεν, τό, μοι τὰν
καρδίαν ἐν στήθεσιν ἐπτόασεν.
ὡς ἴδον σε, βρόγχον ἐμοὶ γὰρ αὔδας
οὐδὲν ἔθ᾽ ἥκει.
ἀλλὰ καμμὲν γλῶσσ᾽ ἔαγ᾽, ἀν δὲ λεπτὸν
αὐτίκα χρῶ πῦρ ὑποδεδρόμακεν.
ὀμμάτεσσιν δ᾽ οὐδὲν ὄρημι: βομβεῦ-
σιν δ᾽ ἀκοαί μοι:
καδ δ᾽ ἱδρὼς ψυχρὸς χέεται: τρόμος δὲ
πᾶσαν αἵρει: χλωροτέρη δὲ ποίας
ἐμμὶ: τεθνᾶναι δ᾽ ὀλίγου δέοισα
φαίνομαι ἄπνους.

AD SE IPSVM DE STRVMA, ET VATINIO.

QVID est Catulle, quod moraris emori?
Sella in curuli Struma Nonius sedet:
Per consulatum peierat Vatinius.
Quid est Catulle, quod moraris emori?

Quid est Catulle?) secum indignatur, homines indignissimos, Nonium cognomento Strumam, & Vatinium, illum quidem ad ædilitatem, præturam ue

(non

(non enim memini quidquam hac de re certi proditum esse) illum etiam ad consulatum peruenisse: idq; ita ini quo animo fert, ut nihil sibi caussæ esse dicat, cur non à uita potius recedat, quàm ut ista spectacula uideat. Per consulatum.) solebant enim per ea iurare, quæ carissima haberent. Peierat.) per consulatum iurare intolerabilis arrogantiæ esset: at in peierando etiam aliud flagitiũ est. Fuit autem P. Vatinius cõsul una cũ Q. Fusio Caleno: ualdéq; errant hoc loco omnes interpretes, qui, quæ de Caninii consulatu dicta sunt, ea ad Vatinium referunt. sed erroris sui ducem atque auctorem habent Macrobium, qui, in percensendis Ciceronis iocis, Vatinium ubique pro Caninio nominat: si tamen impressi libri uacant mendo.

DE QVODAM, ET CALVO.

RISI nescio quem modo in corona,
Qui, cum mirifice Vatiniana
Meus crimina Caluus explicasset,
Admirans ait hæc, manusq; tollens,
Dii magni salicippium disertum.

Risi nescio quem.) Caluus exiguæ staturæ fuit, sed acer & uehemẽs in dicendo. is in controuersia quadã, ne propter corporis paruitatem minus conspicuus esset, imponi se supra cippum iusserat; ut est apud Senecam. Ait igitur Catullus ualde risisse se, quòd, cum Caluus mira orationis uehementia in Vatinium dixisset, quidam è corona, admiratus in tantulo corpusculo tantam eloquentiæ uim latere, sublatis manibus, Di magni,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

gni, dixerit, ſalicippium diſertum; reſpiciens uidelicet ad id, quod paulo ante narrauimus. Ridendi autem occaſionem cepit poeta ex eleganti nouitate uocis, quam ille, quiſquis fuit, à ſaliendo in cippum, urbane admodum, uenuſteq; confinxerat. Cum autem alij monſtra quædam uocabulorum in hunc locum inuexiſſent, eaq; barbare, & inſulſe interpretati eſſent; primus Paulus Manutius animaduertit, & hic, & apud Senecam, ſalicippium, eo quo diximus ſenſu, legi oportere. In corona.) ita uocabant multitudinem, quæ in forum confluebat. Cicero, Non enim corona conſeſſus ueſter cinctus eſt, ut ſolebat. Vatiniana crimina.) ex oratione Calui in Vatinium, citat hæc uerba Seneca libro XVI. epiſtolarum. Factum eſſe ambitum ſcitis: et hoc uos ſcire, omnes ſciunt. Manusq; tollens.) geſtus admirantium. Cicero ad Cæſarem, Suſtulimus manus & ego, & Balbus. tanta fuit opportunitas, ut illud neſcio quid non fortuitum, ſed diuinum uideretur: & in Academicis, Hortenſius autem uehementer admirans: quod quidem perpetuo, Lucullo loquente, fecerat, ut etiam manus ſæpe tolleret.

*

* Othonis caput oppido eſt puſillum.
* Heri ruſtice ſemilauta crura
* Subtile, & leue peditum Libonis
* Sed non omnia diſplicere uellem
* Tibi, & Suffetio ſeni recocto.
* Iraſcere iterum meis iambis
* Immerentibus unice imperator.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Othonis caput.) *hos quidem uersus, nisi sibylla, ut ille ait apud Plautum Pseudolus, legerit, Interpretari alium posse reor neminem. omnino constat, fragmenta esse diuersorum epigrammatum, sed ita lacera, ut non sperem unquam intellectum iri. uetat autem Hippocrates, desperatis adhibere medicinam.*

AD CAMERIVM.

ORAMVS, *si forte non molestum est,*
Demonstres ubi sint tuæ latebræ.
Te quæsiuimus in minore campo,
Te in circo, te in omnibus tabernis,
Te in templo supero Ioui sacrato,
In Magni simul ambulatione.
Femellas omnes amice prendi,
Quas uultu uidi tamen serenas.
Has te sic tantum ipse flagitabam,
Camerium mihi pessimæ puellæ.
Quædam, inquit, nitidum sinum reducens,
En hic in roseis latet papillis.
Non custos si fingar ille Cretum,
Non si Ladas, pennipes ue Perseus,
Non si Pegaseo ferar uolatu,
Non Rhesi niueis, citisq; bigis.
Adde huc plumipedas, uolatilesq;,
Ventorumq; simul require cursum,
Quos iunctos Cameri mihi dicaris,

Defessus tamen omnibus medullis,
Et multis langoribus peresus
Essem, te mihi amice quæritando.
Sed, te quærere iam Herculis labos est.
Tanto ten' fastu negas amice?
Dic nobis ubi sis futurus, ede
Audacter, comiti licenter ede:
Num te lacteolæ tenent puellæ?
Si linguam clauso tenes in ore;
Fructus proijcies amoris omnes.
Verbosa gaudet Venus loquela.
Vel, si uis, licet obseres palatum,
Dum uestri sim ego particeps amoris.

Oramus.) *exponit, quantopere se, quærendo Camerio, defatigauerit; rogatq; eum, tum ut, ubi sit futurus, indicet, tum ut amores detegat suos. In magna autem parte horum uersuum spondæus secundo loco ponitur: quod cum quibusdam uideretur absurdum, discessum est à ueterum librorum fide, uarieq; mutata quamplurima. ego ueterem scripturam, quantum in me fuit, reposui.* In minore campo,) *qui ad campum Martium fuisse dicitur.* In circo.) *circum maximum intelligo.* Te in) *litera e non eliditur.* Omnibus tabernis,) *quæ in foro dispositæ erant.* In templo.) *Capitolium dicit.* In Magni simul ambulatione,) *in porticu Pompeiana.* Femellas.) *iocose. Sciebam te magnum esse assectatorem feminarum, in quibus aliqua esset formæ elegantia. itaque ex eiusmodi omnibus de te percontabar.*

contabar. Sic tantum,) *nulla longiore utens oratione, quoniam uidelicet te uidere properabam.* Camerium mihi.) *indicate, ſubintelligendum.* Quædam,) *illudens mihi, ſimulq́; occaſionem quærens, qua mihi pectoris ſui candorem & pulchritudinem oſtenderet.* Non cuſtos ſi fingar ille Cretum,) *non ſi Dædalus fiam. cuſtodem autem Cretum uocat, quòd ei Minos proficiſcens aduerſus Athenienſes, regni cuſtodiam commiſerit. ita enim à quibuſdam, ſed non ualde idoneis auctoribus, traditum eſt. an potius Talum dicit? hunc enim tantæ celeritatis fuiſſe aiunt, ut totam Cretam uno die pedibus obiret. quod tamen equidem nuſquam adhuc reperire potui, niſi apud eos, qui ita hunc Catulli locum interpretantur. ego, quæ de Talo apud ſcriptores* ἀξιολόγους *comperi, afferam: deinde ſuum cuique iudicium relinquam. Hūc igitur toto corpore æreum fuiſſe accepimus, præter tuberculum quoddam in imo calcaneo, tenui membranula tectum; qua dirupta, mors ei fataliter conſtituta eſſet. hunc Iuppiter raptæ Europæ, & in Cretam abductæ dono dedit, qui inſulæ cuſtos foret, terq́; totam inſulam obiret: die, an menſe, an anno, nihil diſerte ab Apollonio expreſſum eſt, quo loco narrat, quem in modum hic Argonautas, à Colchica expeditione redeuntes, ne in Cretam, ut uolebant, appellerent, prohibuerit. eius è libro quarto hæc ſunt.*

Τοὺς δὲ Τάλως χάλκειος, ἀπὸ στιβαροῦ σκοπέλοιο
Ῥηγνύμενος πέτρας, εἶργε χθονὶ πείσματ' ἀνάψαι,
Δικταίην ὅρμοιο κατερχομένους ἐπ' ἰωγήν.

Τὸν μὲν χαλκείης μελιηγενέων ἀνθρώπων
Ῥίζης λοιπὸν ἐόντα, μετ' ἀνδράσιν ἡμιθέοισιν
Εὐρώπῃ Κρονίδης νήσου πόρεν ἔμμεναι οὗρον,
Τρὶς περὶ Χαλκείοις Κρήτην ποσὶ δινεύοντα. id est,
Aereus hosce Talus lapides è monte reuulsos
Proijciens, uetuit terræ religare rudentes,
Ostia cum cursu peterent Dictæa citato.
Iuppiter hunc, reliquum ex hominum arboribus natorũ
Aerea progenie, cum semideum comitatu,
Custodem Europæ dederat, qui littora Cretæ
Ter, quàm longa forent, pedibus lustraret ahenis.

ijs autem, qui consequuntur, uersibus, qua illum arte Medea interfecerit, exponitur. In Orphei quoque Argonauticis hæc de eo leguntur.

Ὅσσα τ' ἄρ' ἐν Κρήτῃ πάθον ἄλγεα τετληῶτες,
Χάλκειον τριγίγαντα δοκεύμενοι, ὄφρ' ἱκόμεσθα,
Ὅς ῥά οἱ οὐκ εἴα λιμένων ἔντοσθεν ἱκέσθαι.
Quid memorem, ad Cretã quot dura et acerba tulerunt,
E solido uastum spectantes ære gigantem,
Illos qui optato uetuit succedere portu?

meminit eius & Lucianus in φιλοψεύδει, his uerbis. Ὅρα τοίνυν, ἦν δ' ἐγὼ, μὴ οὐχὶ Πέλιχος ὁ ἀνδριὰς, ἀλλὰ Τάλως ὁ Κρὴς ὁ τοῦ Μίνωος ᾖ. καὶ γὰρ ἐκεῖνος χαλκοῦς τις ἦν, τῆς Κρήτης περίπολος. Eustathius in uicesimum Odysseæ narrat, eum mira quadam ratione solitum enecare hospites, qui in Cretam appulissent. desiliebat enim in ignem: (poterat autem id impune facere, cum æneus esset) ibiq; ita se concalefaciebat, ut canderet. comprehensos igitur hospites, & pectori suo

admotos, ridens ipse, exurebat. etsi Eustathius, non hunc, sed alium quendam, quem Vulcanus fabricatus esset, Europæ custodem datum, innuere uidetur. Plato in Minoe narrat, duos affuisse Minoi, quibus ipse ad legum custodiam uteretur, Rhadamanthum, & Talum; quorum illi res urbanas, huic ceteram Cretam curæ fuisse. Talum itaque solitum ter quotannis obire omnes Cretensis agri pagos, ferentem secum leges in æs incisas: unde datam fabulæ occasionem, ut æneus diceretur. Fuerunt & alij hoc nomine: sed nihil ad eum, in quo nunc uersamur, locum. Non si Ladas.) Solinus, Primam palmam uelocitatis Ladas quidam adeptus est, qui ita supra cauum puluerem cursitauit, ut, arenis pendentibus, nulla indicia relinqueret uestigiorum. Pausanias Corinthiacis, τοῦ ναοῦ δέ ἐστιν ἐντὸς λάδας, ποδῶν ὠκύτητι ὑπερβαλόμενος τοὺς ἐφ' αὑτοῦ. loquitur autem de templo Apollinis Lycij. Idem Laconicis, προελθόντι δὲ αὐτόθεν σταδίους εἴκοσι, τοῦ Εὐρώτα τὸ ῥεῦμα ἐγγυτάτω τῆς ὁδοῦ γίνεται, καὶ λάδα μνῆμά ἐστιν ὠκύτητι ὑπερβαλομένου ποδῶν τοὺς ἐφ' αὑτοῦ. καὶ δὴ καὶ ὀλυμπιάσιν ἐστεφανοῦτο δολιχῷ κρατῶν. δοκεῖ δέ μοι, κάμνων αὐτίκα μετὰ τὴν νίκην ἐκομίζετο, καὶ συμβάσης ἐνταῦθα οἱ τελευτῆς, ὁ τάφος ἐστὶν ὑπὲρ τὴν λεωφόρον. meminit & in Arcadicis. sed & Martialis,

Habeas, licebit, alterum pedem Ladæ;
Inepte, frustra crure ligneo curres.

nominat eum & Cornificius libro quarto ad Herennium. Perseus.) de hoc multa Ouidius, multa

Hyginus;

Hyginus; longe plurima autem interpres Apollonij in quartum Argonauticorum. Multa etiam Pausanias in Corinthiacis. Non si Pegaseo.) Pegasi fabula notior est, quàm ut hoc loco explicari debeat. Non Rhesi.) fabula est apud Homerum Iliados κ. Niueis, citisq;.) Homerus,

Λευκότεροι χιόνος, θείειν δ' ἀνέμοισιν ὁμοῖοι.

Virgilius utrunque complexus est, cum equos illos ardentes uocauit. Bigis.) equos ipsos ad currum iunctos significat. Deficit autem hoc loco oratio, si animaduertas: est enim sensus: Si hæc omnia uera essent, non tamen tantum itineris sine lassitudine obire possem. Talia exempla satis multa in antiquis scriptoribus reperiri queunt. Plumipedas, uolatilesq;.) admonent, & recte, omnes Catulliani interpretes, uersum hunc non de auibus solum, sed etiam de Zethe, & Calai, Boreæ filijs, intelligendum esse. fabulam narrant Apollonius libro secundo, & Valerius Flaccus libro quarto Argonauticon. meminit & Pindarus Pythijs. Quos iunctos,) quorum omnium coniunctam celeritatem. Mihi dicaris,) mihi dederis. Virgilius,

= propriamq; dicabo.

et in tribus uerbis prætoris, Do, dico, addico: est enim à dicando, non à dicendo: quod nostri iurisconsulti parum intelligere uidentur. Quæritando.) antiquum uerbum. Plautus Menæchmis,

Hodie in Epidamnum uenit cum seruo suo,
Hunc queritatum geminum germanum suum.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Si linguam.) *si amores tuos mihi celare perges, priuabis te gaudiorum tuorum longe maximo fructu. crescunt enim gaudia, quæ cum amicis communicantur. Tibullus tamen,*

Qui sapit, inquit, in tacito gaudeat ille sinu.

Verbosa gaudet.) *contra, Tibullus,*

celari uult sua furta Venus. Vel si uis.) *si uis, inquit, per me licet, alios omnes celatos habeas, dum unus ego sim tuarum uoluptatum conscius.*

AD CATONEM.

O REM *ridiculam Cato, & iocosam,*
Dignamq; auribus, & tuo cachinno.
Ride, quidquid amas Cato Catullum.
Res est ridicula, & nimis iocosa.
Deprendi modo pupulum puellæ
Trusantem: hunc ego, si placet Dionæ,
Pro telo rigida mea cecidi.

O rem ridiculam.) *ad quem è Catonibus scriptum hoc carmen fuerit, sciri posse non puto. neque uero magni interest. hoc modo teneatur, ad eum, qui se Vticæ interfecit, non pertinere. neque enim, ut cetera omittam, suspicio hæc in illius seueritatem cadit.* Trusantem,) *siculam suam in puellæ uaginam intrudere molientem.* Dionæ,) *Veneri, aut Veneris matri.* Pro telo.) *simile quiddam narrat Appuleius libro IX. de pistore, qui puerum formosum cum uxore deprehenderat.*

IN MAMVRRAM, ET CAESAREM.

PVLCHRE conuenit improbis cinædis
Mamurræ pathicoq;, Cæsariq;.
Nec mirum: maculæ pares utrisque,
Vrbana altera, & illa Formiana,
Impressæ resident, nec eluentur.
Morbosi pariter, gemelli utrique,
Vno in ludulo eruditi ambo.
Non hic, quàm ille, magis uorax adulter,
Riuales, socij & puellularum.
Pulchre conuenit improbis cinædis.

Pulchre conuenit.) *Cæsaris & Mamurræ amicitiam exagitat, affirmans eam non aliunde, quàm ex uitiorum similitudine, conglutinatam.* Vrbana altera, & illa Formiana.) *fortasse, quòd Cæsar in urbe, Mamurra Formijs ætatis suæ teneritudinem alienæ libidini prostituerit.*

AD COELIVM DE LESBIA.

COELI Lesbia nostra, Lesbia illa,
Illa Lesbia, quam Catullus unam
Plus, quàm se, atque suos amauit omnes,
Nunc in quadriuijs, & angiportis,
Glubit magnanimos Remi nepotes.

Cœli.) *memoriæ proditum ab Appuleio est, puellam, quæ in amoribus ac delicijs huic poetæ fuit, quamq; ipse Lesbiam nominauerit, Clodiam illam, P. Clodij sororem, fuisse; cuius à fratre primum delibata pudicitia,*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

uniuersæ postea iuuentutis Romanæ *libidini exposita prostitit.* Eius igitur *consuetudine cum* M. Cœlius *diu, multumq; usus fuerit; assentior eruditissimo homini,* Victorio, *qui carmen hoc ad* M. Cœlium *refert.* Glubit.) *ad* Veneream *turpitudinem potius, quàm ad fortunarum spoliationem, referri puto.* Magnanimos) *ex contrario intelligendum.*

DE RVFA.

BONONIENSIS *Rufa Rufulum fellat*
Vxor Meneni, sæpe quam in sepulcretis
Vidistis, ipso carpere è rogo cenam,
Cum deuolutum ex igne prosequens panem,
A semiraso tunderetur ustore.

Bononiensis Rufa.) *Rufam quandam, ut mendicam, & ut fellatricem, notat.* Ipso carpere è rogo cenam.) *epulas in rogum conijcere solebant: locumq;, in quo illæ comburerentur, culinam uocabãt. auctor* Festus. *Extremæ autem mendicitatis signum est, quod hic affert poeta. et tale est illud* Terentij, *E`flamma te cibum petere posse arbitror.* Semiraso,) *ex igne.*

*

NVM *te leæna montibus Libyssinis,*
Aut Scylla latrans infima inguinum parte,
Tam mente dura procreauit, ac tetra,
Vt supplicis uocem in nouissimo casu
Contemptam haberes? ah nimis fero corde.

Num te leæna.) *ad quem scribatur hoc carmen, sciri*

non

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

non potest. sed &, fragmentum potius esse, quàm epigramma integrum, existimo.

IN NVPTIAS IVLIAE, ET MANLII.

COLLIS o Heliconij
Cultor, Vraniæ genus,
Qui rapis teneram ad uirum
Virginem, o Hymenæe Hymen,
Hymen o Hymenæe.
Cinge tempora floribus
Suaue olentis amaraci.
Flammeum cape. lætus huc
Huc ueni, niueo gerens
Luteum pede soccum:
Excitusq; hilari die,
Nuptialia concinens
Voce carmina tinnula,
Pelle humum pedibus, manu
Spineam quate tædam.
Nanque Iulia Manlio,
Qualis Idalium colens
Venit ad Phrygium Venus
Iudicem, bona cum bona
Nubit alite uirgo.
Floridis uelut enitens
Myrtus Asia ramulis,
Quos Hamadryades deæ
Ludicrum sibi roscido

Nutriunt

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Nutriunt humore.
Quare age huc aditum ferens
Perge linquere Thespiæ
Rupis Aonios specus,
Nympha quos super irrigat
Frigerans Aganippe;
Ac domum dominam uoca
Coniugis cupidam noui,
Mentem amore reuinciens,
Vt tenax edera hac, & hac
Arborem implicat errans.
Vos item simul integræ
Virgines, quibus aduenit
Par dies, agite, in modum
Dicite, o Hymenæe Hymen,
Hymen o Hymenæe:
Vt lubentius auditus,
Se citarier ad suum
Munus, huc aditum ferat,
Dux bonæ Veneris, boni
Coniugator amoris.
Quis deus magis optimis
Expetendus amantibus?
Quem colant homines magis
Cælitum? o Hymenæe Hymen,
Hymen o Hymenæe.
Te suis tremulus parens
Inuocat: tibi uirgines
Zonula soluunt sinus:

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Te timent: cupida nouos
Captat aure maritus.
Tu fero iuueni in manus
Floridam ipse puellulam
Matris è gremio suæ
Dedis, o Hymenææ Hymen,
Hymen o Hymenææ.
Nil potest sine te Venus,
Fama quod bona comprobet,
Commodi capere; at potest
Te uolente. quis huic deo
Comparariér ausit?
Nulla quit sine te domus
Liberos dare, nec parens
Stirpe dicier; at potest
Te uolente. quis huic deo
Comparariér ausit?
Quæ tuis careat sacris,
Non queat dare præsides
Terra finibus; at queat
Te uolente. quis huic deo
Comparariér ausit?
Claustra pandite ianuæ.
Virgo adest. uiden' ut faces
Splendidas quatiunt comas?
Sed moraris. abit dies.
Prodeas noua nupta.
Tardat ingenuus pudor,
Quom tamen magis audiens

Flet,

Flet, quòd ire necesse sit.
Sed moraris. abit dies.
Prodeas noua nupta.
Flere desine: non tibi
* Herculeia periculum est,
Ne qua femina pulchrior
Clarum ab Oceano diem
Viderit uenientem.
Talis in uario solet
Diuitis domini hortulo
Stare flos hyacinthinus.
Sed moraris. abit dies.
Prodeas noua nupta.
Prodeas noua nupta, si
Iam uidetur, & audias
Nostra uerba. uiden'? faces
Aureas quatiunt comas.
Prodeas noua nupta.
Non tuus leuis in mala
Deditus uir adultera,
Probra turpia persequens,
À tuis teneris uolet
Secubare papillis:
Lenta quin uelut assitas
Vitis implicat arbores,
Implicabitur in tuum
Complexum. sed abit dies.
Prodeas noua nupta.
O cubile, quot omina

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Candido pede lectulis,
Quæ tibi ueniunt bona.
Gaudeas. ſed abit dies.
Prodeas noua nupta.
Quæ tuo ueniunt hero,
Quanta gaudia, quæ uaga
Nocte, quæ medio die
Gaudeas. ſed abit dies.
Prodeas noua nupta.
Tollite o pueri faces:
Flammeum uideor uidere.
Ite, concinite in modum,
O Hymen Hymenææ Hymen
Hymen o Hymenææ.
Neu diu taceat procax
Feſcennina locutio:
Neu nuces pueris neget
Deſertum domini audiens
Concubinus amorem.
Da nuces pueris iners
Concubine: ſatis diu
Luſiſti nucibus: lubet
Iam ſeruire Thalaſſio.
Concubine nuces da.
Sordebant tibi uillicæ
Concubine hodie, atque heri.
Nunc tuum cinerarius
Tondet os. miſer ah miſer
Concubine nuces da.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Diceris male te à tuis
Vnguentate glabris marite
Abstinere: sed abstine.
O Hymen Hymenæe Hymen,
Hymen o Hymenæe.
Scimus, hæc tibi, quæ licent
Sola cognita: sed marito
Ista non eadem licent.
O Hymen Hymenæe Hymen,
Hymen o Hymenæe.
Nupta tu quoque, quæ tuus
Vir petet, caue ne neges,
Ne petitum aliunde eat.
O Hymen Hymenæe Hymen,
Hymen o Hymenæe.
En tibi domus & potens,
Et beata uiri tui,
Quæ tibi, sine, seruiat.
O Hymen Hymenæe Hymen,
Hymen o Hymenæe.
Vsque dum tremulum mouens
Cana tempus anilitas
Omnia omnibus annuit.
O Hymen Hymenæe Hymen,
Hymen o Hymenæe.
Transfer omine cum bono
Limen aureolos pedes,
Rasilemq; subi forem.
O Hymen Hymenæe Hymen,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Hymen o Hymenææ.
Aspice, unus ut accubans
Vir tuus Tyrio in thoro,
Totus immineat tibi.
O Hymen Hymenææ Hymen,
Hymen o Hymenææ.
Ille non minus, atque tu,
Pectore uritur intimo,
Flamma sed penita magis.
Hymen o Hymenææ Hymen,
O Hymen Hymenææ.
Mitte brachiolum teres
Prætextate puellulæ;
Iam cubile adeat uiri.
O Hymen Hymenææ Hymen,
Hymen o Hymenææ.
Vos unis senibus bonæ
Cognitæ bene feminæ
Collocate puellam.
O Hymen Hymenææ Hymen,
Hymen o Hymenææ.
Iam licet uenias marite:
Vxor in thalamo est tibi
Ore floridulo nitens,
Alba parthenice uelut,
Luteum ue papauer.
Non diu remoratus es.
Iam uenis. bona te Venus
Iuuerit, quoniam palam

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Quod cupis, capis, & bonum
  Non abſcondis amorem.
At marita tuum tamen
  Celites, nihilo minus
  Pulchra res: neque te Venus
  Negligit. ſed abit dies.
  Perge, ne remorare.
Ille puluis Erythrei,
  Siderumq́; micantium
  Subducat numerum prius,
  Qui ueſtri numerare uult
  Multa millia luſus.
Ludite, ut lubet, & breui
  Liberos date. non decet
  Tam uetus ſine liberis
  Nomen eſſe, ſed indidem
  Semper ingenerari.
Torquatus, uolo, paruulus
  Matris è gremio ſuæ
  Porrigens teneras manus,
  Dulce rideat ad patrem,
  Sed micante labello.
Sit ſuo ſimilis patri
  Manlio, & facile inſciјs
  Noſcitetur ab omnibus,
  Et pudicitiam ſuæ
  Matris indicet ore.
Talis illius à bona
  Matre laus genus approbat,

Qualis

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Qualis unica ab optima
Matre Telemacho manet
Fama Penelopæo.
Claudite ostia uirgines.
Lusimus satis. at boni
Coniuges bene uiuite, &
Munere assiduo ualentem
Exercete iuuentam.

Collis o Heliconii.) Manlij, puto, eius, ad quem infra elegiam scribit, & Iuliæ nuptias ode elegantissima celebrat, eisq; à dijs immortalibus fausta omnia precatur. Est autem hoc carmen quidem nuptiale, neque tamen proprie epithalamium. nam epithalamia canebantur à uirginibus, cum iam noua nupta in lecto uiri collocata esset; ut, eo primum illud prælium committente, effringenteq; illud uirginei pudoris ueluti uallum, clamor, qui non nunquam à uirginibus in eo conflictu edi solet, exaudiri non posset. in quem usum etiam nuces pueris spargi solebant; quibus illi colligendis intenti, tumultu & strepitu omnia implerent. At hoc uersu & puellæ ipsæ admonentur, ut canant; & tota nuptialis pompa describitur, ut, quemadmodum ante dixi, epithalamium esse uix possit: nisi quis, epithalamij nomine latius accepto, omne nuptiale carmen significari putet. Principio igitur Hymenæum, deum nuptiarum præsidem, inuocat; eumq; orat, ut his nuptijs felix ac propitius assit. Quæ de Hymenæo traduntur, quia peruulgata sunt, piget ascribere.

Qui rapis.) Festus, Rapi simulatur uirgo ex gre-

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

mio matris: aut, si ea non est, ex proxima necessitudine, cum ad uirum traditur: quòd uidelicet ea res feliciter Romulo cessit. Idem, Rapi etiam fax solet in nuptijs, qua prælucente, noua nupta deducta est, ab utriusque amicis; ne aut uxor eam sub lecto uiri ea nocte ponat, aut uir in sepulcro comburendam curet: quo utroque mors propinqua alterius utrius captari putatur. O Hymenæe Hymen.) *hæc cani solebant, cum in domum uiri noua deduceretur. uide Plautum Casina. meminit & Terentius Adelphis.* Cinge tempora.) *redimitus floribus deus hic, & facem gestans pingebatur. Theocritus, epitaphio Adonidis.*

Εσβεσε λαμπάδα πᾶσαν ἐπὶ φλιαῖς ὑμεναῖος,
Και σέφος ἐξεπέτασσε γαμήλιον.

Suaue olentis.) *hoc uocabulo usus est & in carmine illo in Priapum,*

Pallentesq; cucurbitæ, & suaue olentia mala.

sic Virgilius suaue rubentem hyacinthum & suaue rubentem muricem dixit. Flameum cape,) *quo nymphæ caput amicias, ad pudorem indicandum. Festus, Flameo amicitur nubens, ominis boni caussa; quòd ea assidue utebatur flaminica, id est, flaminis uxor, cui non licebat facere diuortium.* Luteum.) *colorem hunc fuisse in nuptijs usitatum, auctor est Plinius.* Pelle humum pedibus,) *salta. sic Horatius,*

Nunc est bibendum, nunc pede libero
Pulsanda tellus.

Spineam.) *recte emendauit hunc locum ante hos L annos Parthenius, cum antea legeretur,*

retur, Pineam. e ſpina enim alba nuptiales tædas fieri ſolitas, & Feſtus teſtatur, & Plinius: idq; quoniam in Sabinarum raptu, qui feliciſſime ceſſit, talibus etiam tædis paſtores uſi erant. Nanque Iulia.) æque pulchram eſſe dicit Iuliam, atque erat Venus, cum ad Paridem, ſubitura formæ iudicium, uenit. Fabula omnibus nota eſt. Cum bona alite.) Vetuſte addidit, cum: ut & infra,

Transfer omine cum bono.

uſitatius enim hæc ſine præpoſitione dicuntur. Horatius, Mala ſoluta nauis exit alite. Idem,

= mala ducis aui domum
Quam multo repetet Græcia milite. Tibullus,

Fulſerit hic niueis Delius alitibus.

Bona cum bona.) hæc figura, quam Cornificius traductionem uocat, huic ſcriptori, & Plauto perfamiliaris eſt. Sic infra,

Dux bonæ Veneris, boni
Coniugator amoris.

multisq; alijs in hoc ipſo poematio locis. Floridis uelut.) elegantiſſima comparatione exornat pulchritudinem Iuliæ, ſimilem ipſam eſſe dicens myrto tenellæ; quam paulatim aſſurgentem, nymphæ ſummo ſtudio nutriant. Et apparet, hac comparatione poetam ipſum delectatum, quam infra repetierit, cum de Ariadna loqueretur,

Quales, inquit, Eurotæ progignunt flumina myrtos,
Aura ue diſtinctos educit uerna colores.

Hoc autem ex Homero ſumpſit, apud quem Vlyſſes

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Nausicaam teneræ & proceræ assimilat palmæ. locus est, Odysseæ VI.

Δήλῳ δή ποτε τοῖον Απόλλωνος παρὰ βωμῷ
Φοίνικος νέον ἔρνος ἀνερχόμενον ἐνόησα. id est,
Talem equidem tenero surgentem germine palmam
Deli olim, Phœbi ante aras, uidisse recordor.

Myrtus Asia,) quòd uidelicet in Asia, propter regionis calorem, arbor hæc felicissime proueniat. Neque est, quòd quenquam moueat syllabæ modus. sic Homerus Iliados II.

Ασίῳ ἐν λειμῶνι, καϋστρίου ἀμφὶ ῥέεθρα. sic Maro,
= & quæ Asia circum
Dulcibus in pratis rimantur stagna Caystri. & alibi,
= sonat amnis, & Asia longe
Pulsa palus. Sic, cum Arabes & Italos prima correpta enunciemus, Arabiam & Italiam prima producta dicimus. Biennio fere, postquam hic commentarius primum editus est, scripsit ad me Roma Dionysius Lambinus, homo mihi & propter doctrinæ præstantiam, & propter suauissimos mores eximie carus, esse illic quosdam homines eruditos, qui cum ceteroqui perhonorifice de me sentirent, hoc loco diligentiam meam requirerent, qui ab Asia regione, non ab Asia palude, Asiam myrtum dici putassem, neque saltem ea uidissem, quæ hac de re peruulgati Homerici ac Virgiliani interpretes tradidissent. ego autem, quòd de me bene sentiant, gratiam habeo: quòd me, hoc quidem loco, reprehendant, facere iniuste puto. nam illam ipsam paludem in Asia esse constat: & pratum illud Asium, ut

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

non nulli à nomine ἄσις, alij ab heroe quodam Asia, ita sunt qui à terra Asia nominatum opinentur. idq́; & Eustathius testatur, & is, cuius sunt scholia in Homerum. Est autem mihi quoque, nisi fallor, liberum, in sententiarum uarietate, id sequi, quod maxime probabile uideatur. Hamadryades,) nymphæ ita dictæ, quòd cum arboribus & nascantur, & intereant. Hinc est, quòd Aeneas, cum sanguinem ex arbore, cuius ipse ramos uulserat, stillantem uidisset, nympharum pacem petijsse se ait, ueritus nimirum, ne earum aliquam in arbore læsisset. Eædem interdum & Naiades dicuntur. Ouidius,

Naiada uulneribus succidit in arbore factis.

Illa perit. fatum Naiados arbor erat.

Nutriunt humore.) spondæum pro dactylo posuit, ut sæpe supra in Phaleucijs. infra quoque in carmine de Atti sæpe longam unam duabus breuibus mutat. Est autem hæc uera Aldinorum Gryphianorumq́; codicum scriptura, quam alij temere repudiarunt. Thespiæ Rupis Aonios specus.) Heliconem ipsum dicit. Nympha.) hæc est uetus scriptura. aut igitur Aganippen ipsam nympham uocat; aut nympham pro lympha more ueterum dixit. sic enim et apud Virgilium eruditi legunt, Dant famuli manibus nymphas. Dominam.) ita uocabantur, quæ conueniebant in manum, id est, matresfamilias. uide Nonium. Sed & patresfamilias, domini uocabantur. M. Brutus de officio, (citat Priscianus) itaque patresfamiliæ domini sumus. Terêtius Heautontimorumeno,

domina, ergo herus damno auctus est.

Vt tenax edera.) *comparatio & aptissima, & usitatissima. Festus, Edera uincit, ad quodcunque se applicat: ideoq; eam flamini Diali neque tangere, neque nominare fas erat. Sed ne annulum quidem ei gestare solidum licebat, aut aliquem habere in se nodum.* Integræ,) *intactæ, innuptæ, ἄζυγες.* Quibus aduenit Par dies,) *quibus, suo cuique tempore, eadem obeunda erunt sacra.* In modum,) *concinne, ἐῤῥύθμως. Sic infra,*

Ite, concinite in modum.

Bonæ Veneris,) *honestæ, & legitimæ.* Tremulus,) *senex.* Zonula.) *de hoc ritu, alio iam loco diximus. Versus autem, qui proxime sequuntur, ita scripti sunt in omnibus, quos ego quidem uiderim, libris:* Te timens cupida nouos Captat aure maritos. *idq;, tanquam integrum, omnes interpretantur, puellas uidelicet metuentes, ne in malos maritos incidant, cupide auscultare, cum parentes de adoptando sibi genero aliquo uerba faciunt. Ac memini equidem, L. Memmium Fremiotum, nobilissimum, summoq; præditum ingenio adolescentem, cum hoc carmen una euolueremus, mihi dicere, & totam hanc sententiam magnopere frigidam, & subitam illam numerorum commutationem sibi ualde inconcinnam, ualdeq; à lepore huius poetæ alienam uideri; neque dubitare se, quin locus corruptus esset. quod cum mihi quoque hæc scribenti uenisset in mentem; cepissemq;, mehercule ipsius Memmij caussa paulo accuratius, de hoc*

toto cogitare; reperisse uideor, quo modo minima mutatione locus integer fiat. Ita igitur legendum puto,

= tibi uirgines
Zonula soluunt sinus,
Te timent: cupida nouos
Captat aure maritus.

ut sensus sit: dum uesper instat, quo tempore Hymenæus cani, & puellæ in maritorum domos perduci solent, trepidare ipsas, metuentes primam illam congressionem: maritos contra, quibus omnis mora longa sit, quibusq; longum uideatur, dum sint cum amoribus suis, stare attentis auribus, cupidissimeq; expectare, dum illud quasi Venerei conflictus classicum audiatur. Porro quòd, nouos maritus, antique pro, nouus maritus, dictum est; eam fuisse deprauandi loci occasionem puto. Quanquam autem non dubitabam, quin ex collatione, omnes mihi lepidiores homines assensuri essent; tamen & usitatam lectionem, & illius interpretationem apposui, si quis forte sic quoque eam tenere mallet. Fero,) ardenti. Floridam,) ἀνθηρὰν ἀκμάζουσαν, forma atque ætate integra. Dedis.) plus quiddam est dedere, quàm dare. Damus etiam recepturi: dedimus ea demum, quæ uolumus accipienti propria ac perpetua fieri. Parens Stirpe dicier.) iurisconsulti enim tradunt, parentes nusquam certos esse, nisi in nuptijs. At Telemachus ille Homericus ne sic quidem. Parens stirpe.) sic locutus est & Virgilius, = pulchra faciat te prole parentem. Quæ tuis careat sacris.) qui cælibes sunt, eos

uerisimile est minus solicitos esse de rep. quàm eos, qui & uxores, & liberos habent, in quibus quodam modo ipsi periclitentur; quorumq; omnium salutem in salute publica intelligant contineri. unde in multis ciuitatibus resp. cælibibus committi non solebat. Apud Massilienses *quidem, quorum ciuitas optime temperata olim fuisse perhibetur, timuchi esse non poterant, nisi qui & uxorem haberent, & liberos. fieri potest, ut idem* Romani *obseruauerint in ijs, quos præsides in prouincias mitterent.* Atque *hæc, etsi tantum coniectura nituntur, tamen aptiora, ni fallor, sunt ad hunc locum, quàm quæ de patrepatrato, & fecialibus* Guarinus, *& qui eum secuti sunt, attulerunt.* Virgo adest. *) id est, mox proditura est.* Ingenuus pudor. *) nihil est, quod magis iuuentutem deceat, quàm honestus pudor. itaque &* M. Cato *dicebat, placere sibi iuuenes, qui erubescerent, non qui pallescerent: &* Diogenes *uerecundum illum ruborem, colorem uirtutis esse dicebat: &* Pythias, *Aristotelis filia, interrogata, qui sibi color uideretur pulcherrimus, eum respondit, qui in ingenuis ex pudore enasceretur.* Virgines *autem præcipue commendat: unde tam sæpe uirgineum pudorem, uirginalemq; uerecundiam in scriptis ueterum legimus.* Flet. *) flere solent uirgines, ubi è domo paterna in mariti domum abducuntur: quod totum lacrymarum genus fictum esse,* Catullus *ipse alio loco dicturus est.* Herculeia. *)* Herculeij *cuiusdam meminit* Salustius *secundo historiarum,* Occurrere *duci, & prœlium accendere, adeo uti* Metello *in sagum,* Herculeio *in brachium*

tela

tela uenirent. atque hic uidelicet est, qui Sertorium secutus, tandem cæsus est à Q. Metello: cuius meminit & Frontinus in strategematis. Sed hæc, cum ex Iulia familia esset, ex Herculeia non poterat. An igitur Herculeiam dicit nobilissima stirpe ortam, & cuius maiores ad ipsum usque Herculem gentis primordia referrent? Vix crediderim. plane autem in meo uetere libro legitur omnibus literis, Arunculeia. sed tamen ab Arunca oppido, Aruncana potius diceretur. itaque ἐπέχω. Vario,) uarijs floribus picto. Stare.) hoc uerbo utitur, ut uiuidum ac uegetum indicet florem. In mala Deditus uir adultera.) quod nunc, studere alicui rei, & alicui rei deditum esse, dicimus; id ueteres, studere in aliqua re, et in aliqua re deditum esse, dicebant. Cato, Poeticæ artis honos non erat. si quis in ea re studebat, aut sese ad conuiuia applicabat, grassator uocabatur. Lucretius,

Et simul in pugnæ studio quòd dedita mens est.

Lenta uitis.) sic Virgilius,

Lenta quibus torno facili superaddita uitis.

Asitas, prope sitas. O cubile.) uerborum ordo paulo est perturbatior: quo factum est, ut non nulli locum hunc non carere uitio suspicati sint. ita autem digerenda sunt, ut intelligantur. O cubile, quot bona omina ueniunt lectulis candido pede: (pedem autem uocat, quo fulcitur lectus; ut supra,

= ueteris pedem grabati) & quæ bona omina ueniunt tibi. Gratulatur autem & cubili, & lectulis conscijs atque arbitris futuris nuptialiũ lusuum. sic Propertius,

= o tu

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

= o tu Lectule delicijs facte beate meis.

Citat fragmentum huic loco simile Priscianus ex Atticida, poeta uetere, in Hymenæo, quod tale est,

Felix lectule talibus Sole amoribus.

Constat autem & materiam eandem esse, & idem carminis genus: ut parum absit, quin ego hoc quoque Catulli carmen Hymenæum, non, epithalamium, inscribendum putem. Gaudia, quæ gaudeas.) ἑλληνισμὸς, ut in illo Virgilij,

= hunc, oro, sine me furere ante furorem.

Tollite o pueri faces.) describit nunc puellam egredientem domo. Quinque autem facibus utebantur in nuptijs; quòd is numerus quasi symbolum quoddam sit nuptiarum, ut qui ex primo impari, & primo pari, tanquam ex mare, & femina, constet. Plura, si libet, uide apud Plutarchum in problematis. Eas qui præferebant, daduchi à Græcis, à Latinis fortasse olim pueri lauti dicebantur. id suspicor ex uersiculo Plauti, qui est in Curculione, ubi seruus adolescenti eunti de nocte ad amicam, cereumq; manu ferenti ita dicit, Tute tibi puer es lautus, luces cereum. Quin & suspicor id olim ominosum habitum fuisse, creditumq;, qui nouæ nuptæ luxissent facem, eos postea nihili fore. nam apud eundum poetam Casina, Olympio Chalino, conseruo ac riuali suo, ita minitans inducitur,

Primum omnium huic lucebi' nouæ nuptæ facem:

Postilla ut semper improbus, nihiliq; sis.

Flameum.) quo, ut diximus, nuptæ amiciebatur caput. Neu diu taceat.) pueros admonet, ut de

more Fescenninos uersus canant. Iis autem uersibus, summa uerborum licentia & lasciuia factis, conuicia quædam in sponsos iaculariter spargi solebant. unde & statim poeta tum puero concubino Manlij petulantius quodam modo insultat; tum Manlium ipsum, ut nimis in pueros procliuem, notat, tum nuptam admonet, ne se in re Venerea uiro difficilem præbeat: alioqui fore, ut ipse delicias aliunde petitum eat: quam totam uerisimile est Fescenninorum uersuum materiam fuisse. Nec nuces.) & maritus ipse nuces pueris spargebat, tum ea, quam diximus, caussa, tum ut se puerilia omnia relinquere ostenderet; (unde est illud Virgilij, Sparge marite nuces)
& ipsius concubinus, ut ex hoc loco colligitur, indicans se amplius puerile illud passurum non esse. Thalasio.) hunc inuocabant in nuptijs. uide Liuium libro I. & Plutarchum problematis. Hic pro ipso matrimonio ponitur. Sordebant tibi uillicæ.) tu, inquit, nuper uillicarum dissuauiari te cupientium oscula, pro innata formosis omnibus superbia, refugiebas, & amore domini ferox, et formæ bono: at nunc certe istos animos demittes: cum et dominus ad nuptias animum adiecerit, & tonderi te iusserit: quod indicio est, te ei amplius in delicijs non fore. Porro comam nutrire olim pueri delicati solebant. Horatius,
Aut teretis pueri, longam renodantis comam.
Et Martialis, inter cetera, quæ ad pueri pulchritudinem faciunt, exigit, ut molles ei colla flagellent comæ. Atque hinc uidelicet Synesius sophista scripsit cinædos esse

esse pueros omnes, qui alerent comam. tondebantur autem uxores ducentibus dominis: aut alioqui cum ipsi iã exolescerent: quod interdum munus nouæ ipsæ nuptæ obibant. Martialis,

Flamea texuntur sponsæ: iam tæda parata est.

Tondebit pueros iam noua nupta tuos.

Fere autem comæ libamina dicabant alicui deo, ut multis ex Martiale & Papinio *locis cognosci potest.* Cinerarius.) *ita tonsores uocabant; quòd unum de ministerijs eorum esset, calefactis in cinere calamistris torrere ac uibrare crinem. eo nomine* Afranius *comœdiam quandam inscripsit suam.* Flauius Sosipater, *Muliebre, inquit, ministerium* Cinerarius *dicitur: nam* Cato *in originibus,* Mulieres, *inquit, nostræ capillum cinere ungitabant, ut rutilus esset crinis.* Male absti nere te,) *ita salax esse, ut abstinere non possis.* A tuis glabris,) *à pueris tuis, quorum genæ cruraq; nulla adhuc lanugine uiolantur.* Scimus hæc tibi quæ licent, Sola cognita.) *occupatio est. poterat enim* Manlius *dicere, se ab omni* Venere *illicita abstinuisse; neque ullam esse legem, quæ uetaret, quo minus ipse arbitrio suo ex pueris suis caperet uoluptatem. neque enim ueteribus turpe habebatur, primum illum ineuntis ætatis ardorem in seruis libertis ue suis consumere: neque hoc numerabant inter inhonestos amores.* Plautus Curculione,

Ita tuum conferto amorem semper, si sapis,

Ne, id, quod ames, populus si sciat, tibi sit probro.

& paulo post, Dum *te abstineas nupta, uidua, uirgine*

Ingenua,

Ingenua, et pueris liberis, ama quod lubet. atque hoc etiam affirmat Plutarchus, ubi caussas reddit, cur ingenui pueri bullam gestarent. At Catullus, etiam si hoc, inquit, nondum ducta uxore, tibi licuisse nouimus, nunc tamen marito iam eadem amplius non licent. Tempus.) annota tempus etiam priore numero pro parte capitis dici, contra quàm Sosipater putat. Sic Cornificius libro IIII. ad Herennium: Et dubitanti Graccho, quid esset, neque tamen locum, in quo constiterat, relinquenti, percutit tempus. Anilitas.) ita Varro Eudæmonibus dixit iuuenilitatem. Idemq; de liberis educandis, Velim mehercules, inquit ipse, usu magno puerilitatis formulam audire. Omnia omnibus annuit.) sic puto melius legi, quàm annuat: utcunque hoc malit Auancius. Iucunde autem exprimit naturam senum; in quibus caloris naturalis inopia imbecillitatem, imbecillitas tremorem efficit, ita ut caput perpetuo motitantes, omnia omnibus annuere uideantur. Transfer limen pedes.) noue dictum pro, fer pedes trans limen. Ominosum autem putabatur, uel ingrediendo, uel egrediendo limen tangere. Ouidius,

Omina sunt aliquid. modo cum discedere uellet,
Ad limen digitos constitit icta Nape.

ideoq; summus poetarum, equum illum fatalem in limine substitisse dicit. = quater ipso in limine portæ Substitit. Præcipue autem id in nouis nuptis religioni habebant. Plautus,

Sensim super attolle limen pedes noua nupta.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Lucanus in ſecundo,

Tralata uetuit contingere limina planta.

Cauſſas ex Seruio, & Plutarchi problematis require. Aureolos pedes,) pulchros. χρυσοῦ enim uocabant, quidquid pulchrum eſſet. At Homerus Tethyn ab argenteis pedibus ἀργυρόπεζον nominat. Raſilem,) politam, ξεστὴν. Forem.) Plautus Milite, ≈ecce autem commodum aperitur foris. Ouidius, ≈cuſtos in fore nullus erat. Idem,

Difficilem moto cardine pande forem.

Tyrio,) purpura Tyria inſtrato. Immineat tibi,) in te, tanquam in præda aliqua ſua, defixus, nuſquam à te oculos dimoueat, ſed uultu ipſo indicet impotens deſiderium tui. Flama ſed penita magis.) ſignificat eum maiore etiam nuptæ amore ac deſiderio carpi. Penitum uocabant ueteres, quod intimum eſſet: unde & penum, et penates deos dixerunt.

Plautus Aſinaria,

≈age quæſo hercle uſque ex penitis faucibus.

Idem Perſa, Furtiui aduectam ex Arabia penitiſſima. Mitte brachiolum teres Prætextate puellulæ.) Feſtus, Patrimi & matrimi prætextati tres nubentem deducunt: unus, qui facem præfert è ſpina alba, quia noctu nubebant: duo, qui tenent nubentem. Vos unis ſenibus.) idem Feſtus admonet, pronubas adhiberi ſolitas, quæ ſemel tantum nupſiſſent. Bonæ feminæ.) antique, & populariter. Plautus,

Bona femina, & malus maſculus hic te uolunt.

Cicero,

Cicero, tuæ uxoris, bonæ feminæ, locupletis quidem certe. Collocate.) *collocare proprie dicuntur in lecto pronubæ nouam nuptam.* Alba parthenice.) *de parthenice, & papauere uide Plinium.* Bona te Venus.) *ingressus maritus, nihil ueritus eorum, qui aderant, oculos, uxorem in lecto collocatam, ipsis inspectantibus, pressule, ut ucrisimile est, deosculatus fuerat: ob quod tam lepidum factum, poeta ei propitiam Venerem precatur.* Quod cupis, capis.) *Paronomasia.* At marita.) *uidetur nuptam admonere, ut occulat ardorem amoris sui, licet pulcher omnino coniugalis ille amor, honestusq; sit. neque sane uideo, quis alius sensus ex his uerbis elici queat: sed profecto, ne quid dissimulem, totus hic locus mihi ualde suspectus est.* Abit dies.) *diem dicit pro tempore. iam enim nox erat.* Perge, ne remorare.) *hæc ad sponsum potius, quàm ad sponsam, dici uidentur.* Ille puluis Erythrei.) *puluis, antiquus genitiuus est. in, Erythrei, autem detrita est una è diphthongo litera, metri caussa. sic supra Dioneum dixit pro Dionæo. Qui hunc uersum ita legebant,*

Ille pulueris Erythræi, miror, ubi habuerint aures.

Torquatus uolo paruulus.) *tale est illud,*

= si quis mihi paruulus aula
Luderet Aeneas, qui te tantum ore referret.

uolo autem hic ualet, opto, & cupio: ut cum Cicero dicit, uolo tibi deos hanc rem fortunare: uolo tibi hanc rem feliciter euenire: de qua huius uerbi notione scripsimus pridem in Andriam. Est autem hic ὑποτύπωσις

infantuli longe suauissima. Similis patri.) *Horatius, Laudantur simili prole puerperæ.*
Hesiodus inter ceteras ferrei sæculi calamitates eã quoque ponit, quòd nulla sit in liberis parentum similitudo,
Οὐδὲ πατὴρ παίδεσσιν ὁμοίϊος, οὐδέ τι παῖδες.
etsi illud, ὁμοίϊος, *scio aliter quoque exponi posse. idemq; sanctissimus poeta, quo loco percenset eas commoditates, quibus dij cumulant homines iustos, ait eorum uxores similia parentibus pignora parere,*
Τίκτουσι δὲ γυναῖκες ἐοικότα τέκνα γονεῦσι.
Telemacho,) *Vlyssis filio ex Penelopa.* Penelopæo.) *Penelopen ex Homeri prædicatione omnes ita castam fuisse credunt, ut eius nomen, non mulieris iam, sed pene ipsius pudicitiæ nomen putetur. sunt tamen, qui eam impudicissimam fuisse tradant, procisq; ordine omnibus fecisse copiam sui: quod & Homerum subindicasse aiunt, cum eam tendendo arcu uires eorum tentasse narrat. ita quidem arcum illum intellexit, quicunque auctor est longe urbanissimi hac de re epigrammatis, quod inter lusus Priapeios legitur. Interpres Theocriti alicubi asserit, Pana filium esse Penelopes ex omnibus procis, unde & nomen illud inuenerit, quòd uidelicet ex permisto eorum omnium semine concretus foret. Alibi autem narrat, quod etiam turpius est, Mercurium conuertisse se in formam hirci: cuius libidine incensam Penelopen cum eo commiscuisse corpus, eoq; satu editum Pana. Sed Catullus eam, quæ in plures probatur, sententiam insequitur.* Claudite ostia uirgines.) *ita fere concluditur Helenes*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

nes epithalamium à Theocrito,

Χαίροις, ὦ νύμφα, χαίροις εὐπένθερε γάμβρε.
Λατὼ μὲν δοίη, λατὼ κουρότροφος ὔμμιν
Εὐτεκνίαν, κύπρις δὲ θεὰ κύπρις ἶσον ἔρασθαι
Ἀλλάλων, ζεὺς δὲ κρονίδας, ζεὺς ἄφθιτον ὄλβον,
Ὡς ἐξ εὐπατρίδαν εἰς εὐπατρίδας πάλιν ἔλθῃ.
Εὕδετ᾽ ἐς ἀλλάλων στέρνον φιλότατα πνέοντες,
Καὶ πόθον. Munere asſiduo,) *aſſiduo Veneris uſu.*

CARMEN NVPTIALE.

VESPER *adeſt iuuenes, conſurgite, ueſper Olympo*
Expectata diu uix tandem lumina tollit.
Surgere iam tempus, iam pingues linquere menſas.
Iam ueniet uirgo, iam dicetur Hymenæus.
Hymen ò Hymenæe Hymen ades ò Hymenæe.
Cernitis innuptæ iuuenes? conſurgite contra.
Nimirum æthereos oſtendit noctifer ignes.
Sic certe. uiden' ut perniciter exiluere?
Non temere exiluere. canent quos uincere par eſt.
Hymen ò Hymenæe Hymen ades ò Hymenæe.
Non facilis nobis, æquales, palma parata eſt.
Aſpicite, innuptæ ſecum ut meditata requirant.
Non fruſtra meditantur, habent memorabile quod ſit.
Nec mirum: tota penitus quæ mente laborant.
Nos alio mentes, alio diuiſimus aures:
Iure igitur uincemur. amat uictoria curam.
Quare nunc animos ſaltem committite ueſtros.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Dicere iam incipient, iam reſpondere decebit.
Hymen ò Hymenææ Hymen ades ò Hymenææ.
Heſpere, qui cælo fertur crudelior ignis?
Qui natam poſſis complexu auellere matris,
Complexu matris retinentem auellere natam,
Et iuueni ardenti caſtam donare puellam?
Quid faciunt hoſtes capta crudelius urbe?
Hymen ò Hymenææ Hymen ades ò Hymenææ.
Heſpere, qui cælo lucet iucundior ignis?
Qui deſponſa tua firmes connubia flamma.
Quod pepigere * uiri, pepigerunt ante parentes,
Nec iunxere prius, quàm ſe tuus extulit ardor.
Quid datur à diuis felici optatius hora?
Hymen ò Hymenææ Hymen ades ò Hymenææ.
Heſperus à nobis æquales abſtulit unam.

*

Nanque tuo aduentu uigilat cuſtodia ſemper.
Nocte latent fures, quos idem ſæpe reuertens
Veſpere mutato comprendis nomine eoſdem.
At lubet innuptis ficto te carpere queſtu.
Quid tum ſi carpunt, tacita quod mente requirunt?
Hymen ò Hymenææ Hymen ades ò Hymenææ.
Vt flos in ſeptis ſecretus naſcitur hortis,
Ignotus pecori, nullo contuſus aratro,
Quem mulcent auræ, firmat ſol, educat imber,
Multi illum pueri, multæ optauere puellæ:
Idem cum tenui carptus defloruit ungui,
Nulli illum pueri, nullæ optauere puellæ:
Sic uirgo, dum intacta manet, dum cara ſuis: ſed

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Cum castum amisit polluto corpore florem,
Nec pueris iucunda manet, nec cara puellis.
Hymen ò Hymenææ Hymen ades ò Hymenææ.
Vt uidua in nudo uitis quæ nascitur aruo,
Nunquam se extollit, nunquam mitem educat uuam,
Sed tenerum prono deflectens pondere corpus,
Iam iam contingit summum radice flagellum:
Hanc nulli agricolæ, nulli accoluere iuuenci:
At si forte eadem est ulmo coniuncta marito,
Multi illam agricolæ, multi accoluere iuuenci:
Sic uirgo, dum intacta manet, dum inculta senescit:
Cum par connubium maturo tempore adepta est,
Cara uiro magis, & minus est inuisa parenti.
Hymen ò Hymenææ Hymen ades ò Hymenææ.
At tu ne pugna cum tali coniuge uirgo.
Non æquum est pugnare, pater cui tradidit ipse,
Ipse pater cum matre, quibus parere necesse est.
Virginitas non tota tua est: ex parte parentum est:
Tertia pars patris est, pars est data tertia matri,
Tertia sola tua est. noli pugnare duobus,
Qui genero sua iura simul cum dote dederunt.
Hymen ò Hymenææ Hymen ades ò Hymenææ.

Vesper adest.) carmen hoc eiusdem argumenti est cum superiore. Principio autem poeta ex sua persona loquitur: postea uero pueri & puellæ alternis canunt. Vesper,) cuius exortu nouæ nuptæ in uirorum domos perduci solebant. Interim autem canebatur Hymenæus. Vix tandem.) omnis enim mora longa cupienti. ex opinione hoc igitur, non ex ueritate, di-

ctum est: ut illud,
Iam tandem Italiæ fugientis prendimus oras.
Cernitis innuptæ.) iuuenes primo excitauit: nunc ad puellas conuertitur; easq; æmulatione excitat. Aethereos,) alij eoos, quod recipi non potest, cum hic de noctis aduentu agatur. alij optatos, alij Oetæos, ut sit simile illi,
Sparge marite nuces: tibi deserit Hesperus Oetam.
atque horum alterutrum haud sane repudiauerim. Noctifer.) hesperus. Exiluere.) de puellis ipsis loquitur. quas non temere exiluisse ait: esse enim ipsis negocium cum iuuenibus ita ad canendum paratis, ut ad eos uictoria spectare uideatur. Non facilis.) iuuenes loquuntur: aiuntq;, nõ facilem sibi uictoriam fore: cum puellæ summa cura meditatæ sint, quod canant, ipsi uero se negligenter dissoluteq; gesserint. Hespere, qui cælo.) accusant puellæ Hesperum, qui puellam à complexu matris abstrahat, eamq; ardenti iuueni tradat in manum. Complexu matris.) πάθος per repetitionem. Hespere, qui cælo.) respondent iuuenes contra, nullum esse sidus Hesperi fulgore iucundius, qui exoriens confirmet pacta à parentibus inita. Versus ille, Quod pepigere uiri, uereor, ut sit satis emendatus. Hesperus à nobis.) puellas loqui constat. sed post hunc uersum sex septem plus minus desiderantur. Illud autem, At lubet innuptis, manifesto à iuuenibus dicitur. Vt flos in septis.) elegantissima comparatio, qua contendunt puellæ, inutiles esse uirginibus nuptias. Dum inta-

cta manet, dum cara suis est.) *prius, dum, ualet quandiu: posterius, usque eò.* Fabius *libro* IX. Florem,) μελινδέα ποίαν. *Pindarus.* Vt uidua.) *contraria comparatio, qua contendunt iuuenes, nihil uirgini esse optabilius nuptijs.* Vidua.) *Horatius,*

Et uitem uiduas ducit ad arbores. *Idem,*

Ergo aut adulta uitium propagine

Altas maritat populos.

Viduam autem aiunt iurisconsulti uocari eam etiam, quæ nunquam nupsit. At tu ne pugna.) *hoc ab utrisque communiter cani uidetur.*

DE GALLIAMBO.

Antequam eruditissimum poema de Cybele & Atti enarrare incipiam, non erit, ut arbitror, alienum de ipso genere uersus aliquid dicere. quàm enim minime peruulgata sit illius ratio, non id tantum ostendit, quòd, eius ignoratione, multis locis deprauatum hoc carmen fuerat; sed illud multo magis, quòd Michael Marullus, Georgius Anselmus, M. Antonius Flaminius, at qui uiri? quorum unusquisque propius à summorum poetarum aberat, quàm à mediocrium, laude, cum huiusmodi quædam scribere aggressi essent, seséq; totos ad imitationem Catulliani poematis contulissent, (neque enim aliud habebant, quod sibi proponerent ad imitandum) propter exemplaris ipsius corruptionem sæpe peccarunt. Neque hoc dico, quòd quidquam de præstantissimorum hominum gloria detractum uelim; sed ut acuam studiosorum adolescentum

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

attentionem ad intelligenda ea, quæ de hac re tradere instituì: consiliumq; meum ijs approbem, quibus hæc disputatio uel longa nimium, uel etiam penitus superuacanea uideretur. Dictus est igitur Galliambus à Gallis Cybeles sacerdotibus, qui in huius deæ sacris eo plurimum uterentur: qua de caussa & μητρωακὸς, et ἀνακλώμενος uocatus est, ut tradit Hephæstion. Idem & Terentianus docet, et Martialis subindicat his uersibus,

Nec dictat mihi luculentus Attis
Molle debilitate Galliambon.

fit autem ex anapæsto, iambis duobus & syllaba. quale sit,   Vice ueris & Fauoni.   quibus adduntur rursum anapæstus & iambi duo. Exempli caussa,

Vice ueris & Fauoni glacies resoluitur.

interdum etiam, ut uersus celerior sit, in penultimum locum tribrachys pro iambo recipitur. His de rebus, Diomedis, grammatici optimi, uerba ponam, sed aliquot locis à me emendata: ut intelligent, si qui laborem capere uoluerint conferendi. Galliambicum metrū est, quod apud Mœcenatem tale est,

Ades, inquit, o Cybelle.   Simile est illi,
Vice ueris & Fauoni.

Inferius comma superiori simile esset, nisi amisisset ultimam syllabam,   = fera montium dea.

Galliambum aliud ex ipso factum ei simillimum est, nisi quòd, ut eneruatius fieret, & mollius, tertia ab ultima syllaba in duas breues geminata est, & factum tale,

Latus horreat flagello, comitum chorus ululet.

si esset sic,   = comitum chorus lulet; esset illi simile,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

=fera montium dea. ceterum quod eneruatius dixi=mus, simile est illud neotericum, quod est tale,
Rutilos recide crines, habitumq; cape uiri.
Hactenus Diomedes. Citantur & à Nonio ex Varrone huiusmodi uersus, ut Marcipore,
Spatula euirauit omnes Veneriuaga pueros.
ubi licenter mediam syllabam dictionis, Veneriuaga, producere uidetur. & ex eiusdem Eudæmonibus,
Phrygios per ossa cantus liquida canit anima.
Non est autem ignorandum, primo loco pro anapæsto poni posse spondæum; ut,
Sectam meam executæ duce me, mihi comites.
idem quarto etiam loco conceditur.
Tibicem ubi canit Phryx curuo graue calamo.
primo etiam, recipitur proceleumaticus.
Vbi capita Mænades ui iaciunt hederigeræ.
idemq; in quarto licet.
Dea magna, dea Cybelle, dea domina Dindymi.
eadem ratione tribrachys in secundo iambi uicem subit.
Simul hæc comitibus Attis cecinit noua mulier.
Atque hæc suauissimus grammaticorum, Terentianus Maurus, ostendit; qui, quamuis paulo aliam uiam init dimetiendi huius carminis, eodem tamen recidit. eius uerba sunt.
Sonat hoc subinde metro Cybeleium nemus.
Nomenq; Galliambis memoratur hinc datum,
Tremulos quòd esse Gallis habiles putant modos;
Adeo ut frequenter illum prope ab ultimo pedem,
Mage quo sonus uibretur, studeant dare tribrachyn.
Ana=

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Anapæstus esse primus, spondæus & solet:
Duo post erunt iambi, tribrachys ue subicitur.
Linquitq; comma primum catalecticam breuem.
Pariambus & trochæi duo comma posterum,
Tribrachys ue continebunt, super atque semipes.
Seruasse quæ Catullum probat ipse tibi liber,
Super alta uectus Attis celeri rate maria.

Hæc Terentianus: qui, miror, cur primi commatis catalecticam breuem esse dicat. longam enim esse constat. Sed et alias pedum mutationes antiqui recipiebant, nihil fere curantes, dum temporum numerus retineretur. exempli caussa.

Γαλλαὶ μητρὸς ὀρείης, φιλόθυρσοι δρομάδες,
Αἷς ἔντεα παταγεῖται, καὶ χάλκεα κρόταλα.

horum enim uersuum posterior penitus similis est illi,

Tibicen ubi canit Phryx curuo graue calamo.

prior, par temporibus, syllabis admodum dispar. Tantum habui de Galliambi legibus dicere: nunc, quando ipse quoque hymnum in Liberum patrem eo carminis genere lusi, ascribam illum; si qui forte tanti nostra esse ducet, ut legenda sibi arbitretur.

GALLIAMBVS IN BACCHVM.

Hedera comam reuinctus Bromium patrem cano,
Bromium, Euhyum, Lyæum, puerum, femorigenam,
Ope cuius alma uitis noua munera peperit,
Noua munera, apta curas animis procul agere.
Pater o, pater bicornis, trieterice, cryphie,
Eleleu, giganticida, tibi cymbala quatimus,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Tibi ſpargimus capillum, tibi carmina canimus,
Tibi uerticem rotamus, tibi per iuga gradimur.
Nemora ipſa mota noſtris tibi cantibus ululant.
Euœ, dator quietis, placidi dator animi,
Vbicunque tu moraris, bona ibi Venus habitat,
Habitant tenelli Amores, iocus, & lepor habitat:
Fidiumq́;, cornuumq́; ſtrepitu omnia reſonant:
Alacres uigent choreæ. mala triſtitia procul,
Inamabilesq́; curæ rapido pede fugiunt.
Date pocula huc miniſtri, plenos date calices,
Auida ut liquore dio mihi pectora repleam.
Scelus eſſet ore ſicco ſacra myſtica facere.
Vah, uah, pater lychnita, quibus ignibus agitor?
Mihi mille iam ante ocellos noua lumina radiant.
Viden', ut nemus citato procul impete rapitur?
Humus ut tremens frequenti ſalit acta tripudio?
Nouus unde clangor aures modo cornuum ferit?
Procul o, procul profani: deus ecce, deus adeſt
Maculoſa terga lyncum, & tygrium celeripedum
Tenero domans flagello, poſito premens iugo.
Rubicundus hunc magiſter, ſatyriq́; capripedes
Agili gradu inſequuntur, thiaſusq́; mulierum,
Euœ pater, frementum, metuende Baſſareu,
Ter o, & quater beatum tua qui orgia ſequitur,
Thyrſum inquiete dextra quatiens hedericomum.
Simul atque pulchra Cadmi te filia peperit,
Peperit, ſed ante tempus, Iouis igne ſaucia,
Pater ipſe te alligatum, proprio in femore tulit,
Mala ne nouerca cælo te præcipitem ageret.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Dedit inde te fouendum nymphis nemoriuagis,
Iuga quæ per alta Nysæ propero pede uolitant.
Quæ ibi cunque tu puellus loca dexter adieras,
Vbicunque sessitaras, noua germine tenero
Feriebat arbor auras redimita pampinis:
Vbicunque lusit aras, noua flumina temeti
Placido uiam secabant fluitantia sonitu.
Quid iam Indiam subactam tibi maxime memorem?
Quid ue Penthei, aut Lycurgi scelerata facinora,
Noua quid ue monstra Etrusco natitantia pelago?
Tua per trophæa eunti neque enim modu' fuerit.
Tibi Tmolus, & Cytheron, tibi Nysa subdita est:
Tua musici, & poetæ unanimes sacra celebrant:
Tuo eis liquore tactis simul ac capita calent,
Numeris repente fusis subito omnia resonant.
Sine te nihil uenustum est, nihil est hilarificum.
Tu animis acerba fessis curarum onera abigis,
Adimis pudorem ineptum, secreta patefacis,
Ineunda pellis omnes ad prœlia Veneris.
Obitis, quiete molli, quibus obtegis oculos.
Agedum pater, agedum rex, agedum ætheris decus,
Ades usque, nosq; clemens oculo aspice placido.

DE BERECYNTHIA, ET ATTI.

SVPER alta uectus Attis celeri rate maria,
Phrygium ut nemus citato cupide pede tetigit,
Adijtq; opaca siluis redimita loca deæ,
Stimulatus ut furenti rabie, uagus animi,
Deuoluit ipse acuto sibi pondera silice.
Itaque ut relicta sensit sibi membra sine uiro;

Etiam recente terræ sola sanguine maculans,
Niues citata cepis manibus leue tympanum,
Leue tympanum Cybelle tua mater initia:
Quatiensq; terga tauri teneris caua digitis,
Canere hæc suis adorta est fremebunda comitibus.
Agite ite ad alta Gallæ Cybeles nemora simul,
Simul ite Dindymenæ dominæ uaga pecora,
Aliena quæ petentes, uelut exules, loca,
Sectam meam executæ duce me, mihi comites
Rapidum salum tulistis, truculentaq; pelagi,
Et corpus euirastis Veneris nimio odio.
Hilarate heræ citatis erroribus animum.
Mora tarda mente cedat, simul ite, sequimini
Phrygiam ad domum, Cybelles Phrygia ad nemora deæ,
Vbi cymbalum sonat uox, ubi tympana reboant,
Tibicen ubi canit Phryx curuo graue calamo,
Vbi capita Mænades ui iaciunt hederigeræ,
Vbi sacra sancta acutis ululatibus agitant.
Vbi sueuit illa diuæ uolitare uaga cohors,
Quò nos decet citatis celerare tripudijs.
Simul hæc comitibus Attis cecinit noua mulier,
Thiasus repente linguis trepidantibus ululat,
Leue tympanum remugit, caua cymbala recrepant,
Viridem citus adit Idam properante pede chorus.
Furibunda simul, anhelans, uaga uadit, animo egens,
Comitata tympano Attis, per opaca nemora dux,
Veluti iuuenca uitans onus indomita iugi.
Rapidæ ducem sequuntur Gallæ pede propero.
Itaque, ut domum Cybelles tetigere lassulæ,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Nimio è labore somnum capiunt sine Cerere.
Piger his, labante langore, oculos sopor operit.
Abit in quiete molli rabidi furor animi.
Sed ubi oris aurei sol radiantibus oculis
Lustrauit æthera album, sola dura, mare ferum,
Pepulitq; noctis umbras uegetis sonipedibus,
Ibi somnus excitum Attin fugiens citus abijt:
Fugientem eum recepit dea Pasithea sinu.
Ita de quiete molli rabida sine rabie,
Simul ipsa pectore Attis sua facta recoluit.
Liquidaq; mente uidit sine quis, ubique foret,
Animo æstuante rursus reditum ad uada tetulit.
Ibi maria uasta uisens lacrymantibus oculis,
Patriam allocuta mæsta est ita uoce miseriter.
Patria o mea creatrix, patria o mea genitrix,
Ego quam miser relinquens, dominos ut herifugæ
Famuli solent, ad Idæ tetuli nemora pedem,
Vt apud niuem, & ferarum gelida stabula forem,
Et earum amica adirem furibunda latibula:
Vbinam, aut quibus locis te positam patria rear?
Cupit ipsa pupula ad te sibi dirigere aciem,
Rabie fera carens dum breue tempus animus est.
Ego ne à mea remota hæc ferar in nemora domo?
Patria, bonis, amicis, genitoribus abero?
Abero foro, palæstra, stadio, atque gymnasijs?
Miser, ah miser querendum est etiam atque etiã anime.
Quod enim hoc genus figuræ est? mihi quò uigor abijt?
Ego mulier, ego adolescens, ego ephebus, ego puer,
Ego gymnasi sui flos, ego eram decus olei.

Mihi

Mihi ianuæ frequentes, mihi limina tepida,
Mihi floridis corollis redimita domus erat,
Linquendum ubi esset orto mihi sole cubiculum.
Ego ne dum ministra, & Cybeles famula ferar?
Ego Mænas, ego mei pars, ego uir sterilis ero?
Ego uiridis algida Idæ niue amicta loca colam?
Vbi cerua siluicultrix, ubi aper nemoriuagus?
Ego uitam agam sub altis Phrygiæ columinibus?
Iam iam dolet, quod egi, iam iamq; pœnitet.
Roseis ut hic labellis abijt sonitu' palam
* Geminas deorum ad aures noua nuncia referens,
Ibi iuncta iuga resoluens Cybele leonibus,
Sæuumq; pecoris hostem stimulans, ita loquitur,
Agedũ, inquit, age ferox, hunc agedũ aggredere furor,
Face ut hic furoris ictu reditum in nemora ferat,
Mea libere nimis qui fugere imperia cupit.
Age, cæde terga cauda, tua uerbera patere.
Face, cuncta mugienti fremitu loca retonent.
Rutilam ferox torosa ceruice quate iubam.
Ait hæc minax Cybelle, religatq; iuga manu.
Ferus ipse sese adhortans rapidum incitat animum,
Salit, infremit, refringit uirgulta pede uago.
At ubi ultima albicantis loca littoris adijt,
Tenerumq; uidit Attin prope marmora pelagi,
Facit impetum. ille demens fugit in nemora fera.
Ibi semper omne uitæ spatium famula fuit.
Dea magna, dea Cybelle, dea domina Dindymi,
Procul à mea tuus sit furor omnis hera domo:
Alios age incitatos, alios age rabidos.

Quæ

Quæ de Atti à uarijs scriptoribus, Diodoro, Pausania, Eusebio, Arnobio, Augustino, Ouidio, alijsq; uarie scripta sunt, congerere, infiniti, & , ni fallor, legentibus non nimium iucundi laboris foret: presertim cum ea iam omnia alij plerique studiose diligenterq; collegerint. quocirca satis habebo, poematis huius argumentum breuiter indicare. id est eiusmodi. Cum Attis in nemus Cybelæ sacrum uenisset, magna comitum stipatus manu, furore correptus, uirilia amputauit sibi. idem fecere ceteri quoque, qui cum eo uenerant. tum per aliquod tempus, ut mos sacrorum ferebat, tumultuati, obdormierunt. expergefactus Attis, cum ad se redisset, cœpit lamentari conditionem suam, etiamq; de repetenda patria cogitabat: cum Cybele, obiecto leone, eum ita perterrefecit, ut ab ultimo littore, quò iam processerat, iterum in nemoris opacitatem compulerit: ubi omne reliquum uitæ spatium exegit. Porro hæc Catulli narratio non conuenit cum ijs, quæ de Atti alij tradiderunt. sed ne alij quidem inter se conueniunt. fieri potest, ut uel alios scriptores secutus sit, qui nunc non extant, uel tractatam ab alijs fabulam suo ipse quodam modo tractare uoluerit. Deuoluit,) abscidit, ita ut in terram deuoluerentur. Pondera,) testiculos. Acuto silice,) Samia testa. eam enim ad hoc ministerium adhiberi solitam, notum est. Sine uiro,) sine ea parte, qua uiri sumus. Citata.) facete mutat genus; quòd Attis mas amplius non esset. Leue tympanum.) alij, breue crotalum, quod non improbo. Si, leue tympanam, legas, dicendũ

erit

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

quod non improbo. ſi, leue tympanum, legas, dicendum erit tympanum prima correpta, ut & apud Homerum,

ἢ κροτάλων, τυμπάνων τ' ἰαχὴ, σύν τε τρόμος αὐλῶν.

Leue tympanum.) *alij, Tympanum, tubam. ego in Cybeles ſacris tubam adhibitam non puto. hæc autem repetitio neſcio quid habere lepidius uidetur.* Tua initia.) *initia, ſacra ipſa dicuntur: ſed hic ſignificat ea, quæ adhibentur in ſacris.* Terga tauri caua) *tympanum. terga autem, pro tergora.* Gallæ.) *Gallos uocari Cybeles ſacerdotes, nemo neſcit: at hic Gallas uocat, quòd, erepta uirilitate, mulieribus potius, quàm uiris, annumerandi eſſent.* Pecora.) *quòd neque uiri amplius, neque ueræ mulieres eſſent.* Hilaratæ heræ citatis.) *heram uocat Cybelen, cuius animum uult à comitibus ſuis, hac illac currendo, exhilarari. alij legebant, Hilarate ære concitatis: contra rationem metri. ego autem uidi hoc totum carmen iam pridem ſcriptum manu excellentis in omni genere honeſtarum artium uiri, Octauij Pantagathi: in quo cum alia multa ingenioſe admodum emendata erãt, tum hic locus ita ſcriptus, ut eum ipſi edidimus. magis etiam mihi placuit hæc emendatio, poſtquam animaduerti, Petrum quoque Victorium eam retuliſſe in libros ſuos.* Vbi cymbalum.) *hæc omnia Cybeles & Bacchi ſacris communia erant. uide Strabonem libro* X, *& Euripidem in Bacchis.* Iaciunt,) *rotant.* Thiaſus,) *cohors ipſa quæ Attin ſecuta erat.* Sine Cerere,) *incenatæ.* Fugientem eum,)

Soporem. Pasithea.) *hæc una est è Gratijs, Somni uxor. apud Homerum enim Iliados* XIIII, *Iuno cum Somno agens, ut Iouem sopiat, eam se illi, pro præmio, uxorem daturam pollicetur.*

Ἀλλ' ἴθ' ἐγὼ καί τοι χαρίτων μίαν ὁπλοτεράων
Δώσω ὀπυιέμεναι, καὶ σὴν κεκλῆσθαι ἄκοιτιν,
Πασιθέην, ἧς αἰὲν ἱμείρεαι ἤματα πάντα. *id est,*
At tibi ego è Charitum florentum ætatibus unam
Connubio iungam stabili, propriamq; dicabo
Pasithean, quæ omnes una tecum exigat annos.

Miseriter,) *miserabiliter. sic Laberius,*
Mens incorrupta miseriter corrumpitur.
Ita infra, puriter.
= *si uitam puriter egi.*

ita ueteres multa, parciter, sæuiter, inimiciter, toruiter, præclariter, & alia, quorum exempla sunt apud Nonium. properiter etiam ait olim dictum fuisse; & citat Catulli locum,
Animula miserula properiter abit.
sic Ennius, prognariter, libro VI. *annalium,*
= *audite parumper*
Vt, pro Romano populo prognariter armis
Certando, prudens animam de corpore mitto.

sic Cicero, audaciter, pro Sex. Roscio, Multa scelerate, multa audaciter, multa improbe fecisti. ita enim legit eum locum Priscianus libro XV, *ubi negat, faciliter & difficiliter dici: quorum de altero nihil affirmo: difficiliter quidem, & perdifficiliter apud Ciceronem leguntur.* Gymnasiis.) *prima correpta legen=*

legendum est. Querendum est,) *deploranda est mea conditio.* Ego mulier?) *ego ne mulier iam sum, quæ antea adolescens, ephebus, puer fueram? quæ inter æquales meos omni iuuenilium exercitationum genere florueram?* Flos,) *ornamentum.* Decus olei,) *luctæ. hypallage.* Tepida.) *ex eorum, qui me inuisebant, multitudine, & frequentia. Calere enim dicuntur loca, quæ frequentantur. Octauianus Augustus in epistola ad Tiberium, Lusimus enim per omnes dies, forumq; aleatorium calefecimus.* Mihi floridis corollis.) *indicat, multos sibi amatores fuisse.* Mænas.) *ita uocabantur Cybeles & Bacchi sacerdotes, παρὰ τὸ μαίνεσθαι.* Roseis ut hic labellis.) *statim ut pœnitere se aperte dixit.* Geminas deorum ad aures.) *uersum hunc, libere ut dicam, adulterinum esse suspicor: primum, quòd, eo detracto, nihilo deterior, aliquanto etiam, ut ego quidem puto, melior sententia est. cum enim de una Cybele agatur, illud, deorum, subalienum uidetur. deinde, geminas aures, ociosum plane est epitheton. postremo, noua nuncia, neque hoc loco satis apte, neque omnino Latine dici puto. nuncius enim masculo genere dicitur, non nuncium neutro. Scio citari ex Tibullo, & Lucretio locos; sed quos si quis accurate consideret, uidebit nihil facere ad probandum id, quo de agitur. Eruditi homines, & ueteribus libris instructi, hoc quale sit, iudicabunt.* Iuncta iuga.) *Cybeles enim currum leones trahunt.* Agedum, inquit.) *in quibusdam,*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Agedum, inquit, age ferox, hunc, agedum, aggredere ferox. quæ ſcriptura mihi quidem magis probatur. Cæde terga cauda.) *hic enim mos eſt leonum ſeſe ad iram excitantium.* Semper, omne uitæ ſpatium.) *pleonaſmus.* Dea magna.) *concludit poeta precatione, qua Cybeles à ſe iram amolitur, eamq; orat, ut in alios potius furorem immittat ſuum.*

DE NVPTIIS PELEI, ET THETIDOS.

PELIACO *quondam prognatæ uertice pinus*
Dicuntur liquidas Neptuni naſſe per undas
Phaſidos ad fluctus, & fines Aeætæos:
Cum lecti iuuenes, Argiuæ robora pubis,
Auratam optantes Colchis auertere pellem,
Auſi ſunt uada ſalſa cita decurrere puppi,
Cærula uerrentes abiegnis æquora palmis:
Diua quibus retinens in ſummis urbibus arces,
Ipſa leui fecit uolitantem flamine currum,
Pinea coniungens inflexæ texta carinæ.
Illa rudem curſu prima imbuit Amphitriten.
Quæ ſimul ac roſtro uentoſum proſcidit æquor,
Tortaq; remigio ſpumis incanuit unda;
Emerſere feri canenti è gurgite uultus,
Aequoreæ monſtrum Nereides admirantes.
Illaq;, atque alia uiderunt luce marinas
Mortales oculi nudato corpore nymphas,
Nutricum tenus extantes è gurgite cano.

Tum

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Tum Thetidis Peleus incensus fertur amore:
Tum Thetis humanos non despexit Hymenæos:
Tum Thetidi pater ipse iugandum Pelea sanxit.
O nimis optato seclorum tempore nati
Heroes saluete, deum genus: o bona mater:
Vos ego sæpe meo uos carmine compellabo.
Teq; adeo eximie, tedis felicibus aucte,
Thessaliæ columen Peleu, cui Iuppiter ipse,
Ipse suos diuum genitor concessit amores.
Te ne Thetis tenuit pulcherrima Neptunine?
Te ne suam Tethys concessit ducere neptem?
Oceanusq; pater, totum qui amplectitur orbem?
Quæ simul optatæ finito tempore luces
Aduenere; domum conuentu tota frequentat
Thessalia; oppletur lætanti regia cœtu.
Dona ferunt præ se, declarant gaudia uultu.
Deseritur Scyros, linquunt Phthiotica Tempe,
* Grauinonisq; domos, ac nitenis alacrisea.
Pharsaliam coeunt, Pharsalia tecta frequentant:
Rura colit nemo: mollescunt colla iuuencis:
Non humilis curuis purgatur uinea rastris:
Non glebam prono conuellit uomere taurus:
Non falx attenuat frondatorum arboris umbram:
Squalida desertis rubigo infertur aratris.
Ipsius at sedes, quacunque opulenta recessit
Regia, fulgenti splendent auro, atque argento:
Candet ebur solijs: collucent pocula mensis:
Tota domus gaudet regali splendida gaza.
Puluinar uero diuæ geniale locatur

Sedibus in medijs, Indo quod dente politum
Tincta tegit roseo conchylis purpura fuco.
Hæc uestis priscis hominum uariata figuris,
Heroum mira uirtutes indicat arte.
Nanque fluentisono prospectans littore Diæ
Thesea cedentem celeri cum classe tuetur
Indomitos in corde gerens Ariadna furores:
Nec dum etiam seseq; sui tum credidit esse;
Vtpote fallaci quæ tum primum excita somno
Desertam in sola miseram se cernit arena.
Immemor at iuuenis fugiens pellit uada remis,
Irrita uentosæ linquens promissa procellæ:
Quem procul ex alga mæstis Minois ocellis,
Saxea ut effigies bacchantis prospicit euoe:
Prospicit, & magnis curarum fluctuat undis,
Non flauo retinens subtilem uertice mitram,
Non contecta leui uelatum pectus amictu,
Non tereti strophio luctantes uincta papillas.
Omnia quæ toto delapsa è corpore passim
Ipsius ante pedes fluctus salis alludebant.
Sed neque tum mitræ, neque tum fluitantis amictus
Illa uicem curans, toto ex te pectore Theseu,
Toto animo, tota pendebat perdita mente.
Ah miseram, assiduis quam luctibus externauit
Spinosas Erycina serens in pectore curas.
Illa tempestate, ferox quo tempore Theseus
Egressus curuis è littoribus Piræi,
Attigit iniusti regis Gortynia tecta.
Nam perhibent olim crudeli peste coactam

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Androgeoneæ pœnas exoluere cædis,
Electos iuuenes, ſimul & decus innuptarum
Cecropiam ſolitam eſſe dapem dare Minotauro.
Queis anguſta malis cum mœnia uexarentur,
Ipſe ſuum Theſeus pro caris corpus Athenis
Proijcere optauit potius, quàm talia Cretam
Funera Cecropiæ, nec funera, portarentur.
Atque ita naue leui nitens, ac lenibus auris,
Magnanimum ad Minoa uenit, ſedesq́; ſuperbas.
Hunc ſimul ac cupido conſpexit lumine uirgo
Regia, quam ſuaues expirans caſtus odores
Lectulus in molli complexu matris alebat,
Quales Eurotæ progignunt flumina myrtos,
Aura ue diſtinctos educit uerna colores,
Non prius ex illo flagrantia declinauit
Lumina, quàm toto concepit pectore flammam
Funditus, atque imis exarſit tota medullis.
Heu miſere exagitans immiti corde furores
Sancte puer, curis hominum qui gaudia miſces,
Quæq́; regis Golgos, quæq́; Idalium frondoſum,
Qualibus incenſam iactaſtis mente puellam
Fluctibus, in flauo ſæpe hoſpite ſuſpirantem.
Quantos illa tulit languenti corde timores:
Quanto ſæpe magis fulgore expalluit auri:
Cum ſæuum cupiens contra contendere monſtrum,
Aut mortem appeteret Theſeus, aut præmia laudis.
Non ingrata, tamen fruſtra, munuſcula diuis
Promittens, tacito ſuſpendit uota labello.
Nam uelut in ſummo quatientem brachia Tauro

Quercum, aut conigeram sudanti cortice pinum
Indomitus turbo contorquens flamine robur
Eruit: illa procul radicibus extirpata
Prona cadit, lateq;, & cominus omnia frangit:
Sic domito sæuum prostrauit corpore Theseus,
Nequidquam uanis iactantem cornua, uentis.
Inde pedem uictor multa cum laude reflexit,
Errabunda regens tenui uestigia filo;
Ne Labyrintheis è flexibus egredientem
Tecti frustraretur inobseruabilis error.
Sed quid ego, à primo digressus carmine, plura
Commemorem? ut linquens genitoris filia uultum,
Vt consanguineæ complexum, ut denique matris,
Quæ misero gnatæ fleret deperdita luctu,
Omnibus his Thesei dulcem præferret amorem:
Aut ut uecta ratis spumosa ad littora Diæ:
Aut ut eam dulci deuinctam lumina somno
Liquerit immemori discedens pectore coniux.
Sæpe illam perhibent ardenti corde furentem
Clarisonas imo fudisse è pectore uoces;
Ac tum præruptos tristem conscendere montes,
Vnde aciem in pelagi uastos protenderet æstus;
Tum tremuli salis aduersas procurrere in undas,
Mollia nudatæ tollentem tegmina suræ,
Atque hæc extremis mæstam dixisse querelis,
Frigidulos udo singultus ore cientem.
Siccine me patrijs abductam perfide ab oris,
Perfide deserto liquisti in littore Theseu?
Siccine discedens, neglecto numine diuum,

Immemor, ah deuota domum periuria portas?
Nulla ne res potuit crudelis flectere mentis
Consilium? tibi nulla fuit clementia praesto,
Immite ut nostri uellet miserescere pectus?
At non haec quondam blanda promissa dedisti
Voce mihi: non hoc miseram sperare iubebas,
Sed connubia laeta, sed optatos Hymenaeos:
Quae cuncta aerij discerpunt irrita uenti.
Nunc iam nulla uiro iuranti femina credat:
Nulla uiri speret sermones esse fideles.
Qui dum aliquid cupiens animus praegestit apisci,
Nil metuunt iurare, nihil promittere parcunt:
Sed, simul ac cupidae mentis satiata libido est,
Dicta nihil metuere, nihil periuria curant.
Certe ego te, in medio uersantem turbine leti,
Eripui, & potius germanum amittere creui,
Quàm tibi fallaci supremo in tempore deesse.
Pro quo dilaceranda feris dabor, alitibusq;
Praeda, nec iniecta tumulabor mortua terra.
Quaenam te genuit sola sub rupe laena?
Quod mare conceptum spumantibus expuit undis?
Quae Syrtis, quae Scylla uorax, quae uasta Charybdis,
Talia qui reddis pro dulci praemia uita?
Si tibi non cordi fuerant connubia nostra,
Saeua quòd horrebas prisci praecepta parentis;
Attamen in uestras potuisti ducere sedes,
Quae tibi iucundo famularer serua labore,
Candida permulcens liquidis uestigia lymphis,
Purpurea ue tuum consternens ueste cubile.

Sed

Sed quid ego ignaris nequidquam conqueror auris
Externata malo? quæ nullis ſenſibus auctæ,
Nec miſſas audire queunt, nec reddere uoces.
Ille autem prope iam medijs uerſatur in undis;
Nec quiſquam apparet uacua mortalis in alga.
Sic nimis inſultans extremo tempore ſæua
Fors etiam noſtris inuidit queſtibus aures.
Iuppiter omnipotens utinam nec tempore primo
Gnoſia Cecropiæ tetigiſſent littora puppes;
Indomito nec dira ferens ſtipendia tauro
Perfidus in Cretam religaſſet nauita funem;
Nec malus hic, celans dulci crudelia forma
Conſilia, in noſtris requieſſet ſedibus hoſpes.
Nam quò me referam? quali ſpe perdita nitar?
Idæos ne petam montes? at gurgite lato
Diſcernens patriam truculentum diuidit æquor.
An patris auxilium ſperem? quem ne ipſa reliqui,
Reſperſum iuuenem fraterna cæde ſecuta?
Coniugis an fido conſoler memet amore?
Qui ne fugit lentos incuruans gurgite remos?
Prætereo littus: nullo ſola inſula tecto.
Nec patet egreſſus, pelagi cingentibus undis.
Nulla fugæ ratio, nulla ſpes: omnia muta,
Omnia ſunt deſerta; oſtentant omnia letum.
Non tamen ante mihi langueſcent lumina morte,
Nec prius à feſſo ſecedent corpore ſenſus,
Quàm iuſtam à diuis expoſcam prodita multam,
Cæleſtumq; fidem poſtrema comprecer hora.
Quare facta uirum multantes uindice pœna

Eumenides,

Eumenides, quibus anguineo redimita capillo
Frons expirantis præportat pectoris iras,
Huc huc aduentate, meas audite querelas;
Quas ego nunc misera extremis proferre medullis
Cogor inops, ardens, amenti cæca furore.
Quæ quoniam uere nascuntur pectore ab imo;
Vos nolite pati nostrum uanescere luctum:
Sed, quali solam Theseus me mente reliquit,
Tali mente deæ funestet seq;, suosq;.
Has postquam mæsto profudit pectore uoces,
Supplicium sæuis exposcens anxia factis;
Annuit inuito cælestum numine rector,
Quo tunc & tellus, atque horrida contremuerunt
Aequora, concussitq; micantia sidera mundus.
Ipse autem cæca mentis caligine Theseus
Consitus, oblito dimisit pectore cuncta,
Quæ mandata prius constanti mente tenebat:
Dulcia nec mæsto sustollens signa parenti,
Sospitem, & ereptum se ostendit uisere portum.
Nanque ferunt, olim castæ cum mœnia diuæ
Linquentem gnatum uentis concrederet Aegeus,
Talia complexum iuueni mandata dedisse.
Gnate mihi longa iucundior unice uita,
Gnate, ego quem in dubios cogor dimittere casus,
Reddite in extremæ nuper mihi fine senectæ,
Quandoquidem fortuna mea, ac tua feruida uirtus
Eripit inuito mihi te, cui languida nondum
Lumina sunt gnati cara saturata figura:
Non ego te gaudens lætanti pectore mittam,

Nec

Nec te ferre sinam fortunæ signa secundæ:
Sed primum multas expromam mente querelas,
Canitiem terra, atque infuso puluere fœdans:
Inde infecta uago suspendam lintea malo,
Nostros ut luctus, nostræq; incendia mentis
Carbasus obscura dicat ferrugine Ibera.
Quod tibi si sancti concesserit incola Itonis,
Quæ nostrum gènus, ac sedes defendere sueta
Annuat, ut tauri respergas sanguine dextram:
Tum uero facito, ut memori tibi condita corde
Hæc uigeant mandata, nec ulla obliteret ætas:
Vt, simul ac nostros inuisent lumina colles,
Funestam antemnæ deponant undique uestem,
Candidaq; intorti sustollant uela rudentes,

*

Quamprimum cernens, ut læta gaudia mente
Agnoscam, cum te reducem sors prospera sistet.
Hæc mandata prius constanti mente tenentem
Thesea, ceu pulsæ uentorum flamine nubes
Aerium niuei montis liquere cacumen.
At pater, ut summa prospectum ex arce petebat,
Anxia in assiduos absumens lumina fletus,
Cum primum infecti conspexit lintea ueli,
Præcipitem sese scopulorum è uertice iecit,
Amissum credens immiti Thesea fato.
Sic funesta domus ingressus tecta paternæ,
Morte ferox Theseus, qualem Minoidi luctum
Obtulerat mente immemori, talem ipse recepit.
Quæ tum prospectans cedentem mæsta carinam,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Multiplices animo uoluebat ſaucia curas.
At parte ex alia florens uolitabat Iacchus,
Cum thiaſo ſatyrorum, & Nyſigenis Silenis,
Te quærens Ariadna, tuoq; incenſus amore.
Qui tum alacres paſſim lymphata mente furebant,
Euoe bacchantes, euoe capita inflectentes.
Horum pars tecta quatiebant cuſpide thyrſos,
Pars è diuulſo iactabant membra iuuenco,
Pars ſeſe tortis ſerpentibus incingebant,
Pars obſcura cauis celebrabant orgia ciſtis,
Orgia, quæ fruſtra cupiunt audire profani.
Plangebant alij proceris tympana palmis,
Aut tereti tenues tinnitus ære ciebant;
Multaq; rauciſonos efflabant cornua bombos,
Barbaraq; horribili ſtridebat tibia cantu.
Talibus amplifice ueſtis decorata figuris,
Puluinar complexa ſuo uelabat amictu.
Quæ poſtquam cupide ſpectando, Theſſala pubes
Expleta eſt, ſanctis cœpit decedere diuis.
Hic qualis flatu placidum mare matutino
Horrificans zephyrus procliuas incitat undas,
Aurora exoriente, uagi ſub lumina ſolis,
Quæ tarde primum clementi flamine pulſæ
Procedunt, leuiterq; ſonant plangore cachinni,
Poſt, uento creſcente, magis magis increbreſcunt,
Purpureaq; procul nantes à luce refulgent:
Sic tum ueſtibuli linquentes regia tecta,
Ad ſe quiſque uago paſſim pede diſcedebant.
Quorum poſt abitum, princeps è uertice Pelij
Aduenit

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Aduenit Chiron, portans siluestria dona.
Nam quoscunque ferunt campi, quos Thessala magnis
Montibus ora creat, quos propter fluminis undas
Aura parit flores tepidi foecunda Fauoni,
Hos indistinctis plexos tulit ipse corollis,
Queis permulsa domus iucundo risit odore.
Confestim Peneos adest uiridantia Tempe,
Tempe, quae siluae cingunt superimpendentes,
Nereidum linquens claris celebranda choreis,
Non uacuus: nanque ille tulit radicitus altas
Fagos, ac recto proceras stipite laurus,
Non sine nutanti platano, lentaq; sorore
Flammati Phaethontis, & aeria cupressu.
Hæc circum sedes late contexta locauit,
Vestibulum ut molli uelatum fronde uireret.
Post hunc consequitur solerti corde Prometheus,
Extenuata gerens ueteris uestigia poenæ,
Quam quondam, silici restrictus membra catena,
Persoluit, pendens è uerticibus præruptis.
Inde pater diuum sancta cum coniuge, natisq;,
Aduenit, cælo te solum Phœbe relinquens,
Vnigenamq; simul cultricem in montibus Idæ:
Pelea nam tecum pariter soror aspernata est,
Nec Thetidis tedas uoluit celebrare iugales.
Qui postquam niueos flexerunt sedibus artus,
Largæ multiplici constructæ sunt dapæ mensæ.
Cum interea infirmo quatientes corpora motu,
Veridicos Parcæ cœperunt edere cantus.
His corpus tremulum complectens undique uestis

Candida purpurea talos incinxerat ora;
At roseo niueæ residebant uertice uittæ,
Aeternumq; manus carpebant rite laborem.
Læua colum molli lana retinebat amictam:
Dextera tum leuiter deducens fila supinis
Formabat digitis, tum, prono pollice torquens,
Libratum tereti uersabat turbine fusum:
Atque ita decerpens æquabat semper opus dens,
Laneaq; aridulis hærebant morsa labellis,
Quæ prius in leui fuerant extantia filo.
Ante pedes autem candentis mollia lanæ
Vellera uirgati custodibant calathisci.
Hæ tum clarisona pellentes uellera uoce
Talia diuino fuderunt carmine fata,
Carmine, perfidiæ quod post nulla arguet ætas.
O decus eximium, magnis uirtutibus augens,
Emathiæ columen Peleu, clarissime nato,
    Accipe, quod læta tibi pandunt luce sorores,
    Veridicum oraclum. sed uos, quos fata sequuntur,
    Currite ducentes subtegmina currite fusi.
Adueniet tibi iam portans optata maritis
    Hesperus: adueniet fausto cum sidere coniux,
    Quæ tibi flexanimo mentem perfundat amore,
    Languidulosq; paret tecum coniungere somnos,
    Leuia substernens robusto brachia collo.
    Currite ducentes subtegmina, currite fusi.
Nulla domus tales unquam contexit amores:
    Nullus amor tali coniunxit fœdere amantes:
    Qualis adest Thetidi, qualis concordia Peleo.

Currite

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Currite ducentes ſubtegmina, currite fuſi.
Naſcetur uobis expers terroris Achilles,
Hoſtibus haud tergo, ſed forti pectore notus:
Qui perſæpe uago uictor certamine curſus
Flamea præuertet celeris ueſtigia ceruæ.
Currite ducentes ſubtegmina, currite fuſi.
Non illi quiſquam bello ſe conferet heros,
Cum Phrygij Teucro manabunt ſanguine riui,
Troicaq; obſidens longinquo mœnia bello
Periuri Pelopis uaſtabit tertius heres.
Currite ducentes ſubtegmina, currite fuſi.
Illius egregias uirtutes, claraq; facta
Sæpe fatebuntur gnatorum in funere matres,
Cum tremulo incanos ſoluent à uertice crines,
Putridaq; infirmis uariabunt pectora palmis.
Currite ducentes ſubtegmina, currite fuſi.
Nanque uelut denſas proſternens meſſor ariſtas,
Sole ſub ardenti flauentia demetit arua,
Troiugenum infeſto proſternet corpora ferro.
Currite ducentes ſubtegmina, currite fuſi.
Teſtis erit magnis uirtutibus unda Scamandri,
Quæ paſſim rapido diffunditur Helleſponto;
Cuius iter cæſis anguſtans corporum aceruis,
Alta tepefaciet permiſta flumina cæde.
Currite ducentes ſubtegmina, currite fuſi.
Denique teſtis erit morti quoque dedita præda,
Cum teres excelſo coaceruatum aggere buſtum
Excipiet niueos perculſæ uirginis artus.
Currite ducentes ſubtegmina, currite fuſi.

Nam

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Nam ſimulac feſſis dederit fors copiam Achiuis
Vrbis Dardaniæ Neptunia ſoluere uincla,
Alta Polixenia madeſient cæde ſepulcra;
Quæ uelut ancipiti ſuccumbens uictima ferro,
Proijciet truncum ſubmiſſo poplite corpus.
Currite ducentes ſubtegmina, currite fuſi.
Quare agite, optatos animi coniungite amores,
Accipiat coniux felici fœdere diuam,
Dedatur cupido iandudum nupta marito.
Currite ducentes ſubtegmina, currite fuſi.
Non illam nutrix orienti luce reuiſens,
Heſterno collum poterit circundare filo.
Currite ducentes ſubtegmina, currite fuſi.
Anxia nec mater diſcordis, mæſta puellæ
Secubitu, caros mittet ſperare nepotes.
Currite ducentes ſubtegmina, currite fuſi.
Talia, profantes quondam felicia Pelei,
Carmina diuino cecinerunt pectore Parcæ.
Præſentes nanque ante domos inuiſere caſtas
Sæpius, & ſeſe mortali oſtendere cœtu,
Cælicolæ, nondum ſpreta pietate, ſolebant.
Sæpe pater diuum fulgentia templa reuiſens,
Annua dum feſtis ueniſſent ſacra diebus,
Conſpexit terra Cretum procurrere currus.
Sæpe uagus Liber Parnaſſi è uertice ſummo
Thyadas effuſis euantes crinibus egit,
Cum Delphi tota certatim ex urbe ruentes
Acciperent læti diuum fumantibus aris.
Sæpe in letifero belli certamine Mauors,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Aut rapidi Tritonis hera, aut Rhamnusia uirgo,
Armatas hominum est præsens hortata cateruas.
Sed postquam tellus scelere est imbuta nefando,
Iustitiamq; omnes cupida de mente fugarunt,
Perfudere manus fraterno sanguine fratres,
Destitit extinctos natus lugere parentes,
Optauit genitor primæui funera nati,
Liber ut innuptæ poteretur flore nouercæ,
Ignaro mater substernens se impia nato,
Impia non uerita est diuos scelerare penates,
Omnia fanda, nefanda malo permista furore
Iustificam nobis mentem auertere deorum.
Quare nec tales dignantur uisere cœtus,
Nec se contingi patiuntur lumine claro.

In carmen de nuptijs Pelei & Thetidos.

QVOD initio dixi, hasce inscriptiones, quæ in impressis libris leguntur, ab ipsis auctoribus non esse factas, uel ex eo intelligere licet, quòd libellum hunc Argonautica uulgo nominari uidemus; deceptis uidelicet hominibus imperitis, eo quòd Catullus à descriptione expeditionis Colchicæ exordium ducit, neque animaduertentibus id eum facere, ut commodius ingrediatur ad celebrandas Peleï nuptias, qui præcipuus huius poematis ueluti scopus est. itaque iure optimo à uiris eruditissimis adulterina illa inscriptio repudiata est. Descripturus igitur Pelei nuptias, primum narrat, Peleum tunc Thetidis amore irretitum fuisse, cum ad uellus aureum una cum ceteris Græciæ principibus nauigaret. Quæ

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

in re suo quodam iure ab aliorum poetarum narratione discedit. Nam Orphei (si modo eius sunt Argonautica, quæ nomen ipsius præseferunt) Apollonij, Valerij Flacci, Claudiani, & aliorum testimonio, quo tempore profecti sunt Argonautæ, non modo Thetidem duxerat Peleus, sed etiam Achillem ex ea susceperat, iamq; Chironi educandum tradiderat. Sed non est à poetis aut constantia, aut historiæ fides nimium subtiliter exigenda. Peliaco.) *ad Pelion enim Thessaliæ montem ædificata est Argo. Diodorus V. Bibliothecæ. unde & πηλίας ἀργὼ ab Apollonio dicitur.* Pinus.) *non, quòd è pinu contextam hanc nauem fuisse constet: sed, more poetico, pinum pro qualibet arbore apta conficiendis nauigijs nominat. alioqui enim Orpheus eam ex piceis, quercubusq; compactam fuisse dicit,*

καὶ χαροπὸν ποτὶ χεῦμα γεγηθότες ἕλξατε νῆα
ἀργὼ πεύκησιν τ' ἠδὲ δρυσὶ γομφοθεῖσαν. *id est,*

Ac placidos læti in fluctus deducite nauem
Et piceis Argo, & quernis trabibus compactam.

At idem alio loco faginam eam fuisse ait. Quin cum Euripides πεύκην *dixisset, Ennius abietem uertit, cuius sunt illa,*

Vtinam ne in nemore Pelio securibus
Cæsa accidisset abiegna ad terram trabes:
Ne ue inde nauis incohandæ exordium
Cepisset, quæ nunc nominatur nomine
Argo, qua uecti Argiui delecti uiri
Petebant illam pellem inauratam arietis

Colchis, imperio regis Peliæ per dolum. Valerius autem cum robora, pinoſq; ad eam conficiendam adhibuiſſet, paulo poſt uocat eam

= preſſam regibus alnum. Sed nihil apud poetas iſto figuræ genere uſitatius. Alexander Cornelius, ut eſt apud Plinium, arborem eonem appellauit, ex qua facta eſſet Argo, ſimilem robori uiſcum ferenti, quæ nec aqua, nec igni poſſet corrumpi. Sunt qui hanc primam nauem fuiſſe autument: alij eam, quæ à Danao facta eſt, ut eſt apud interpretem Euripidis. Argo autem uocatam, uel quòd ἀργὸν celerem ueteres dixerint, unde & lethargum eum, qui celeriter obliuiſceretur: fuerit autem nauis hæc inſigni celeritate: quo fit, ut eam Varro citiremem uocet: uel quòd eam Argus quidam ædificauerit. in aſtrum tandem conuerſa eſt. Phaſidos ad fluctus.) hic fluuius ex Armenia fluens, Colchida, Ponti regionē, alluit. Et fines Aeætæos.) Colchida ipſam, ubi tum Aeætes regnabat, Medeæ pater. Cum lecti iuuenes.) florem heroum cum Iaſone nauigaſſe ait Theocritus. Argiuæ robora pubis,) ex omni Græca iuuentute robuſtiſſimi. Auſi ſunt,) quod ante eos nemo auſus fuerat. Vada ſalſa,) mare. ταπείνωσις. Cita puppi.) uidetur alludere ad id Argus etymon, quod ſupra attulimus. Auratam pellem,) πάγχρυσον δέρας, Euripides: δέρας χρύσεον, & χρύσεον κῶας, Orpheus, & Apollonius, eius uidelicet arietis, quo Phryxus mare traiecerat. Varro lib. II. de re ruſtica, figmentum hoc ad pecudum caritatem refert. eius uerba ſunt:

De antiquis illustrissimus quisque pastor erat, ut ostendit Græca, & Latina lingua, & ueteres poetæ, qui alios uocant πολύαρνας, alios πολυμήλους, alios πολυβούτας, qui ipsas pecudes, propter caritatem, aureas habuisse pelles tradiderunt, ut Argis Atreus, quam sibi Thyesten subduxisse queritur; ut in Colchide Aeætes, ad cuius arietis pellem profecti regio genere dicuntur Argonautæ; ut in Libya, ad Hesperidas, unde aurea mala, id est, secundum antiquam consuetudinem, capras, & oues, quas Hercules ex Africa in Græciam exportauit. ea enim sua uoce Græci appellarunt μῆλα. Neque desunt, qui uellus illud, libellum fuisse tradant, quo auri faciendi ratio contineretur. Simonides in hymno, quo Neptunum celebrauit, purpurei illud coloris fuisse dixit, quo à marinis purpuris, in traiectione illa, aspersum fuisset. Auertere.) hoc uerbo dolus quidam sæpe indicatur. Virgilius,

Quo regnum Italiæ Libycas auerteret oras.

Licinius Macer pro Tuscis, (citat Priscianus) Quos oportuit amissa restituere, hice etiam reliquias auerterunt. Cicero Frumentaria, Quid si doceo te non minus domum tuam auertisse, quàm Romam misisse decumarum nomine? Diua quibus.) Pallas. Virgilius,

= Pallas, quas condidit arces,

Ipsa colat. Athenis in arce colebatur. Ipsa.) Mineruam ipsam una cum Argo manus operi admouisse, aiunt poetæ. Currum,) nauem. catachresis. Illa rudem,) intactam. Cursu.) metaphora. Prima.) uide Plinium cap. LVI. lib. VIII.

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Amphitriten,) *mare, παρὰ τὸ ἀμφιτρίβειν τὴν γῆν. Poetæ Neptuni uxorem esse dicunt.* Emersere feri.) *Apollonius deos ipsos superos, nymphasq; Peliadas, Argus nouitatem, heroumq; præstantiam admiratos fuisse dicit.*

πάντες δ' οὐρανόθεν λεῦσσον θεοὶ ἤματι κείνῳ
νῆα, καὶ ἡμιθεῶν ἀνδρῶν μένος, οἳ τότ' ἄριστοι
πόντον ἐπιπλώεσκον. ἐπ' ἀκροτάτῃσι δὲ νύμφαι
πηλιάδες κορυφῇσιν ἐθάμβεον εἰσορόωσαι
ἔργον ἀθηναίης ἰτωνίδος, ἠδὲ καὶ αὐτοὺς
ἥρωας χείρεσσιν ἐπικραδάοντας ἐρετμά.

Nutricum tenus,) *mammarum tenus.* Tum Thetis humanos.) *cum tamen eos ualde auersaretur: cupiebat enim è Ioue grauida fieri, quæ responsum accepisset à Proteo, filium è se procreatum iri maiorem eo, (quicunque is tandem esset) à quo procreatus foret. uide Ouidium XI. Metamor. quin & Iuppiter ipse, eius amore correptus, uoti eam compotem fecisset, nisi à Prometheo instantis periculi admonitus esset. quam etiam ob caussam, liberatum è Caucaso Prometheum, narrat Lucianus. cum Apollonius contra, Iouem quidem à Themide admonitum, Prometheum uero Herculis beneficio liberatum fuisse dicat, idq; etiã ipse Prometheus apud Aeschylum ita uaticinetur fore.* Pater ipse,) *Nereus.* O nimis optato.) *ingressurus ad canendas Pelei nuptias, ceteros Argonautas, ab eis digressurus, salutat, seq; eorum laudes uersibus suis celebraturum pollicetur.* Nimis optato.) *hinc expressum est illud Virgilianum,*

Magnanimi

Magnanimi heroes, nati melioribus annis.

O bona mater.) *Argo ipsam intelligit, cuius uelut utero diu inclusi latuerunt Argonautæ.* Teq; adeo eximie.) *cum alios heroas sæpe compellabo, tum te, o Peleu, eximie, ac præter ceteros.* Tædis felicibus,) *felici matrimonio.* Pulcherrima Neptunine,) *pulcherrima natarum Neptuni. Tale est apud Theocritum & Callimachum ὠκεανίνη, apud Virgilium Nerine Galathea. Porro de Thetide, fuerit ne, quod hic ait Catullus, Neptuni siue Nerei filia, Achillisq; mater, non satis inter ueteres conuenit. Homerus Thetidis filium, Nerei nepotem Achillem facit: eaq; à plurimis recepta sententia est. alij, è quibus est Aristoteles, Thetidem eam, quæ Achilli mater fuerit, Chironis centauri filiam fuisse aiunt: Daimachus Philomelam uocat Achillis matrem, quæ ipsa Actoris filia fuerit. Staphylus libro tertio rerum Thessalicarum, narrat Chironem, Pelei gloriæ uelificari uolentem, accersisse ad se Philomelam Actoris Myrmidonis filiam, deinde eam famam disseminasse, constituisse deos Thetiden Peleo uxorem dare: foreq; ut ad nuptias, non sine magna ui imbrium ac tempestatum uenirent. ipse autem, qui sapientia, rerumq; cælestium intelligentia uigeret, eum nuptijs diem dictum esse confinxit, quo prospiciebat fore, ut magna uis procellarum existeret: cumq; postea eo ipso die Philomelam Peleo collocasset; factum, ut homines nupsisse ei Thetidem crederent.* Tethys.) *Tethys ex Oceano Doridem, Doris ex Nereo Thetidem sustulit.* Oceanusq; pater.)

 antiqui

Antiqui deos omnes, patres uocarunt. sic Iuppiter, πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε: sic Apollo pater, Liber pater, Neptunus pater, Vulcanus pater, Mars pater, ceteriq; ad eundem modum. Lucillius in deorum concilio:

Vt nemo sit nostrum, quin pater optimu' diuum:
Vt Neptunu' pater, Liber, Saturnu' pater, Mars,
Ianu', Quirinu' pater nomen dicantur ad unum.

sed Oceanum præcipue, quòd, ut alio loco diximus, aquæ rerum omnium tribuerent principatum. Quæ simul.) simul atque aduenit optatum illud tempus faciendis nuptijs constitutum. Dona ferunt præ se,) quibus nouam nuptam munerarentur. Grauinonisq; domos, ac nitenis alacrisea.) hæc sunt uetustæ scripturæ, de calamo notatis libris, miserabiliter deprauata uestigia. Petrus Victorius suspicatur priorem partem ita legendam, Cranonisq; domos. posteriorem uero non nulli restituere conati, legunt, & mœnia Larissæa. ego neutram coniecturam improbo; & tamen, dum meliores libros nactus fuerim, nihil de hoc loco affirmare audeo. Rura colit nemo.) feriabantur omnes, propter nuptiarum celebritatem. Ipsius at sedes.) describit magnificentiam apparatus ædium Pelei. Recessit.) interiorem partem ædium significat. sic Seneca,

In multa diues spatia discedit domus:
Arcana in imo regia recessu patet.

Locum autem hunc imitatus uidetur Virgilius sub finem primi Aeneidos.

At domus interior regali splendida luxu

Instruitur,

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Instruitur, mediisq; parant conuiuia tectis.
Arte laboratæ uestes, ostroq; superbo,
Ingens argentum mensis, cælataq; in auro
Fortia facta patrum, &c. Puluinar geniale,) *lectus genialis.* Hæc uestis.) *in ueste, qua stratus erat lectus genialis Thetidos, multas heroum figuras fuisse dicit, atque inter ceteras, Thesei linquentis Ariadnam: unde sumpta occasione digreditur ad eam siue fabulam, siue historiam fusissime explicandam.* Diæ,) *Naxi.* Necdum etiam seseq; sui.) *uigilet, an dormiat, nescit. non credit se esse compotem sui: nondum credere audet, quod uidet, insperatæ rei nouitate stupefacta.* Saxea ut effigies.) *summa uis est in hac comparatione. primum enim, quòd bacchanti Ariadnen comparat, significat eam & uultu, & totius corporis gestu rabidum quendam concitatæ mentis ardorem præ se tulisse. quòd autem addit, saxeam effigiem, tantam uim doloris fuisse indicat, ut diu neque mouere se potuerit, neque in ullam uocem erumpere. omnis enim immodica affectio & eripere uocis usuram, & omnium corporis partium functiones impedire ad tempus solet. atque hoc nimirum est, quòd Nioben poetæ, cum filios suos Apollinis & Dianæ sagittis confossos uideret, obriguisse in rapidem fabulantur.* Immemor at iuuenis.) *uidetur alludere ad eorum sententiam, qui aiunt, Bacchi numine effectum esse, ut Theseus oram soluens, Ariadnes penitus obliuisceretur: itaque, quòd eam reliquerit, obliuione tantum, eaq; diuinitus immissa, non ingrato animo, effectum.*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Vide Theocritum Pharmaceutria, & in eum commentarios. Et magnis curarum fluctuat undis.) *hunc locum imitatus uidetur Virgilius,*

Sæuit amor, magnoq; irarum fluctuat æstu.

Strophio.) *Nonius, Strophium, inquit, est fascia breuis, quæ uirginalem tumorem cohibet papillarum. Turpilius Philopatro,*

Ne miseram quid agam? inter uias epistola excidit mihi.
Infelix inter tuniculam atque strophium collocaueram.

Luctantes.) *ita legendum uidetur, non, ut in alijs, lactantes. luctantes autem expono paulatim intumescentes, &, ut ueteres loquebantur, sororiantes, quasiq; enitentes ad strophium repellendum.* Salis,) *maris. sic Virgilius, =spumas salis ære ruebant. et alibi, =campos salis ære secabant.*

Alludebant,) *identidem percutiebant. Tale est illud Tibulli,*

Ima uidebatur talis illudere palla.

Externauit,) *extra se posuit, siue, ut Nonius interpretatur, dementem fecit. Hoc uerbo infra etiam usus est.* Illa tempestate, quo tempore.) ἀρχαϊσμός. *sic Cicero: eius temporis, quo die.* Theseus.) *uarias de hac Thesei profectione sententias enumerat Plutarchus in ipsius uita: quas illinc repetat, qui uolet.* E littoribus Piræi.) *poetica licentia utens, ab historiæ fide recedit. non enim ex Piræo, sed ex Phalero soluit Theseus. neque Piræus illis temporibus nauale erat, sed curia. nauale autem, antequam Themistocles imperaret, non fuit. auctor Pausanias.*

Iniusti

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Iniusti regis.) *graue est, ait Plutarchus, disertæ ciuitati, & in qua Musarum studia uigeant, inimicum fieri. nunquam enim desiit Minos in Atticis theatris male audire, omnibusq; uexari probris: neque eum uel Hesiodus adiuuit, qui regno dignissimum, uel Homerus, qui Iouis familiarem uocauit, quo minus obtinuerint tragici, qui de pulpito scenaq; multam ei asperserunt immitis uiolentæq; naturæ infamiam. eadem fere de Minoe Plato in dialogo, quem de ipsius nomine inscripsit.* Gortynia.) *Gortyn, urbs in Creta.* Crudeli peste coactam.) *ipsum deorum numen conspirasse cum Minoe ad ulciscendam cædem Androgei uidebatur: eodem enim tempore & bello, & fame, & pestilentia affligebantur Athenienses: responsumq; est oraculo, non aliter ea destitura, quàm si Minoi fieret satis. Vide Plutarchum, Diodorum, Eusebium.* Electos iuuenes,) *septenos quotannis iuuenes, ac totidem puellas; idq; per annos nouem: quos non nulli sorte duci, alij à Minoe deligi solitos aiunt.* Cecropiam,) *regionem Atticam.* Dapem dare.) *uarias super hac re sententias refert Plutarchus.* Funera nec funera.) *figura Græca. ita enim illi ἄδωρα δῶρα, ἀγάμους γάμους, & similia. sic Cicero insepultam sepulturam, sic Ouidius iniusta iusta, sic quidam uetus tragicus, innuptas nuptias, sic Ennius artem inertem, cuius est illud, = quæ scis,*

In uulgum uulgas, artemq; expromis inertem.

Naue leui.) *ea nauis postea, ex uoto, quotannis Delon ab Atheniensibus mittebatur. uide Platonem*

principio Phædonis. Superbas,) *magnificas: ut,* =*aulæis iam ſe regina ſuperbis.* Quales Eurotæ.) *de hac comparatione dixi ſupra in carmine de nuptijs Manlij.* Curis hominum.) *ſic infra de Venere, Quæ dulcem curis miſcet amaritiem. Hinc eſt, quod Muſæus* γλυκύπικρον *uocat* ἐρώτων κέντρον. Quæq; regis Golgos.) *Golgos oppidum eſt in Cypro Veneri ſacrum. hic Golgos numero multitudinis dicit. Pene autem conuerſus eſt hic uerſus è Theocritis Syracuſanis,*

Δέσποιν᾽, ἃ γολγόν τε καὶ ἰδάλιον ἐφίλασας.

Cum autem & hic, & ſupra, Phaleucijs in Voluſium, Colchos pro Golgos legeretur, primus utrunque locum emendauit, uir clariſſimus, Hermolaus Barbarus.

Aut mortem appeteret.) *ita legendum, non, oppeteret. neque enim mortem oppetere dicitur, niſi qui moritur. deinde, oppetere mortem, Latine dicitur: at certe, oppetere præmia laudis, quid ſit, non uideo.*

Non ingrata, tamen fruſtra.) *non ingrata fuiſſe ſuperis Ariadnes uota, illud indicat, quòd Theſeus uictoria potitus eſt. ipſa tamen ſpe ſua fruſtrata eſt: neque enim, quod optabat, contigit ei, poſſe ætatem una cum Theſeo exigere.* Suſpendit uota.) *neque enim audebat aperte pro Theſeo uota facere: ne ipſa de ſe indicio eſſet patri.* Robur,) *truncum.* Errabunda regens.) *Virgilius,*

Cæca regens filo ueſtigia. Flexibus.) *ambages & dolos tecti uocat Virgilius.* Fruſtraretur.) *fruſtra haberet, deciperet. de hoc uerbo uide Gellium.*

Inobſeruabilis error.) *Virgilius,*

=& inextricabilis error. A primo carmine,) *ab inſtituto celebrandarum nuptiarum Pelei.* Conſanguineæ,) *ſororis, Phædræ.* Diæ,) *Naxi: etſi multas alias inſulas, quæ Diæ dicerentur, enumerat interpres Theocriti Pharmaceutria.* Dulci deuincta lumina ſomno.) *ſic Theocritus de ſomno, πεδάαι μαλακῷ κατὰ φάεα δεσμῷ. alij deuicta, ut ſit ſimile illi Homerico,*

=μαλακῷ δεδμημένοι ὕπνῳ. Deuota periuria,) *execranda, & diris obnoxia. Ad hunc autem locum reſpexit Tibullus, his uerſibus,*

Gnoſſia, Theſeæ quondam periuria linguæ
Fleuiſti ignoto ſola relicta mari.
Sic cecinit pro te doctus Minoi Catullus,
Ingrati referens impia facta uiri.

Nunc iam nulla.) *ſic Ouidius,*

Nunc quoque nulla uiro, clamabo, femina credat.

Prægeſtit,) *ualde geſtit, ualde cupit. Lucillius,*

Quantum haurire animus Muſarum è fontibu' geſtit.

Germanum,) *Minotaurum.* Creui,) *iudicaui.* Pro quo dilaceranda,) *quantopere horribile ueteribus fuerit, cadauera lacerari à feris, hinc exiſtimari poteſt, quòd eius rei formidinem, apud Homerum, proponit Hector ignauis,*

Ον δὲ κ' ἐγὼν ἀπάνευθε μάχης πτώσσοντα νοήσω,
Οὔχ οἱ ἄρκιον ἐσσεῖται φυγέειν κύνας, οὐδὲ
Οἰωνοὺς. *& de Achille* =αὐτοὺς δ' ἐλώρια τεῦχε κύνεσσιν, Οἰωνοῖσί τε πᾶσι.

Nec

Nec iniecta.) Cicero II. de legibus, Siti dicuntur ÿ, qui conditi sunt: nec tamen eorum ante sepulcrum est, quàm iusta facta, & corpus incensum est. Et quod nunc communiter in omnibus sepultis ponitur, ut humati dicantur, id erat proprium tum in ÿs, quos humus iniecta contegeret: eumq; morem ius pontificale confirmat. nā prius quàm in os iniecta gleba est, locus ille, ubi crematum est corpus, nihil habet religionis: iniecta gleba, tum & ille humatus est, & sepulcrum uocatur, ac tum denique multa religiosa iura complectitur. Hæc uerba Ciceronis ipsa ascripsi, ex quibus, quid sit, terram inÿcere, intelligi posset. Frequens enim est eius rei apud auctores optimos mentio. Quænam te.) usitatum est, ut quorum immanem crudelitatem execramur, eos è rupibus, efferis ue animalibus, aut etiam è mari natos esse dicamus. Virgilius,

Nunc scio quid sit Amor. duris in cotibus illum
Ismarus, aut Rhodope, aut extremi Garamantes
Nec nostri generis puerum, nec sanguinis edunt.

Et apud eundem Dido, Aeneam alloquens,

Nec tibi diua parens, generis nec Dardanus auctor
Perfide: sed duris genuit te cautibus horrens
Caucasus; Hyrcanæq; admorunt ubera tigres.

Tibullus uero, cum ÿs, qui Veneris furta non celassent, atrocem Venerem minitaretur fore, ita scripsit,

Nam fuerit quicunque loquax, is sanguine natam,
Is Venerem è medio sentiet esse mari.

et alibi, cum dominam à nimia seueritate abducere niteretur,

Nam te, inquit, nec uasti genuerunt æquora ponti,

Nec flammam uoluens ore Chimæra fero,
Nec canis anguinea redimitus terga catena,
Cui tres sunt linguæ, tergeminumq; caput,
Scyllaq; uirgineam canibus submista figuram,
Nec te conceptam sæua leæna tulit.

Notum est & illud Homericum,

γλαυκὴ δέ σ' ἔκτικτε θάλασσα. Quæ Syrtis.) *Virgilius,*

Quid Syrtes, aut Scylla mihi, quid uasta Charybdis
Profuit? Si tibi.) *eodem pene modo de Minoe, apud Virgilium, queritur Scylla,*

Me ne inter comites, ancillarumq; cateruas,
Me ne alias inter famularum munere fungi,
Coniugis atque tuæ (quæcunque erit illa) beatæ
Non licuit grauidos penso deuoluere fusos?

Sæua quod horrebas.) *Priscum parentem exponunt Cecropem: sæua autem præcepta, legem, quam ille tulisse de certa legitimaq; maris ac feminæ coniunctione dicitur. ego, cur ista tam longe petenda sint, cur ue lex illa ita sæua dicatur, ut eam Theseus horrere debuerit, exputare equidem non queo. itaque,* ἁμαθέστερον, καὶ σαφέστερον, *ita hunc locum interpretor. Si connubia nostra tibi cordi non erant, pro eo quòd horrebat animus recordatione eorum, quæ olim pater meus crudelissime imperauerat ciuibus tuis, nempe ut florem suæ iuuentutis Minotauro deuorandum mitterent, ob idq; nolebas tam sæui, tamq; importuni hominis filiam tibi uxorem adiungere: at certe me, ut tibi famulæ loco essem, abducere; non, cuius beneficio uiueres,*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

uiueres, eam feris diſcerpendam relinquere debuiſti. Candida permulcens.) *pedes tibi abluens. Eſt autem* πάθος *à miniſterij uilitate.* Sed quid ego.) ἐπανόρθωσις. Auctæ,) *præditæ à natura.* Mortalis.) *uehementius quiddam &* ἐνεργητικώτερον *dixit, quàm ſi hominem dixiſſet.* Sic nimis.) *alleuamentum quoddam doloris eſt, in rebus aduerſis tuis, habere, qui te conquerentem audiant, &, ſi minus iuuare poſſint, tamen aliqua tui miſeratione moueantur. Id quoque ſibi Ariadna ereptum eſſe conqueritur.* Iuppiter.) *ſtulta, ſed hominibus uſitata conſuetudine, optat, quæ facta ſunt, infecta eſſe. Tale eſt illud,*

εἴθ᾽ ὤφελ᾽ ἀργοῦς μὴ διαπτᾶσθαι σκάφος
Κόλχων ἐς αἶαν. *Enimuero non uotis corriguntur præterita, ſed futura conſilio diriguntur. Notum eſt illud Agathonis,*

Μόνου γὰρ αὐτοῦ καὶ θεὸς στερίσκεται,
Ἀγένητα ποιεῖν, ὅσσ᾽ ἂν ᾖ πεπραγμένα. *id eſt,*
Vna hac enim re etiam deus priuatus eſt,
Infecta facere, facta quæ ſunt, ut queat.

Gnoſsia Cecropiæ.) *Virgilius,*

Felix heu, nimium felix, ſi littora tantum
Nunquam Dardaniæ tetigiſſent noſtra carinæ.

Crudelia conſilia.) *conſilia ita dixit, ut Græci* φρένας: *quo nomine ſæpe naturam & ingenium cuiuſque ſignificant.* In noſtris requieſſet ſedibus hoſpes.) *hunc forte uerſum imitatus fuerit Virgilius illo,*

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

Quis nouus hic nostris successit sedibus hospes?

Idæos ne petam montes?) *de patria ne repetē da cogitem? Ida enim mons Cretæ est.* At gurgite lato.) *at latum & metuendum mare interiectum, patriam meam ab hac insula diuidit.* Quem ne ipsa reliqui?) *id est, eius ne, quem ipsa reliqui? sic Terentius Andria,*

Quem ne ego uidi ad nos afferri uesperi?

Plautus Mostellaria,

Quo pessume modo? quæ ne iam subducta erat

Tuto in terram? Idem Milite,

Quem ne ego seruaui in campis Cuticlindonijs?

Hoc qui non intelligebant, fecerunt hoc loco, quem ue ipsa reliqui: & paulo infra, Qui ue fugit, aut, Qui refugit, pro, Qui ne fugit. Prætereo littus.) *ubi litus prætereo, nihil uideo præter solam, ac desertam insulam, sine ullo tecto: neque tamen ex ea egredi possum, undique præcludente iter mari.* Eumenides.) *has deas esse credebant, Nocte genitas, quæ homines atrocibus turpificatos uitijs ulciscerentur. Diras ultrices uocat Virgilius. Eædem & Erinnyes dicuntur: Epimenidesq; eas Saturni filias facit: Euripides uidere ipsas ait omnia; cuius est illud ex Oedipo Coloneo, τὰς πάνθ' ὁρώσας εὐμενίδας. Ipsæ de iustitia sua multa apud Aeschylum prædicant: se uidelicet nemini bono irasci, sed à sceleratis tantum meritas pœnas exigere. Vinum ad earum sacrificia non adhibebatur: quæ & iccirco νηφάλια dicebantur. Fiebant autem media nocte, ut ex Aeschylo intelligitur. Plura uide apud*

Aeschyli & Sophoclis interpretes. Anguineo capillo.) ὀφιοπλοκάμους eas Orpheus in hymnis uocat. Quæ quoniam uere.) eas demum detestationes ualere arbitrabantur, quibus quis uero, magnoq; , non leui aut simulato dolore motus alium defixisset. tum uero nullam expiandi rationem esse existimabant. Horatius,

Diris agam uos. dira detestatio

Nulla expiatur uictima. Sed quali.) locus hic, si diligenter animaduertas, confirmat id, quod supra tetigimus, non ingrati animi uitio, sed, obliuione à dijs obiecta, fecisse Theseum, ut Ariadnam relinqueret. ipsa enim precatur deos, ut quali se mente reliquit Theseus, tali etiam funestet suos. Vota autem Ioui probata esse, infra dicitur. Cum ergo Theseus obliuione domum suam postea funestauerit, consequitur, ut obliuione quoque antea deseruisset Ariadnam. Sed idem magis etiam ex illis uersibus constat, qui infra leguntur,

= qualem Minoidi luctum

Obtulerat mente immemori, talem ipse recepit:

ut iam dubitandum non sit, quin hanc sententiam Catullus insecutus fuerit. Inuito numine,) quòd non libenter & Aegeum morte, & Theseum luctu, utrunque immerentem afficeret. Quo tunc & tellus.) sumptum ex Homero. Dulcia signa,) candidum uelum. Ereptum,) liberatum. sic supra,

= ego te in medio uersantem turbine leti

Eripui. Castæ diuæ,) Palladis, quæ Atheniensium præses erat. Reddite in extremo.) neque

enim

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

enim ad patrem uenit Theseus, nisi iam adultus, multisq; editis præclaris facinoribus nobilis. Vide Plutarchum. Canitiem terra.) mos antiquorum in luctu. Incendia,) doloris mei ardorem. Dicat,) indicet. Itonis.) Palladem intelligit, quam Apollonius Itonida, Bacchylides Itoniada nominat. Itonus Thessalus fuit, Amphictyonis filius, qui urbem quandam Thessaliæ à se Itonem nominauit, ubi dea hæc colebatur. Cum autem Ito, siue Iton urbis nomen sit; sanctæ Itonis, non, ut in alijs, sancti Itonis, legendum puto. Funestam uestem,) uelum illud ferrugineũ. Candidaq; intorti.) Nonius, quo loco de uasorum generibus disserit, exponens dictionem, carchesia, ita scribit. Carchesia, summa pars mali: id est, foramina, quæ summos mali funes recipiunt. Catullus,

Lucida qua splendent summi carchesia mali.

hactenus Nonius. Quòd autem in quibusdam ueteribus libris animaduerti post uersum hunc, Candidaq;, tantum superesse spatij, quantum uni uersui scribendo sit satis; mihi uenit in mentem dubitare, ne hic forte ipse uersus, qui à Nonio citatur, hoc loco desideretur, legendumq; sit,

Candidaq; intorti sustollant uela rudentes,
Lucida qua splendent summi carchesia mali.

qua tamen de coniectura, per me quidem, iudicet quisque, ut uolet. ego dignam esse duxi, quæ proponeretur. Hæc mandata.) ita, inquit, liquere hæc mandata Theseum, ut montis cacumen linquere impulsæ uento nubes solent. Morte ferox,) superbus ob Mi-

notaurum interfectum. At parte ex alia.) *ex alia parte uestis pictus erat Bacchus Ariadnam quærens. Quod residuum est huius fabulæ, exequitur Ouidius* III. *Fastorum, &* VIII. *Metamorphoseon. copiosius etiam Hyginus, & Arati interpretes.* Cum Thiaso.) *choro, multitudine. sic Bacchus ipse apud Euripidem,*

Θίασος ἐμὸς γυναῖκες, ἃς ἐκ βαρβάρων
ἐκόμισα. Nysigenis Silenis,) *Nysæorum optimatibus. Diodorus libro* IIII. Furebant,) *furibundi clamabant,* Euoe.) *uox est bacchantium.* Capita inflectentes,) *rotantes, iacientes.* Tecta cuspide,) *folijs obducta, & uelata.* Pars è diuulso.) *solebant enim bacchantes interdum armenta discerpere, carnesq; eorum crudas mandere. Euripides,* καὶ τὴν μὲν ἂν προσεῖδες εὔθηλον πόριν
μυκωμένην ἔχουσαν ἐν χεροῖν δίχα,
ἄλλαι δὲ δαμάλας διεφόρουν σπαράγμασι.
Tortis serpentibus.) *Euripides Bacchis, Baccho recens nato Parcas coronam è serpentibus imposuisse narrat: indeq; receptum, ut se mænades quoque serpentibus coronarent.* στεφάνωσάν τε δρακόντων στεφάνοις, ἔνθεν ἄγραν θηροτρόφοι μαινάδες ἀμφιβάλλονται πλοκάμοις. *Plutarchus quoque Olympiada, magni Alexandri matrem, grandes serpentes contrectantem manibus, thiasos celebrare solitam refert.* Orgia.) *ita uocabantur mysteria quædam, quæ, nisi ab initiatis, aut spectari, aut audiri fas non erat. id uel ex hoc Penthei & Bacchi colloquio, apud Euripidem,*

intelligi

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30

intelligi potest.

Πεν. τὰ δ᾽ ὄργι᾽ ἐστι τίν᾽ ἰδέαν ἔχοντά σοι;

Διο. ἄῤῥητ᾽ ἀβακχεύτοισιν εἰδέναι βροτῶν.

Πεν. ἔχει δ᾽ ὄνησιν τοῖσι θύουσιν τινά;

Διο. Οὐ θέμις ἀκοῦσαί σ᾽, ἔστι δ᾽ ἄξι᾽ εἰδέναι.

Cistis.) *cistis ferebantur Orgia. Tibullus,*

Et leuis occultis conscia cista sacris.

Theocritus Bacchis,

Ἱερὰ δ᾽ ἐκ κίστας πεποναμένα χερσὶν ἑλοῖσαι.

Profani,) βέβηλοι, ἀμυστηρίαστοι, ἀτέλεστοι.

Plangebant alii,) *hunc locum imitatus Ouidius,*

Quacunque ingrederis, clamor iuuenilis, & una
Femineæ uoces, impulsaq; tympana palmis,
Concauaq; æra sonant, longoq; foramine buxus.

Talibus.) *tandem è longa egressione sese recipiens, ad institutum redit. Dixerat, multos mortales è tota Thessalia conuenisse, ad spectandum nuptiarum apparatum. eos nunc ait, cum oculos animumq; satiassent spectandis rebus pulcherrimis, discessisse quenque ad se, & locum aduentantibus dijs dedisse.* Hic qualis.) *discedentes Thessalos undis crescentibus, paulatimq; longius recedentibus comparat. Comparatio sumpta ex IIII Iliados.* Zephyrus.) *pro quolibet uento Zephyrum dixit. alioqui enim, mane Zephyrum non flare, quòd tunc nimium longe sol ab occidente absit, docet Aristoteles Problematis.* Cachinni.) *cachinnos uocat undas maris, quæ paulatim diffunduntur in longum. ita enim os quoque ridentium hominum diffundi, atque extendi solet. Aeschylus,*

Ω δῖος αἰθὴρ, καὶ ταχύπτεροι πνοαὶ,
Ποταμῶν τε πηγαὶ, ποντίων τε κυμάτων
Ἀνήριθμον γέλασμα, παμμῆτορ τε γῆ.

Nentes à luce.) *in aliјs, uariantes luce.* Ad ſe quiſque,) *in ſuas quiſque ædes.* Princeps,) *primus.* Chiron,) *centaurus, de quo ſupra diximus.* Domus riſit.) *ſumptum ab Heſiodo, qui ridere ait domum Iouis, canentium Muſarum dulci uoce conſperſam.* = γελᾷ δέ τε δώματα πατρὸς
Ζηνὸς ἐριγδούποιο, θεῶν ὀπὶ λειριοέσσῃ
Σκιδναμένῃ. *ſic & Theognis,*

Πᾶσα μὲν ἐπλήσθη Δῆλος ἀπειρεσίη
Ὀδμῆς ἀμβροσίης, ἐγέλασσε δὲ γαῖα πελώρη.

Peneos,) *Theſſaliæ fluuius.* Nereidum,) *aliј Naiadum, aliј Neſſonidum. libri manu ſcripti, Minoſium. diuinet alius. mihi quidem non liquet.* Non uacuus.) *libri ueteres, Nonacrios.* Sorore Flammati Phaethontis.) *populo.* Solerti corde Prometheus.) *eum enim iam liberauerat Hercules, ſagittis interfecta aquila, quæ iecur illius depaſcebatur. narrat Apollonius libro ſecundo, Valerius Flaccus libro quinto. Quod autem ſolerti corde Prometheum nominat, exprimit epitheta, quæ Græci ei tribuunt, modo* ἀγκυλομήτην, *modo* πολυμήτην *uocantes. Heſiodus,*

Ὥς τί μιν ἐξαπάτησε Προμηθεὺς ἀγκυλομήτης.

Oppianus, = Ἰαπετοῖο γόνος πολυμήτα Προμηθεύς. *ipſe quidem apud Aeſchylum ſibi tribuit artium omnium inuentionem. et idem etiam de eo dicitur apud Platonem*

tonem

Early European Books, Copyright © 2010 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
Ald.2.2.30